ATEITIS

Nr. 10

MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

1928 M. SPALIŲ MĖN.

TURINYS

		Psl.
1.	*Juozas Paukštelis:* Nakties burtai	353
2.	*Didžpetris:* Apie gyvenimą	354
3.	*A. Kirtiklis:* Jaunystė	354
4.	*P. Kapsainis:* Iš anksto ryto	355
5.	*K. Grigaitytė:* * * *	355
6.	*A. Vaičiulaitis:* Be vietos žemėje	356
7.	*Neužmirštuolė:* Baltieji žiedai	369
8.	*S. Zareckas:* Organizacinis drausmingumas	370
9.	*J. Grušas:* M. Pečkauskaitės Šatrijos Raganos kūryba literatūrišku atžvilgiu	372
10.	*K. Steponavičius:* Ar pateisinamas religinis liberalizmas	378
11.	*Z. Ivinskis:* Aisčių tautų likimas istorijoje	383
12.	*M. Pučkoriškis:* Evoliucijonizmas, selekcija ir darvinizmas	386
13.	*M. Linkevičius:* Jaunystei	390
14.	*A. Didžpetris:* Į Kauną	391
15.	*J. Docius:* Bokso čempijonas	391
16.	*Antakutis:* Mano draugė	395
17.	*Björnson:* Erelio gūžta. Vert. A. V.	397
18.	Apžvalga.	399
19.	Mūsų gyvenimas.	408
20.	Knyga ir menas.	411

„Ateities“ Redakcija: Kaunas, Laisvės Al. 61. Tel. 1506
„Ateities“ Administracija: Kaunas, Laisvės Al. 3 Tel. 26-76
Darbo valandos 11 — 15.

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams . . . . . 15 lt. —
Užsieniuose metams . . . . . 20 lt. —
Atskiras numeris . . . . . 1 lt. 75 c.

Konkursas novelei!

Konkurse gali dalyvauti visi ateitininkai moksleiviai. Dalyvaujantiems sąlygos: 1. Novelę Redakcijai atsiunčia ligi gruodžio 15 d. 2. Novelė turi išeiti nedidesnė kaip 5 „Ateities“ spausdinti lapai, nemažesnė — kaip 2 lapai. 3. Novelė siunčiama Redakcijos adresu, užrašius ant jos slapyvardį ir pridedama vokas su užrašytu slapyvardžiu ir adresu vidury.

Jury bus vėliau pranešta. Premijuota novelė spausdinama „Ateity“. Bus spausdinamos ir kitos, kad ir nelaimėjusios premijos, jei stovės reikalingoj meniškoj aukštumoj. Be to, laimėjęs premiją gaus atlyginimą knygomis, pav.: B. Prūso Našlaičio dalia, prof. Ereto Beethoveno jaunystė, S. Neries Anksti rytą, V. Stonio Ašarėlės, Jakščio Bažnytinė valstybė ir k.

„Ateities“ Redakcija.

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

Nr. 10 1928 m. spalių mėn. XVIII

Juozas Paukštelis

Nakties burtai

Seniai skaisti saulutė nusileido,
Išsipuošė gintarais vakarai,
Ir ant dangaus užburto, juodo veido
Sušvito sidabriniai žiburiai.

Nutilo vėjas, medžiai ošt nustojo,
Sapnu pavirto šienpiovių daina,
Sidabrais žalios lankos apsiklojo —
Naktis atėjo burtais nešina.

Tik po laukus gėlių kvapai ulioja,
Šešėliai nardo tamsume nakties.
O, siela mano, tarki, ką dūnoji,
Ir ar tavuosius burtus kas atspės?!

— — — — — — — — —

Dievuliau, kaip čia liūdna ... kaip malonu
Ilgėtis meilės vasarų tylių ...
Kiek sieloj daug gražių minčių, svajonių.
O kaip Tave, Kūrėjau, aš myliu.

Al. Didžpetris

Apie gyvenimą

Paskambinki, sese, palaidotą laimę,
paskambink nuvytusią vasarą mano,
kaip kartą mergužė ten, tolimam kaime,
bernelį viliojo ir meile gyveno. —

Kaip amžiną meilę jaunam pažadėjus
drugiu plaukinėjo žiedelių lankoje,
o kitą dienelę, kaip vasaros vėjas
rugelių jūružėj, jau kito ieškojo.

Kaip klydau aš vienas mergužės pasilgęs,
nuo tėvo motulės kiemelio nutolęs,
kaip rodės, kad mano takeliuos tik dilgės
teauga ir teželia užmirštos žolės.

Paskambinki, sese, paskambinki, sese —
kad leidžiasi saulė ir užteka vėliai, —
kaip mano iš naujo atgimusią dvasią
užplūdo, užplūdo laisvi vėjužėliai.

A. Kirtiklis

Jaunystė

Girios laukai,
Kvepia žiedai,
Skamba daina
Jauna, jauna . . .

Žemė, dangus,
Jūra gili . . .
Plauk, eldija,
Toli, toli . . .

Trauk — pakelėm
Šviečia diena,
Suk atgalios —
Mėnesiena . . .

Ė, tai valia,
Mano dalia,
Valia pažaist,
Pasigrožėt! . .

Petras Kapsainis

Iš anksto ryto

Iš anksto ryto, iš balto ryto
Ant minareto trys saulės švito.
Liepsnojo skliautai, plasnojo vėlės,
Ir varpo aidas kalnuose kėlės.

Žmonėse šventė, sidabro šventė,
Visi išėjo mylėt, gyventi;
Žiedais kaišytis, gintarais žaisti,
Nuo vyno taurės puotoj apkaisti.

Skardena dainos, žydrynių dainos,
Sonatų burtuos pasaulis mainos.
Banguoja kraujas, nerimsta gatvės,
Ir vysta žiedas manos jaunatvės.

K. Grigaitytė

* * *

Iš svajonių aukštų bokštų
Šiandien tik tave matau.
Jei likimas ir parblokštų,
Nesugriautų mano bokštų;
Jei ir mirčiau, tai vis tau...

Kažkas sakė, kad rengiesi
Su pirmais žiedais sutikti.
Jei paklausčiau, kai mes dviese,
Ar apvilt mane rengiesi?
Gal atspėčiau aš mintis...

Į tyrų minčių vainikus
Šiandien aš tave pinu.
Netikėtai susitikus
Aš paklosiu tau vainikus:
Ką sakysi tuomet tu?

A. Vaičiulaitis

Be vietos žemėje

Gale kaimo buvo didžiausias triukšmas. Būrys vaikų, Vadelių Vladuko vedamas, su didžiausiu karštumu ir atkaklumu stengėsi nugalėti Nutautų Stasių. Vaikai rinko akmenis, grumstus ir pagalius, laidė jais į savo priešą ir šūkavo lįsdami artyn. Užpultasis gynėsi, bet jo pastangos ėjo perniek. Jis dar nė vienam nebuvo pataikęs, o nuo jo kaktos per veidą driekėsi raudona srovė. Ak! kad dabar jam kuris tų biaurybių po ranka papultų! Dievas žino, kas tam pasidarytų! Jei ir liktų gyvas kokiu nors stebuklu, bet naudos iš jo niekam jau nebūtų.

Vaikai jautėsi labai gerai darą Stasių mušdami. Buvo tai nelaimingiausias visoj apylinkėj padaras, kuriam žemėj vietos neišteko. Visų stumdomas, baramas, mušamas stovėjo jis gyvenime, kaip daiktas, niekam netikęs, į rankas imti nevertas.

Pamatęs, kad šiandie nieko užpuolikams negalės įskaudinti, Nutautukas leidosi bėgti. Ir kas per bėgimas! Jo nudžiūvusi dešinioji ranka mataškavosi, jis bėgdamas krypavo ir puldinėjo. Bet akyse žibėjo kerštas nedovanoti, visiems keršinti pasiryžimas žmogaus, kuriam gyvam mirtis dalį kūno atėmė. Jis pasitraukė tiek toli, kad mažiai jį nustojo persekioję.

— Ė, vyrai! Štai, mes dičkį nugalėjom! — šaukė vaikai grįždami namo.

Kadangi Stasius, lyg šeimininko nuvarytas šuva, susirietęs sėdėjo ant griovio kranto, tai grįžtantieji, keletą sykių atsigręžę pažiūrėti, ar nuveiktasis jų nesiveja, ir jokio pavojaus nematydami, nieku nesirūpindami, klegėdami ėjo į kaimą.

Bet pusiaukelėj išgirdo užpakaly kažką dundant. Atsisukę pamatė čia pat Stasių ir leidosi bėgti. Didesnieji ištrūko ir spruko į triobas, bet Gitaučių Vytukas, septynerių metų vaikutis, nespėjo ištrūkti. Stasius jį pavijo ant tilto, rėkiantį pagriebė už plaukų, smogė kumščia į šviesiaplaukę galvutę ir pastūmėjo nuo tilto į išdžiūvusį upelį. Ten tik žalias dumblas tebuvo likęs, po kurį antys turkšdamos braidžiojo ir ištrūkę paršai atbėgdavo pasivartyti.

Palikęs Vytuką, toliau vijosi bėglius. Bet tie tuo tarpu spėjo kaimely pasislėpti. Jis ėjo viduriu kelio ir krauju pasruvusiomis akimis dairėsi į kampus, ar nepamatys kur grobio. Niekur nieko. Tada jis sustojo ir ėmė galvoti, kur čia nuėjus. Geriausia būtų pas batsiuvį, tik iš ten jį dažnai išguidavo. Batsiuvio pirkelėj smagu, ten susirenka visi dykaduoniai ir negirdėtų neregėtų dalykų pripasakoja.

— Eisiu, — nusprendė.

Ir nuleidęs galvą, lyg alkanas vilkas, piktas ant visų žmonių, kiekvieną už save silpnesnį pasiryžęs primušti, žiūrėdamas į savo purvinų kojų pirštus, slinko jis padaržėmis į pačią galinę triobelę.

Iš tolo buvo girdėti smagus plaktuko taukšėjimas ir žmonių juokas. Stasius prislinko prie durių ir, nedrįsdamas išsyk į kambarį žengti, sulaikęs kvapą sustojo ir klausėsi linksmų šnekų. Piktumas staiga pakilo, kai jis išgirdo Vadelių Vladuką savo žygiu giriantis. Jis norėjo šokti į vidų ir taip jam į galvą duoti, kad tas nesikeltų daugiau.

— Toks didelis, o nuo mūsų bėga! — gyrėsi Vladukas. — Aš jam su akmeniu tik čekšt į smilkinį, o jis mums — nė vienam...

— Vyras esi, bravo! — pagyrė vaiką kažkeno storas, mieguistas balsas.

Tuo tarpu durys subildėjo, ir pastiręs Vladukas suriko „gelbėkit". Bet vyrai nespėjo įsiveržusiojo sulaikyti. Vadeliukas šoko lauk, bet iš greitumo nespėjo priemenioj į duris pasukti ir atsimušė į sieną. Čia jį Stasius ir sučiupo.

Vyrai gelbėti nesiskubino. Jiems įdomiau buvo žinoti, katras katrą nugalės: ar ligonis ar sveikas, kaip ridikas, Vladukas. Šis pasiduoti neketino.

— Neljsk, sakau! — rėkė jis spirdamas savo priešą.

— Ee! — sumurmėjo dusliu, lyg iš žemės einančiu balsu Stasius.

Jis pakėlė sveikąja ranka belaisvį ir tėškė į žemę, kad tas tik žektelėjo ir ėmė nežmonišku balsu klykti. Vyrai pamatė, kad čia prasti juokai, ir puolė gelbėti. Bet mušeika taip stipriai suleido į vaiko juodus, garbiniuotus plaukus rankas, jog niekaip negalėjo išskirti. Vladukas nuo smūgio, gauto į galvą, apsvaigo ir jau neberėkė, tik vartė juodas akis, kaip žmogus į baisią nelaimę patekęs ir nesitikįs gyvas likti.

* * *

Oras buvo gražus. Prieš pietus perėjo nedidukas debesėlis ir truputį nulijo. Vidudienio saulės stačių spindulių nušviesti medžiai, javai ir žolės skleidė aplink nesulaikomos gyvybės bangą, viliodami kiekvieną eiti į laukus ir užsimiršus gulėti tarp laukinių gėlių, raudonais ir melsvais žiedais iš tolo mirgančių, žiūrėti į žydrą padangę, kur retkarčiais pasirodo baltas debesukas, pralekia, sunkiai sparnais mosuodamas, garnys ar švystelia vikri kregždė, baltą peteliškę vydama.

Stasius stovėjo gale kaimelio ir žiūrėjo į rytus, kur toli dar slinko praėjusio lietaus palši debesėliai, nuolat nykdami ir retėdami. Jis neturėjo ko veikti, nežinojo kur eiti. Jam dabar širdy buvo kiek lengviau, kai gavo Vladukui atkeršyti, ir jis jautėsi patenkintas. Gyvybe trykštančios gamtos akivaizdoj jis vienai valandai užmiršo savo skurdų gyvenimą ir paniekinimą, kurį kas

žingsnis tarp žmonių sutikdavo; jautėsi laimingas, net ėmė džiaugtis mirgančiais saulės spinduliais ir stengėsi įsiklausyti, koks paukštis skardeno Resvaičio beržynėlyj.

Jis įsikišo sveikąją ranką į kišenių ir nuėjo upelio krantu. Netoli vieno karklų krūmo pamatė senį Vincentą, krepšius ir lazdas pasidėjusį ir į gylę žiūrintį.

— Ko čia, seni, dykas sėdi? — paklausė valdžią turinčio žmogaus balsu Stasius.

— E, matai, vaikeli, duonutės šiandie jau užtenkamai prisirinkau, tai kam man senas kojas mankyti, — plepėjo senukas.

— Dėduk, gal man tabako duotum, — labai nuolaidžiai atsiliepė pribuišas. — Daug nenoriu, tik vieną žiupsnelį, tik vieną kruopytę.

— Sėsk, kvailiuk, tai ir pypkę duosiu užrūkyti, dūmą padumti galėsi, — pasiūlė Vincentas.

Stasius valandėlę abejojo. Mat, kaime jį visi kvailiu vadindavo, bet kad taip jį šauktų žmogus, kurs iš kitų duonos prašyti turi, tai jau nepaprastas daiktas, gal jau įžeidimas. Senis ėmė griozti po kišenius, pypkės ieškodamas, ir tas reginys jį visai nuramino.

— Duok man pirma parūkyti, — paprašė Stasius. — Aš tavo apzelnioto nerūkysiu.

Senukas tuo tarpu baigė kimšti pypkę. Iš pakrantės išplaukė į gylės vidurį geltonas karosas ir privertė elgetą susimąstyti.

— Matai, vaikeli, jei būčiau jaunas, tavo metų, šokčiau į vandenį ir pagaučiau žuvį. Bet turi būti gerai, nors ir negaliu pagauti. Dievas taip sutvarkė, kad aš į ją dabar galiu žiūrėti, kol ji pranyks, nes kas pasakys, kada vėl ją pamatysiu... Na, te, sūnau, trauk dūmą, gal nuo to daugiau proto gausi.

Stasius paėmė pypkę ir ėmė rūkyti. Kartūs dūmai greit jį apsvaigino. Jis išsitiesė pievoje aukštininkas ir stengėsi neprisimerkęs į saulę pažiūrėti. Bet netrukus jam dingtelėjo nauja mintis. Atsisėdęs pažiūrėjo į senuką ir paklausė:

— Ar tu turi motiną?

Vincentas, kuris jau aštuoniasdešimtą kryželį baigė, valandėlę tylėjęs atsakė:

— Taip, turiu.

— O kur ji?

— Danguj, mano vaikeli. Ji dabar aukštuos Dievulio rūmuos tarp žibančių žvaigždelių auksiniu rūbu apsisiautus sėdi, mano vargus, išlietas ašaras skaito ir klauso, kaip angelų pulkai didžiu balsu, lyg graudžių vargonų vaitojimu, Dievulį garbina ir prašo už mūs kaltes nebausti žemės vaikų. Ir aš ten rengiuosi eiti, prašau dieną ir naktelę aukštąjį Dievulį, siunčiu jam savo maldas ir per smilgos gūdų švilpimą, ir per vėjo ūžimą, ir per audros šėlimą, ir per paukščių klegėjimą, kad duotų mano kelionei šioj

ašarų žemelėj pabaigą ir nuneštų mane nevertą ten, už tų debesų, iš lėto plaukiančių, už tos saulutės, mano senus kaulus šildančios, už mėnulio, mus naktį raminančio.

Stasiaus veidas surimtėjo, akys susitraukė. Jo širdy kilo neapsakomas liūdesys ir skausmas dėl girdėtų žodžių. Vėl staiga pajuto, kad jis vienas našlaitis šioj žemelėj, kaip paklydęs paukštis bastosi be jokio darbo, be naudos, nesveikas kūnu ir dvasia, visų pastumtas.

— O mano mama ar eis pas Dievulį? — paklausė jis elgetos.

— Eis, vaikeli, ir tuoj gali eiti, — aiškino jam. — Sunkiai būsi nubaustas jos netekęs. Negerai darai, kad jos neklausai. Negerai padarei, kai aną dieną į ją akmeniu paleidai.

Čia Stasius neišlaikė ir balsu pravirko. Jis verkė kaip mažas kūdikis, kurį kas sunkiai nuskriaudė.

— Kas mane aprėdys ir valgydins, kai mama numirs, — skundėsi pro ašaras.

Jis prislinko prie Vincento, apkabino jį sveikąja ranka ir ėmė bučiuoti kartodamas:

— Kas mane saugos, kai mama numirs.

Taip juodu ten ligi vakaro išsėdėjo. Senis davė Stasiui rūkyti, pasakojo, kad visi žmonės mirs ir juodoj žemėj supus, pavalgydino jį surinktos duonos kriaukšliais. Tik sutemus juodu pakilo ir nuėjo savo keliais.

* * *

Rytojaus dieną buvo šventadienis. Resvaičiuos gretimo kaimo jaunimas rengė gegužines. Stasius tai sužinojo iš batsiuvio, kuris, eidamas į bažnyčią, jį pamatė ant suolo saulės atokaitoj šildantis ir tarė:

— Ką, ar nemanai šiandie paūžti? Žiūrėk, visi vaikinai išsipuošė ir iš bažnyčios tiesiog į gegužines trauks. Kas iš tavęs per vyras!

Pasakęs tai nusispiovė, išsišiepė juokdamasis, rodydamas parudusius dantis, ir pasuko į vieškelį. Bet jo žodžiai Stasių į didelį rūpestį įvarė. Jis gegužinėse dar nė sykio nebuvo buvęs, ir be galo norėjo žinoti, ką ten susirinkusieji daro. Numanė, kad be pinigų ten jo neįleis. O pažiūrėti taip norėjo! Jis galvojo sėdėdamas, galvojo vaikščiodamas, bet nieko nesugalvojo. Tik apie pietus, kai bažnyčioj suma galėjo būti, o likusieji namų saugoti ėmė melstis, jis pakilo ir nuėjo per laukus Resvaičių beržynėlio link.

Nuo jų kaimelio iki Resvaičių vienkiemio buvo du kilometrai. Stasiui tas kelio galas atrodė daug ilgesnis. Kol jis ten nusvyravo, jau galėjo ir po pietų būti. Priėjęs beržynėlį, pakrašty sustojo ir šuns atsargumu ėmė klausytis, ar nieko neišgirs. Buvo tyku. Tik paukštukai, po šakas lekiodami, linksmai čiauškėjo. Tada jis įėjo į beržynėlį, atsargiai apsidairė akimis ieškodamas

vietos, kur pasislėpti galėtų. Kitoj pusėj augo tankesni krūmai, ir jis nusprendė ten nueiti. Vidury kelio jis staiga išsigandęs sustojo — lyg išgirdo balsą: iš tikrųjų kažkas dainavo. Bet daina skambėjo kiek toliau, ne pačiam beržynėly. Buvo tai piemenukas, kuris iš nuobodžio surgino:

— Smalininke, duok smalos,
Jei neduosi man smalos,
Kirsiu galvą ant lentos.

Pasiekęs krūmus, įsiskverbė į tankmę, atsisėdo ir ėmė laukti, klausydamasis kiekvieno sušnerėjimo žolėje, kiekvieno garso beržyne ar laukuose. Jis girdėjo, kaip volungė Dievo lietaus prašė, kaip pūdyme karvė sumykdavo ar avis subliaudavo. Bet žmonių nė balso. Saulutė iš viršaus smagiai kaitino, jog net pavėsy buvo šilta. Dėl to Stasių miegas suėmė. Nė nepajuto, kad užsnūdo.

Pabudo nuo trenksmo orkestro. Pro krūmus buvo matyti margas jaunimo pulkas, linksmai besisukančios poros. Stasius tingiai pasiraivė ir norėjo išlįsti iš savo migio. Bet snaudulys dar nebuvo praėjęs, ir jis nesikėlė, sėdėdamas pusiau sapne, nieko nesuprasdamas, nieko nejausdamas ir negalvodamas. Tą valandą jam rodėsi, kad jis kažkur tolimoj šaly, nepažįstamam, tuščiam mieste sau rymo. Šūkavimai ir muzika ėjo lyg iš tolimų kraštų, liejosi į žemę, skverbėsi pro šakas iš anapus debesų, nuo saulės atplasnoję. Kartais jam rodėsi, kad ne žmonės ten šaukia, ne orkestras groja, tik oras, į vieną didelę gyvybę pavirtęs, šaukia ir groja.

Prie krūmų kažkas priėjo. Priėjo tyliai šnekėdamiesi. Stasius sulaikė kvapą bijodamas, kad kas jo neužtiktų, ir norėdamas žodžius nugirsti.

Vyriškas balsas nekantriai ir įkyriai klausė:

— Sakyk gi pagaliau...

— Aš nežinau, ko tau reikia, — buvo girdėt jauną mergaitę atsakant.

— Ne sykį tau priminiau, kad...

— Kas man neduos su kitais sueiti ir pasišnekėti,— drąsiai laikėsi mergaitė.

— Na, gerai... — tarė vaikinas.

Jie ties krūmais sustojo ir nutilo. Matyt, jis ką nors svarstė.

— Nieko nepadarysi, turėsim skirtis,—piktu balsu nutraukė jis tylą.

Mergaitė nieko neatsakė.

— Sudie!..

— Sudie, — tarė ji.

Iš jos balso buvo galima jausti, kad ji stengiasi bekylant skausmą ir ašaras sulaikyti.

Kai jie nuėjo į priešingas puses, Stasius atsargiai išlindo iš savo lindynės.

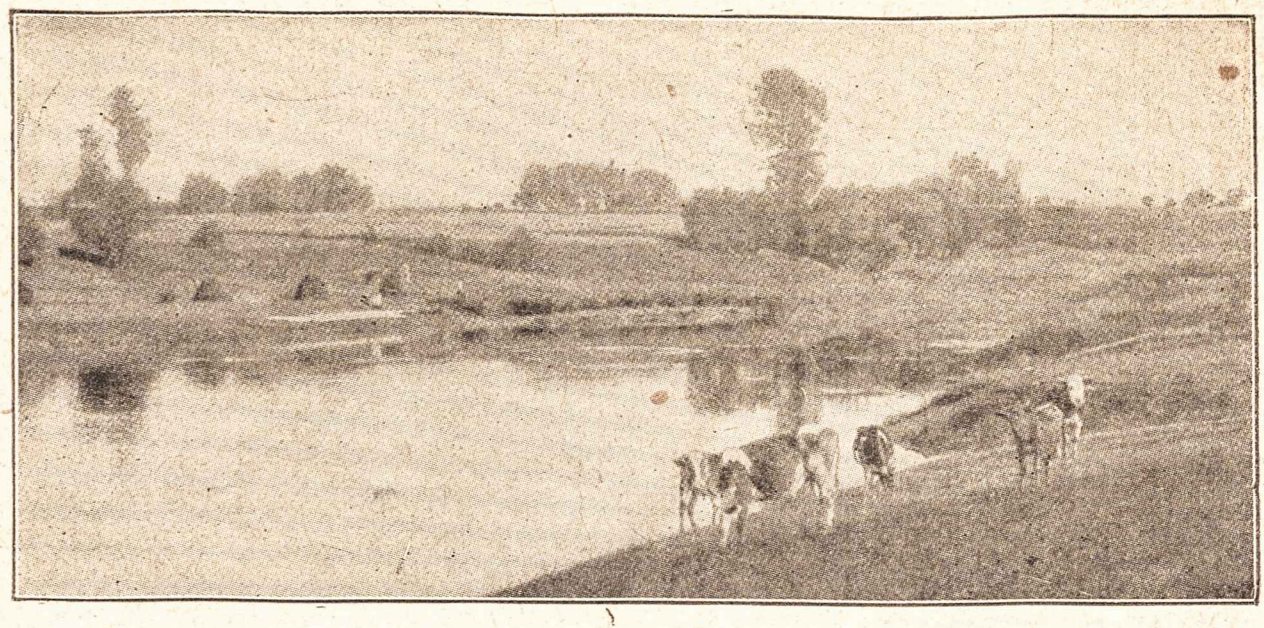

Šešupė.

Vaikinas jau sukos rately. Buvo tai Laivinių Juozas, juodplaukis, tamsių akių ir garsus savo karštumu. Žmonės šnekėjo, kad jis myli Resvaičių Elziutę, dailiausią apylinkės mergaitę, Mergaitė su juo noromis draugavo, gal būt, ir mylėjo (kas gali įspėti moters širdį, kai ji nori ką paslėpti), bet, raudonas lūputes kraipydama, ir su kitais mielai juokavo ir plepėjo. Tai Juozą vesdavo į pašėlimą, ir jo karšta dvasia savam kaily nerimdavo. Dėl to jie dažnai išsiskirdavo, bet netrukus ir vėl susigerindavo.

Taigi, ir šiandie Juozas su Elziute apsipyko. Ji nuėjo pas kitas mergaites, ir susikabinusios vaikštinėjo po beržynėlį. Taip bevaikštinėdamos jos pamatė Nutautuką, kuris drąsiai visur landžiojo, nes niekas jam nieko nesakė ir nevijo lauk, tik erzino ir juokėsi iš jo, kaip iš labai keisto padaro ar sugauto laukinio žvėruko kad juokiamasi.

— Žiūrėkit, ar tas šlubis nenorės kurios pašokinti? — atsiliepė viena mergaitė.

Ir kitos garsiai nusiprunkštė. Tik Elziutė žiūrėjo į jį akimis, kuriose pasirodė pasigailėjimas ujamo sutvėrimo. Ji nuo Stasiaus stovėjo tik per keletą žingsnių.

— Kas jam yra? — paklausė ji, pažvelgė į jo nesveiką veidą, retais, storais plaukais, lyg šeriais, apaugusį ir pasipurtė.

— Ė, ar panelė tik Nutautų Stasių nepamilo,—tarė eidamas pro šalį batsiuvys. — Na, tu, kvaily, pasakyk, kad ją myli ir pabučiuok.

Mergaitės prunkšdamos nubėgo sau. Elziutė dar sykį atsigręžė ir permetė akimis Stasių.

— Ir kvailas tu, — graudeno Nutautuką batsiuvys. — Tokios zylutės aplinkui sukasi, o tu joms nė žodžio.

Stasius nieko nesakė. Bet ta diena buvo nepaprasčiausia visam jo gyvenime. Išskaitytas Elziutės akyse pasigailėjimas jį lig didžiausių dvasios gelmių supurtė. Jis pirmiau nebuvo žinojęs, kad kas jo gali gailėtis, jam geresnį žodį tarti. Jis manė, kad taip ir reikia, jei jį visi bara, muša ir stumdo. Dabar gi į jį su pasigailėjimu pažvelgė visos apylinkės šauniausia mergaitė, apie jį užuojautos balsu prašneko.

Pasirėmęs į medį, visą vakarą Stasius išstovėjo ir godžiomis akimis sekė Elziutę. Jis matė, kaip ji rately sukasi, kaip ji su draugėm vaikštinėja ar su vaikinais juokauja. Jo širdy kildavo nedrąsus noras prieiti prie jos, pasakyti nors vieną žodį, kuris jai padėką reikštų. Bet jis bijojo ir lūpas praverti, nes žinojo, kad vis tiek kvailystę pasakys, iš kurios paskui visi juoksis. Juk jis dar savo dienose nubuvo pasakęs žodžio, kuriuo nebūtų juokų ir pašaipos sukėlęs. Tik viena motina jo gailėjosi ir naktimis, kai tėvas užmigdavo, slaptai verkdavo melsdamosi, kad Dievas iš aukšto dangaus pažvelgtų į jos sūnų ir jo dienas palengvintų. Ji ir jo beprasmiškus žodžius pataisydavo, pamokydavo, kaip reikia šnekėti ir su žmonėmis elgtis. Bet lyg jis jos klausydavo!

— Ko tu čia dabar spoksai? — užkalbino jį batsiuvys. — Eik Resvaičiūtę pakibinti. Matai, kad tu jai į akį...

Stasius pažiūrėjo į jį norėdamas patirti, ar čia teisybę sako ar tyčiojasi. Bet iš batsiuvio veido nieko nebuvo galima sužinoti. Tada jį paėmė nepasakomas piktumas, kad nežino, kaip pasielgti, liūdnumas, kad negali Elziutei žodžio pasakyti. Jei prieš jį dabar būtų stovėjęs mažas vaikas, o ne suaugęs batsiuvys, būtų šokęs, trenkęs jį ant žemės ir ėmęs spardyti. Bet žvėries patyrimu, liepiančiu nekilti prieš didesnę jėgą, jis suprato, kad nieko nelaimės, ir paliko beržynėlį, lyg ieškodamas plačiuos laukuos palengvinimo.

Vidury laukų sustojęs, Stasius klausėsi grojimo ir linksmų dainų. Jis nejautė, kaip jo nesveiku veidu nutekėjo ašarų srovelė.

Ir niekas nebūtų pasakęs — kodėl?

* * *

Į kelintą dieną batsiuvio prirūkytoje pirkelėje sėdėjo Staisus ir neramiai žiūrėjo į susirinkusius, lyg norėdamas ką jiems pasakyti, bet nedrįsdamas. Vyrai plepėjo, kortavo ir visokius nuotykius pasakojo. Daugiausia šnekėjo Žiemių Juozas, kurs buvo Amerikoj buvęs ir visokių knygų skaitęs.

Šiandie jis pasakojo apie liūtų medžioklę. Tai Stasiui padarė didžiausią įspūdį.

— Žiūrėkit, — pasakojo, — toj šaly plačiausios lygumos dar didesnės, negu nuo Pajevonio ligi Žvirgždaičių, visos pilnos smėlio ir saulės nudegintos. Iš vieno urvo išlenda liūtas ir taip ima staugti, tankius karčius kratydamas ir galvą aukštyn keldamas, kad žvaigždės nuo dangaus ritasi. Jei jis čia kur

nors taip staugtų, tai nuo jo balso visi Vilkaviškio naujieji varpai skambėtų. Tada prieš jį išeina medžiotojas ir pukšt — šauna į jį. Vyreli, liūtas šoka ant jo ir nori praryti. Bet medžiotojas šmakšt peiliu jam į šoną, tas keberiokšt, dar sykį sustaugia, jog žemė sudreba, ir nudvesia!..

Stasiui labiausiai patiko tas nežmoniškas liūto staugimas. Tik jis tuo dabar negalėjo lig soties gėrėtis, nes turėjo kitą rūpestį. Palaukęs, kada visi išsiskirstė, jis drebančiu balsu paklausė batsiuvio:

— Ką man daryti?..

— Ką tau daryti? — atsiliepė nesuprasdamas užklaustasis. — Su kuo tu nori prasidėti?..

— Ogi ką man daryti? — pakartojo užsispyręs ir piktas Stasius.

— Aš nežinau, ko tau reikia.

— Gi Elziutė, Elziutė! — beveik rėkdamas apreiškė Nutautukas.

— Na, šitaip ir sakyk, — tarė batsiuvys. — Negerai padarei, kad per gegužines mergaitei gero žodžio nedavei. Tai labai negražu. Turėtum dabar kaip nors atsigerinti.

Stasius žiūrėjo į batsiuvį smalsiomis ir patarimo gaudančiomis akimis.

— Ogi kaip, ką daryt? — paklausė jis.

— Geriausia būtų, jei niekam nematant nueitum į Resvaičius ir pasakytum Elziutei, kad ją myli. Dieną, suprantamas daiktas, ten nesirodyk. Nueik naktį po klėties langu ir išpoškink viską. Tada būsi kaip reikiant padaręs. Visi vyrai taip daro. Neužmiršk jai padėkoti už jos meilumą.

Stasius palaukė, kol sutemo, išlindo pro langą iš pirkios. Valandėlę stabtelėjęs klausė, ar ko neprikėlė. Jokio balso nebuvo girdėti. Tada jis leidosi eiti Resvaičių link, tiesiog per sėjimus, išbaidydamas snaudžiančius paukštukus. Ties beržynėliu sustojo. Resvaičių namai dunksojo tamsiame nakties dugne, aplink augančių gluosnių apsupti. Ties klėčia, visus medžius praaugusi, aukštyn savo viršūnę kėlė plačiašakė liepa. Pora sykių šuva nusilojo, ir vėl viskas nutilo.

Stasiaus širdį užgulė nerimas ir baimė. Jis nežinojo, ar iš tikrųjų reikia eiti. Atsigręžęs į savo kaimelį nusigando: ties viduriu, pro medžių viršūnes prasiveržda ma, kilo raudona šviesa, nedideliuos debesuos auksinį taką darydama.

— Dega, — sudejavo pastiręs, akis į tą vaizdą įsmeigęs ir iš vietos judintis nedrįsdamas.

Po kelių minučių lyg didelis akmuo nuo jo krūtinės nuslinko: pamatė pro medžių viršūnes tekantį mėnulį, kuris buvo jam tiek baimės padaręs.

Palengvėjusia dvasia leidosi Resvaičių link. Nuo beržynėlio buvo visai netoli, tai netrukus ties sodu atsidūrė. Nieko nebuvo

girdėti. Radęs tvoroje skylę, įlindo į sodą ir pirštų galais priselino prie klėties. Šuva, tur būt, užuodė svetimą žmogų namuose ir ėmė neramiai urgzti. Stasius palaukė, kol tas nurimo, ir ėmė slinkti prie langelio, geležiniais pinučiais užtaisyto. Jau norėjo pabelsti ir pašaukti Elziutę, tik nauja mintis švystelėjo jam: o gal ji ne klėty miega, gal su ja yra jaunesnių seserų? Juk po tuo pačiu stogu jos brolis ir tėvai gali miegoti! Jei jie nugirstų jį — kas tada būtų?

Taip jis stovėjo abejojimo kankinamas valandą, o gal ir daugiau. Naktis pamaži slinko. Žvaigždės aukštai mirgėjo. Aukštai žvaigždės mirgėjo ir palši debesys slinko. Vakarų raudonumas, pavirtęs į gintaro gelsvumą, pasitraukė kiek tolėliau į rytus, kur pradėjo rodytis aušros neaiškios šviesėlės. Ženklas, kad jau buvo pusiaunaktis praėjęs.

Stasius lyg iš miego pašoko ir pabeldė į langelį šaukdamas nedrąsiu, gerklėje kliūvančiu balsu:

— Elziute, Elziute...

Klėtyje jokio balso. Prikišęs ausį išgirdo lengvą knarkimą. Tai ji miegojo. Po dienos darbo nuvargusi, sveiku miegu miegojo Elziutė.

Stasius smarkiau pabeldė ir išgirdo klėty lovą braškant.

— Kas ten?—atsiliepė iš vidaus jaunas, užmiegotas balsas.

Tai jos balsas.

Atsakymo nebuvo.

— Kas ten, ar tu, Juozai? Taip vėlai...

Staiga balsas lyg nukirstas nutilo. Matyt, kad mergaitė išsigando per daug pasakiusi, išsigando bijodama, kad keno kito ausis tų žodžių neišgirstų.

Stasius nežinojo ką sakyti. Nė batsiuvys nebuvo priminęs, kuo pradėti.

— Ne, ne, — sumikčiojo Stasius. -- Aš atėjau tau pasakyti ačiū. Ačiū tau, Elziute, už tavo meilumą.

— Kas ten, ko reikia? -- atsiliepė pyktelėjusi mergaitė. — Eik sau, nes tėtį pašauksiu.

Jis pabijojo, kad iš tikrųjų taip nepasidarytų, ir nuėjo tos skylės link, pro kurią buvo įlindęs. Nežinojo jis, ar turi džiaugtis, kad Elziutei savo padėką pasakė, ar liūsti, kad jį kaip šunį nuvijo, be jokio gražesnio žodžio, be p aguodos, be glamonėjimo.

— Kas čia?—netikėtai sustabdė jį tylus, bet smarkus balsas.

Prieš jį stovėjo Laivinių Juozas. Šis, pažinęs nakties paukštį, piktai paklausė:

— Ko čia tau reikia? Vogti ketini?

Stasius, tokio kaltinimo netikėjęs, visas iš baimės drebėdamas sušnabždėjo:

— Ne, aš tik pas Elziutę...

— Ką?! — riktelėjo žvėries balsu Juozas ir trenkė iš visų jėgų Stasiui į galvą.

Tas tik pasverdėjo, atsirėmė apsvaigęs į tvorą, nė riktelti nespėjęs.

Juozą nepasakomas piktumas buvo paėmęs, kad toks padaras gali prie Elziutės lįsti. Jis, kaip ir visi, nepakentė savo širdies reikaluose jokio antrininko. Stasius, tas pastumdėlis, neturėjo teisės nė galvoti apie ją! Jo viena mintis jam visą meilę žemino! Ką jau sakyti apie tokį žygį!

Kai Nutautukas po kelių minučių atsipeikėjo, išgirdo klėties duris varstantis ir tylius, pilnus laimės žodžius nakties rimtį ardant.

Stasius išlindo iš sodo ir pasuko kaimelio link. Baisiai skaudėjo sutrenktą vietą — ausį ir visą galvos pusę. Jis ėjo viduriu lauko paniekintas ir sumuštas. Mintis, kur dabar Juozas yra, jį žemino, lyg dulkę, iš jo neverčiausią žemės sutvėrimą darė, daug menkesnį už slieką, kurį jis koja užmynė, už uodą, kurį ant kaktos sutriuškino.

Galvoj baisiai ūžė ir skaudėjo.

* * *

Nuo tos dienos Stasiui ėmė kažko trūkti. Žmonės tai pastebėjo ir sakė, kad jis kvailiojąs. Tėvai jį stengdavosi namie sulaikyti. Bet čia turėjo saugoti, nes prie visko kibo, visur lindo. Kartais grasindavo pasipiausiąs, kartais sėdėdamas pas pečių, kojas sūpuodamas juokdavosi ar šnekėdavosi sau, akis į vieną vietą įsmeigęs. Pamatęs katę supykdavo ir šokdavo ją gaudyti. Kieme įnirtęs mušė šunį bardamas, kam jis praeivius loja. Šiltomis dienomis susieškodavo tėvo skrandinį ir apsivilkęs į lauką sprukdavo. Be jokio reikalo ant vaikų pykdavo, užtikęs juos kur bežaidžiančius, plūsdamas puldavo ir išvaikydavo, ketindamas visus išpiauti ir išmušti. Kur sustojęs ar atsisėdęs, kartais pusę dienos nesikrutindamas prakiūtodavo. Namie su juo buvo didžiausias vargas: pasidarė atkaklus, viską atvirkščiai veikė ir nenorėjo klausyti. Į žmones jo neleido, bet ir pats ištrūkęs kažin kur atsidurdavo.

— Kaip galvoj ūžia, — giedresnėmis valandomis nusiskųsdavo motinai. — Ir skauda... lyg kokios girnos suktųsi.

Bet netrukus vėl imdavavo blūdžioti. Taip vasara ir ruduo praėjo. Žiemos pradžioj Stasius dažniausiai pirkioj sėdėjo, nes neturėjo kuo apsiauti. Jei pasisekdavo tėvo klumpes nukaušti, jis bėgdavo ir valkiodavosi po laukus. Norėdavo užsukti pas batsiuvį, bet jo ten neįsileisdavo.

Aplinkiniai gyventojai, kurie nuolat bijojo, kad jų vaikų neprimuštų Stasius, tėvams patarinėjo išvežti jį į ligoninę. Tėvas buvo besutinkąs, tik motina šoko ginti.

— Vieną vaiką turim ir tą dabar atiduoti! — sakė ji.—Kol aš gyva, jo iš savo akių neišleisiu. Kaip galiu jį atiduoti į kokių netikėlių rankas!

— Aš žinau, kad veža, — gynėsi Stasius, rankas prie ugnies kišdamas.

— Tikrai kvailas esi, jei taip sakai, — ginčijosi raštininkas, savo gudrumą rodydamas.

— Tai kur veža? — paklausė abejodamas Stasius.

— Ar tarnavai kariuomenėj? — paklausė jo raštininkas.

— Ne, — atsakė jam.

— Tai matai...

— Kas?

— Matai, ir veža dėl to, kad netarnavai. Veža pas apskrities viršininką.

— Eik jau, eik, — atšovė nepatikimai Stasius. — Man sakė, kad į kvailių namus veža.

— Kas tau sakė?

— Sakė... jie... vaikai...

Valsčiaus galvos vėl nusijuokė. Viršaitis ir sekretorius, rengdamiesi į kelionę, juokus varinėjo, nuobodulį tuo nuo savęs varydami. Jie turėjo Stasių pristatyti, kur reikiant, nes jį valsčiaus pinigais siuntė.

— Kas iš tavęs per vyras, jei vaikų klausai: dar į kariuomenę gali nepaimti, — raštininkas po valandėlės atsiliepė.

— Ne, nevažiuosiu, — protestavo iš naujo piktu ir pasigailėjimo vertu balsu Stasius.

Bet netrukus nuo greito sušilimo jam galva apsvaigo. Jis pasidarė bejėgis ir bejausmis. Viskas aplinkui jam atrodė lyg už rūkų.

Raštinėj nutilo. Viršaitis vartė popierius, raštininkas, pasižiūrėjęs į iškabintą „rūkyti draudžiama“, užsidegė cigarą. Stasius tuo tarpu, nuleidęs galvą ant krūtinės, ėmė snausti. Jis nuolat per miegus krūpčiojo ir kažką nesuprantamai murmėjo. Kai raštininkas priėjo pasakyti, kad jau metas važiuoti, jis paniuręs pašoko ir suriko:

— Ne, nevažiuosiu!

Bet vėl greit nutilo ir davėsi šilčiau apvilkti. Paskui jį paėmė už rankų, išvedė pro plačiai pravertas duris ir pasodino į roges. Kojas šiltai apklostė. Jis nesipriešino, nė pusės žodžio nepratarė, tik, lipdamas į roges, susigriebė sveikąja ranka už kairiojo šono ir sucypė, lyg skaudų dūrį pajutęs. Rogėse vėl ėmė šaltis jį krėsti. Jis įtraukė kaklą ir užsimerkė, lyg bijodamas sunkiam likimui į akis pažvelgti. Viršaitis atsisėdo su vežėju, o raštininką pasodino šalia Stasiaus.

Priėjo tėvas atsisveikinti sūnaus. Bet tas neatsimerkė ir kažin ar jautė, kai tėvas bučiavo veidą, iš kurio jau gyvybė baigė sekti. Tik kai arkliai pašoko iš vietos, jis pažiūrėjo į miestelio namus, į pakelėj augančius medžius tokiu žvilgsniu, kokiu žmogus iš grabo žiūrėtų į juodą žemelę.

Ir išvežė jį į nežinomą miestą. Išvežė jį ten, kad po dviejų savaičių tėvai gautų žinią, juodu kryželiu paženklintą.

Neužmirštuolė

Baltieji žiedai

Sieloje buvo šalta liūdna . . .

Išėjau ieškoti suraminimo pažįstamais takais, kur dar taip neseniai, nesugrąžinamai prabėgo laimės valandos. Bevaikščiojant stojos prieš mane išblyškusi praeitis. Ji pirmiau buvo skaisti ir linksma, kaip gegužės rytas, kaip pavasario saulės spindulys, bet vėliau išblyško ir pagaliau pranyko. Pamačiusi ją, norėjau apkabinti ir nepaleisti, tačiau ji buvo nepasiekiama, ir aš pasilikau nusivylusi. Mano akių rasos krito ant pažįstamo tako, kur tiek daug palaidota vilčių, tiek saldžių atminimų . . .

Bet kas tai? . . po kojomis balti žiedai . . . Tai atminimai pražydo atgaivinti rasos. Jie toki gražūs, nekalti . . . Ėjau toliau, o po kojų vis sprogo ir žydėjo baltieji žiedai. Aš nuskinsiu juos ir su paskutiniu „sudiev“ nunešiu Jam . . . Jam, kuris vaikščiojo šiais takais. Suskyniau jų didelį pluoštą ir priglaudžiau prie sužeistos širdies, nešiau Jam. Takas, kuris vedė į jį, buvo kietas, erškėčiuotas . . .

Kelyje sutikau kitą jaunikaitį, kuris nedrąsiai prisiartino prie manęs, pažvelgė į baltuosius žiedus ir paklausė:

— Kodėl taip daug rasos ant žiedų ir joje atsispindi Tavo veidas?

Aš nuleidau akis ir tariau: — Jie jau paaukoti . . . Jaunikaičio veidas išbalo, o akys maldaudamos žiūrėjo.

— Neaukok jų! — pagaliau pratarė. — Aš mirsiu, jeigu nepaklausysi. Tu surišai man rankas siekti laimę, ir aš šiandien belaisvis Tavo širdies.

— Žudyk mane, tik leisk nunešti žiedus mano sužadėtiniui, — ašarodama atsakiau.

Jis beviltingai nuleido galvą ir giliai atsidusęs tarė:

— Paskutinis mano prašymas: leisk eiti su Tavimi kartu.

Aš negalėjau atsisakyti, žiūrėdama į pilnas sopulio akis, ir tariau:

— Tai eik, tik neliesk mano žiedų. Jaunikaitis pasiliko mano kelionės draugu. Takas, kuriuo ėjom, rados nedygus.

— Bet kas tai? — nuvyto baltieji žiedai, nusviro jų galvos nebeatgaivinamai.

Mano draugo veidas nušvito. Bet aš nejaučiau nei laimės, nei skausmo. Jis išgydė širdies žaizdas, jis užmušė žiedų gyvybę.

S. Zareckas

Organizacinis drausmingumas

Tur būt, retai kur at-kų organizacija vienu ar kitu atveju drausmingumo klausimo savo tarpe nekelia, bet, tur būt, taip pat ir retai kuris kitas klausimas taip reikalingas nuolatos priminti ir aptarti, kaip šis. Tai yra todėl, kad organizacinis drausmingumas yra viena būtiniausių sąlygų į organizaciją susibūrusių žmonių siekiamams įgyvendinti ir pačiai organizacijai augti. Ypačiai organizacijai, ketinančiai ne viena diena gyventi ir ne viena diena vertinamus darbus dirbti, o savo galvinančia dvasia persunkti visą Lietuvos visuomenę ir jos gyvenimą pakreipti tinkama kryptimi. Bet kad at-kai savo įtakos gyvenimui turėtų ir patys augtų — reikalingas ko didžiausias ir savitarpio vieningumas ir susiklausymas.

Norėdami žmogų gražiai išauginti ir išauklėti — rūpinamės juo iš pat mažens. Norėdami savo organizacijai tinkamų narių prisiauginti — panašiai turime daryti. Katalikų tėvų vaikai, siekdami aukštesnio išsilavinimo, savo tėvų ir vyresniųjų draugų turėtų būti taip pakreipiami, kad, nesitenkindami bendrais lavinimosi dalykais mokyklose, per at-kų kuopas savitarpio lavinimosi būdais nusistatytų sau tvirtą katalikų religijos pasaulėžvalgą su idėjiniais organizacijos pagrindais, siekimais ir su ta organizacija taip pat susigyventų, susiprastų, kad pasijustų esą vienos didžiulės šeimos narys, sąmoningas ateitininkas. Iš tokio asmens jau galima reikalauti, kad jis būtų ir drausmingas organizacijos narys, vieną ar kitą darbą dirbdamas.

Bet to negana. Jaunesniosios organizacijos išeinančius (baigiančius mokslą) savo narius turėtų perduoti vyresniosioms. Visa tai reikalinga tam, kad nė vienas ateitininkas niekumet nepasijustų esąs *vienas*, tarp dangaus ir žemės, kur silpnesniam ar neatsparesniam gali pasitaikyti pagundų savo gyvenimą net kitu keliu pasukti. Organizacijų santvarka turi būti tiek tobula, kad, sakysim, jaunesnieji at-kai pereina (kur yra vyresniųjų kuopa) į vyresniuosius, baigusieji gimnazijas ir mok. seminarijas, pasidarę studentais — į studentų organizacijas. Kuopų valdybos, savo ruožtu, turėtų apie baigusius suteikti žinių Moksl. Centro Valdybai, o toji — Studentų C. Valdybai ir Vyriausiajai Federacijos Valdybai. Pradėję savarankišką gyvenimą, nesiekdami aukštojo mokslo turėtų stoti į At-kų Sendraugių organizaciją. Žodžiu, turėtų būti dedamos visos pastangos glaudiems santykiams palaikyti, kad kiekvienas ateitininkas organizacijoj būtų žinomas ir įtrauktas į darbą, kad jisai, palikęs vienas, nenustotų jauno ideališkumo.

Dabar susiklausymas. Jo, palyginti su mūsų organizacijos didumu, yra permaža. Mes ne visi išgirstame mūsų vadovybės

kvietimą į vieną ar kitą darbą ir ne visi su reikiamu atsidėjimu padedame jį dirbti. Čia pavyzdžiu gali būti kad ir savų rūmų Kaune statymas arba solidarumo mokestis. Tiesa, atskiri organizacijos nariai čia labai labai daug dirbo arba tuos reikalus atjautė ir vienu ar kitu būdu prie to prisidėjo, tačiau kiek mūsų organizacijos narių — tiek sendraugių, tiek studentų, tiek moksleivių — visai pasyviai laikėsi?!

Kaip tas susiklausymas turi pasireikšti? Pirmiausia susiklausymu vietoje ir savo centrinės vadovybės nurodymus vykdant. Kiekviena at-kų kuopa turi savo einamųjų darbų. Kad jie būtų sėkmingai atlikti, reikia kiekvienam nariui savo Valdybos skiriamą darbą atlikti su visu atsidėjimu. Moksleivių At-kų S-ga turi vėl didesnių, skirtingų nuo kuopos gyvenimo, uždavinių. Juos vykdydama, ji remiasi jau kuopomis. Kadangi tik visos kuopos kartu paimtos sudaro galybę, tai, savaime aišku, kuopoms neparemiant S-gos Valdybos darbo, gali žlugti ir geriausi sumanymai. Dėl to reikia būti labai punktualiems, vykdant kuriuos Sąjungos Valdybos reikalavimus, nes, pav., nelaiku atsiunčiamos reikalaujamos žinios, pinigai ir t. t. *jau neleidžia* susidaryti išsemiamo organizacijos gyvavimo vaizdo, pakerta galėjimą kuopų veikimą sekti, jas instruktuoti ir t. t. O ką jau bekalbėti apie tokius dalykus, kaip organizacijos spauda. Čia, ypatingai dabartinėmis sąlygomis, kiekvienas bet kurios kuopos vėlavimas atsiųsti reikalingą prenumeratos sumą sudaro nemažų sunkenybių pačiam organizacijos organui leisti. Be jo visas organizacijos gyvavimas lyg blunka, nes mes visi žinome, kad organizacijos spauda yra svarbiausias akstinas ir pačiai organizacijai augti. Savaime aišku, savo organo skaitymas kiekvienam organizacijos nariui yra *būtinas*.

Dėl to nenuostabus nuolatinis įvairių mūsų centrų vienu ar kitu reikalu triukšmavimas, nes ligšiol, labai dažnai, *tik šitokiu triukšmavimu* kas nors ir padaroma. Bet tai įkyrus dalykas ir to neturėtų būti. *Kiekvienas racionalus vienos ar kitos centro įstaigos reikalavimas visų at-kų kuopų ir organizacijų turėtų būti tuojau atliekamas.* Organizacinis sąmoningumas reikia įkvėpti pradedant jaunesniaisiais ir baigiant vyriausiais organizacijos nariais.

Labai džiaugčiaus, kad šitos kelios mano straipsnelio mintys būtų akstinu tam drausmingumui mūsų organizacijoje sustiprėti.

J. Grušas

Marijos Pečkauskaitės Šatrijos Raganos kūryba literatūriškuoju atžvilgiu.

Lietuvos Universiteto Teologijos-Filosofijos Fakultetas neseniai gerbiamajai rašytojai nutarė suteikti daktaro laipsnį. Ta proga dedam šį draugo Grušo straipsnį apie jos kūrybą.

Redakcija.

Marijos Pečkauskaitės kūrybą reikia skirti į tris grupes: tautiškai visuomeniškąją, pedagogiškai morališkąją ir estetiškai psichologiškąją. O kiekviename gražiosios literatūros kūrinyje tie trys atžvilgiai taip pat reiškiasi. Tie trys atžvilgiai Marijos Pečkauskaitės kūrybą daro įdomią ir nagrinėtiną visuomenininkui, pedagogui ir literatui.

Tautiniais motyvais M. Pečkauskaitė yra draudžiamojo laikotarpio dvasios atstovė. Išaugusi romantiškojoj „Aušros“ ideologijoj. Pirmoji kūryba taip pat įkvėpta tik didelės tėvynės meilės. Pavyzdžiui, novelėje „Vincas Stonis“ visą karštį tik ir sudaro susižavėjimas garsiąja Lietuvos praeitimi. Valdevučio ir Brutenio šventa mirtis ant tėvynės meilės aukuro, Živilės didi bernelio ir tėvynės meilės tragedija, Pilėnų didvyrių valios ir laisvės amžinas žygis, visa eilė galingųjų Lietuvos kunigaikščių — ugdo jaunąjį Vincą Stonį į kilnų savo žemės sūnų.

„Mes žinome, kas tėvynė, ir mes jai tarnavome — po mirties atsakysim mūsų kunigaikščių vėlėms... ir mes neturėsime gėdos...“ kalba jaunas Vincukas.

Novelėse „Vincas Stonis“ ir „Viktutė“ vaizduojama naujos kartos atgijimas — tautiškos, demokratiškos, naujų idealų ir aukštos dorovės kartos. O apysakoje „Sename dvare“ — išsigimusių bajorų paskutinieji atstovai. Tačiau ir šie atstovai daugiausia atvaizduoti garbingi ir kilnūs bajorai — paskutiniosios pašvaistės. O tai įvyko dėl to, kad rašytoja, nors myli liaudį ir dirba jai, tačiau nemažiau myli ir tikrus lietuviškus bajorus. Ji nori juos, paklydusius ir išsigimstančius, grąžinti Lietuvai. Jos tikslas—liaudies ir bajorų bendras tautos švietimo darbas. Tuo tikslu rašytojos veikalų schemos taip sudarytos, kad svarbiejį didvyriai vienas iš liaudies, —antras iš bajorų paimtas.

Didi tėvynės meilė, idealizuojanti tautos garbingą senovę ir žadinanti pamilti savo kalbą yra viena ideologinių Pečkauskaitės veikalų pusių.

Kitą jos kūrinių ideologinę pusę sudaro pedagoginės ir moralinės idėjos.

Reikia pastebėti, kad ši tendencija labai dažnai mažina gražiosios literatūros veikalų artistinę vertę. Ypač silpnesnio talento kūrėjų. Tačiau Pečkauskaitės raštams ji nekenkia. Ir štai dėl ko!

Marija Pečkauskaitė.

Pirmiausia, ji tos tendencijos visiškai neslepia, o derina ir harmonizuoja su bendru veikalo turiniu. Kai kurie veikalai — tiesiog auklėjamoji beletristika. Toliau, pravesdama idėją, išlaiko psichologinę tiesą, psichologinį tikrumą ir išvidinį charakterių darnumą. Subtiliausios pedagogikos tiesos taip motivuotos, taip psichologiškai pravestos, kad skaitytojas viską pergyvena, o ne išprotauja.

Aukštos pedagoginės idėjos daro veikalų turinį svaresnį, o moralinis patosas apgaubia juos prakilnia aureole.

Be pedagoginės tendencijos iškėlimo, tenka svarbiausia vertinti M. Pečkauskaitės kūrinlai grynai literatiniu atžvilgiu. Minėsiu tik žymiausias jos apysakas.

Tendencingiausioj apysakaitėj „Vincas Stonis“, be auklėjamų ir tautinių idėjų, yra daug ir literatinių turtų. Pirmiausia atkreipia akį graži apysakaitės architektonika. Nuotaikos išlaikymas ir atskirų dalių suderinimas yra tikrai artistiški. Ji leidžia asmenims veikti ir lygiagrečiai analizuoja jų vidaus gyvenimą — dėl

to išvesti charakteriai yra psichologiškai įtikiną. Pavyzdžiui, Vincuko pavogimas iš miško rąstelio. Per tą laiką, kol sąžinė privertė Vincuką grąžinti rąstelį ten, iš kur paėmė — labai vykusiai buvo analizuojamas jo vidaus gyvenimas. Ir kada jis grąžino rąstelį, mums jau visiškai buvo aišku, kad Vincukas kitaip negalėjo pasielgti.

Individualizuoti asmenų, tiesa, dar šiame veikale rašytoja nesugeba. Vaikai dar kalba suaugusių žmonių žodžiais ir per greitai supranta aukštas ir abstrakčias idėjas. Bet užtat pakilusi nuotaika ir veikėjų užsidegimas siekiamuoju tikslu viską vienija ir pateisina.

Jei mes prikišome rašytojai „Stonio“ apysakaitėje ne pilną sugebėjimą įsigyventi į asmenis, tai to nebegalėsime padaryti „Viktutės“ novelėje. Čia rašytoja jau daugiau literatiškai nusistojusi ir drąsesnė. Neskaitant vietomis kiek perdėto sentimentalumo, novelė yra visais atžvilgiais vykusi. Be to, būdama parašyta dienoraščio forma yra turtinga pergyvenimų ir intimumų.

Pagrindinis asmuo — Viktutė, dienoraščio savininkė, užsidegusi patriotė ir ultraidealistė. Reikia pastebėti, kad šitas ultraidealizmas daugumui rašytojų kenkia jų veikalų meniškumui, padarydamas iš asmenų vaikščiojančias idėjas, o ne gyvus žmones, arba išspręsdamas intrigą idėjiniais, bet ne psichologiniais pagrindais. Tačiau Viktutei šio priekaišto negalime daryti. Viktutės asmuo yra nuosekliai išplėtotas ir įtikinąs. Išviršiniu atžvilgiu jos darbai sutampa su jos išvidiniu gyvenimu, ir jos charakteryje nėra vienas kitam prieštaraujančių elementų. Ji yra meniškai tikra.

Daktaras taip pat idealistas ir perdėm teigiamas charakteris. Tai idealas to laiko lietuvio inteligento. Kad apsisaugotume nuo neteisingo noro tam idealui prikišti jo naivumą ir sentimentalumą, turime atminti, jog tuo laiku žmonės susižavėdavo dalykais, kuriais mes jau nebesižavime. Vadinas, ten jis yra ne tik suprantamas, bet ir įdomus.

Novelės intriga, nors yra užmegzta, bet nestipri. Tokia, kokia ir galima taip ideališkai teigiamiems charakteriams. Erotinis elementas taip pat nesudaro pagrindinio novelės fono. Patriotinis užsidegimas ir aukšta moralė yra svarbieji visų Viktutės veiksmų motivai.

Turime vieną Pečkauskaitės kūrinį ir dramatine forma parašytą. Tai bus alegorinė drama „Pančiai“. Čia alegoriniais vaizdais išreikšta idėja, kaip, nors ir idealistiškiausią žmogų, žemės laimė ir žemės meilė vis dėlto apkala pančiais. Tačiau šis veikalas Pečkauskaitės raštuose neužima svarbesnės vietos.

Didžiausias ir svariausias jos kūrinys yra apysaka „Sename dvare“.

Ją kiek plačiau ir panagrinėsime.

Jau patsai vardas „Sename dvare“ išreiškia pagrindinę apysakos mintį. Tai nykstančių bajorų šeimų atvaizdavimas.

Senas dvaras, buvęs tautiškumo ir kultūros židinys, išauginęs ištisas kartas garbingų bajorų, dabar pasmerktas, anksčiau ar vėliau, žūti.

Senas dvaras, tirpstąs laiko jūrėse, yra kupinas romantiško paslaptingumo, pasakingas sentėvių šešėlials ir klaikus kurčiai mirštančiais praeities žygiais. Tai yra senojo dvaro dvasios stilius.

Apysaka „Sename dvare“ parašyta pasipasakojimo ir atsiminimo forma. Dvarininko dukters, Irutės, 10 metų mergytės, pasipasakojimas ir dvaro ponios mamatės dienoraštis.

„Sename dvare“ nepriklauso prie tų apysakų, kur viską sudaro įdomi fabula ir stipri intriga. Čia duodama gyvenimo skersinis pjūvis. Beveik palaidi vaizdai sujungti tik ideališkai romantiška nuotaika ir naivių mergaitės pasipasakojimu.

Reikia pasakyti, kad pasiekta labai gerų rezultatų, kada visi veiksmai pastatyti mažos mergytės psichologijos šviesoje. Tas *dvilypis* į kiekvieną daiktą žiūrėjimas — *mažo ir suaugusio* — daro veikalą estetiškai ir psichologiškai įvairesnį ir įdomesnį. O kiekvieną faktą ir kiekvieną asmenį dar labiau išidealizuoja.

Be to, pakilusi nuotaika, idealistiškas mergytės visa ko pergyvenimas ir syklu jos pačios augimas ir kilimas yra stipri viso veikalo jungtis. Ji, Irutė, kenčia su mamate visus gyvenimo sunkumus, yra jos paslėptos tragedijos liudininkė ir syklu išgirsta kaip likimas pasibeldžia į langą ir perskirla išsigandusius paukštelius.

Psichologijos turtų apysakoje yra daug. Tiesa, nėra daug įvairių vingiuotų pergyvenimų, psichologinių išrutuliojimų, kritiškų momentų išlaikymų, nepaprastų intrigų užmezgimų, bet yra plati ir labai įdomi tipų galerija. Tiesa, mamatės asmuo nepaprastai gilus, analizuojantis save ir pastatytas į plėšrias gyvenimo sąlygas, tačiau visi kiti — tiktai nesuteiktos įdomios figūros.

Peržvelkime įdomesniuosius.

Bočelis, mamatės tėvas, senas malonus bajoras lietuvis, suvaikėjęs iš senumo ir savo originalumu visus juokinąs. Mėgstąs arklius ir knygas. Tačiau be galo nepastabus ir užuomarša. Atvažiuoja į svečius trimis arkliais ir kada grįžtant pakinko tik du — visiškai nepastebi.

Geras ir juokingas klebonas, niekuo nesujaudinamas, niekuo neprajuokinamas ir niekuo neįžeidžiamas. 15 metų dėvįs už 20 kapeikų pirktą šiaudinę skrybėlę; labai neališkiais sumetimais svečiuose arbatą geriąs su cukrumi, o namie be cukraus ir pats sau įsidedąs medinius dantis. Tačiau sutaupytus pinigus atiduodąs kitiems.

Jaunas kunigėlis — išlaidus, malonus, kaimyno vaikams nupirkęs ožį ir su jais besidžiaugiąs.

Ciocia Karusia, — miestietė, išlepusi poniška ponia, gerianti ryto kavą begulėdama, o kalbanti ryto maldas jau išsiparfumavusi ir kokietiškai nusiteikusi. Nuvažiavusi į dvarą ir išėjusi gry-

bauti ieško žiūrėdama per binoklius baravykų, o pamačiusi šaukia tarną, kad išrautų. Kad nebūtų nuobodu dvare viešėti, persekioja brolienę, bijo važinėti arkliais ir pamokslus apie dorovę sako.

Jos vyras, dėdė Boles jau kiek pašaržuotas. Turtuolis, šykštuolis, bevaikis ir vaikų nedraugas. Mėgstąs medžioklę, tačiau šautuvo bijąs labiau negu kiškis. Gražiosios lyties garbintojas ir... beveik ištikimas savo žmonai.

Bendrai, abu pavyzdingi blogos rūšies senojo miestiečio tipai.

Pana Paulyna — plikbajoriškos damos blogiausias egzempliorius.

Domeikienė — kaimo gražuolė. Išsipuošusi ir baltarankė personifikuota tinginystė.

Įdomus žydelis, negalįs be kromelio, be Lietuvos oro ir be degtinės taurelės su cukraus gabalėliu gyventi.

Knygnešys, škapliernikas, smūtkelių skaptuotojas ir susimąstęs apie šventųjų gyvenimą — Levanarda. Gera pasakų bobutė ir daug kitų.

Tačiau pagrindiniai asmenys — trys. Mamatė, tėvelis ir ponas Janavičius.

Ponas Janavičius jau moderniosios kultūros žmogus. Ilgai gyvenęs Vakarų Europoje ir subrendęs jų civilizacijoje. Tačiau lietuvis, patrijotas ir mylįs savo žemę. Be to jis — menininkas — muzikas, mėgstąs linksmą, bet sykiu ir kultūringą gyvenimą. Janavičiaus simpatijos jausmas mamatei užmezga nežymios intrigos siūlą. Tačiau mamatės prakilnumo ir pono Janavičiaus džentelmeniškumo dėka šita intriga neišsiplečia į romaną, o pasilieka tik tikros vieno antram pagarbos ribose.

Irutės tėvas, šeimos galva — prakilnus bajoras. Drąsus, šaltakraujis, visur išlaikąs bajorišką garbę; praktikas, ūkininkas ir griežtas.

Centrinė figūra — mamatė. Dvaro ponia, Irutės ir dviejų jaunesniųjų bernukų motina. Inteligentiška, idealistė ir romantikė svajotoja. Visų nesuprasta, visiems svetima ir kenčianti paslėptą skaudžią tragediją. O tos tragedijos pagrindas yra tas, kad ji, subtiliausios sielos ir jautriausios širdies moteriškė, verčiama būti dvaro ponia — šeimininke; o pačiai tenka pasilikti niekeno nesuprastai ir niekeno nemylimai. Vyras, nors ją ir myli, tačiau, susirūpinęs ūkio reikalais, neturi nei laiko, nei noro svajoti su jąja apie amžiną meilę, kaip ji kad svajoja. Ir dėl to jai, lepiam ir švelniausiam žiedui „nobodžios, nobodžios žemės dainos".

Tačiau ji pasiekusi didelio savęs nusigalėjimo ir pasiaukojimo. Viską viską kitiems atidavusi, o sau palikusi tik skausmą ir susižavėjimą mirtimi. Didžia dvasia, sielos kupinumu ir meile sušildžiusi šitą kryžiais nukaišytą gyvenimą, bet tiktai kitiems, o ne sau.

* * *

Apysaka „Sename dvare“ gali būti skaitoma daug kartų ir vis su lygiu įdomumu ir susižavėjimu. Dėl to, kad jį ne fabulos ir intrigos kūrinys, kurį kartą perskaičius išsemiamas visas įdomumas, o subtilių minčių ir liriško svajojimo pasaulis, kuris amžinai nesensta ir amžinai žavi. Ne abstraktūs protavimai ir analizė, o paprastas dienos gyvenimas, bet taip sušildytas, taip suidilintas, kad kiekvienas daiktas darosi gyvas ir mylimas. Kiekviena smulkmena turi savo prasmę ir kiekvienas daiktas kelia mintį prie amžinų dalykų. Pagaliau ir švelni šeimos idilija, motinos ir vaikų meilė, sustiprinta mintimis, kad viskas žemėje praeina, viską mirtis perskiria, ir todėl reikia skubėti ko daugiausia gera padaryti, ko labiau mylėti.

Ir visam tam švelniausiam pasauly skamba skaudus „Nobodžios, nobodžios žemės dainos“—„Iki siela—drugys auksinis—“ nulėks į nesibaigiančios laimės šalį.

„Sename dvare“ yra perdėm romantiškas kūrinys. Romantiškas ne vien tais, praeities pasakos prigužėjusiais, seno dvaro rūmais, bet ir pagrindinio apysakos charakterio — mamatės psichikos struktūra. Melancholija ir pasiilgimas mirties nudažo visus jos pergyvenimus. Viskas pasaulyje jai netikra ir melaginga, visur tik menkysta ir nusivylimas, o sieloje tik amžinas ilgesys ir klausimas — kodėl visa taip darosi?

„Kodėl žmogaus sielos esmė yra ilgesys? Kodėl žmogus nutvėręs tai, ką buvo vijęsis, nusivylęs sako: ne tat ne tai! Kodėl žmogaus sieloje žydi gėlės, kurių kvapu niekas nesigėri? Kodėl visa ko galas yra mirtis?“ — klausia pati savęs mamatė.

Brangiausi jai jos mylimi kūdikiai, jos pačios dalis. Ir tą, tačiau, lizdelį gąsdina juodaveidės mirties įsmeigtas žvilgsnis.

Nors mirtis baisi dėl to, kad atskiria nuo mylimųjų, bet gera dėl to, kad vaduoja iš žemės vargų ir jau amžinai sujungia mylimuosius.

„Žino širdis, kad meilės ryšiai nenutrūksta mirus...“ sako mamatė. Ir dėl to:

„Ak, ne, mirtis nėra baisi! Tai juokas pasislėpęs už ašarų, džiaugsmas už sopolių, tai balžiedžio žiedas po sudžiūvusiais lapais“.

* * *

Marijos Pečkauskaitės - Šatrijos Raganos kūrinių apibudinimus suglaudus galima išreikšti šiom formulėm: *Jos raštų ideologija:* 1) *Patriotizmas*, kuris reiškiasi pastangomis suderinti liaudį ir bajorus tautos švietimo darbui, 2) *žmogaus* kaip atskiro individo *ugdymas* aukštam teisingumui, dorovingumui ir artimo meilei.

Forma — epiška: apysakaitės, apysakos, novelės. Tačiau ne intrigos ir ne fabulos apysakos, o svajingas pasakojimas ir švelnus moteriškas iškėlimas gyvenimo smulkmenų. Ne ypatinga

psichologijos analizė ar psichologijos žaidimas, bet švelnus jausmingumas, subtilus protavimas ir idealizavimas. Jos veikalai ne psichologinė laboratorija, o rinkiniai spalvingų individų ir aukštai morališkai iškilusių asmenų.

Apysakos gausios gyvenimiškos medžiagos ir turtingos plastiškų gamtos vaizdų. Tačiau daugiau pasakojimas, o ne vaizdavimas.

Stilius — poetiškai realistiškas ir romantiškas.

Svarbiausi M. Pečkauskaitės raštai.

I. Originaliniai kūriniai.

1. Vincas Stonis, Vilnius 1905 m. 143 p. 2. Į šviesą per ašaras, V. 1908 m. 50 p. 3. Dėl Tėvynės, Kaunas, 1907 m. 4. Viktutė, novelė. 5. Pančiai, 4 veiksmų vaid., Kaunas, 1920 m. 45 p. 6. Lietuvos bitininkas, Klaipėda, 1922 m. 88 p. 7. Lietuvos senovės pasakos. 8. Motina auklėtoja, Kaunas, „Žinijos" leidinys Nr. 3. 9. Sename dvare.

II. Vertimai.

1. H. Senkevičiaus Dykumose ir giriose. 2. B. Prūso Sargyba. 3. Foersteris Jaunuomenės auklėjimas. 4. Foersteris Auklėjimas ir auklėjamasis.

III. Žymesni straipsniai.

1. Šveicarijos įspudžiai, Vairas 1914 Nr. 5, 6, 9, 10. 2 Pasitaikė proga, novelė, Naujoji Vaidilutė 1921 - 22. 3. Amžinybės aidas. straipsnelis N. V. 1921—22 m. Nr. 5. 4. Moterų teisės, Kalėdų apsakymėlis N. V. 1922—23 m. Nr. 2. 5. Šv. Panelės legendos N. V. 1922—23 m. Nr. 3. 6. Dvi mokytoji, siluetas, N. V. 1924 m. Nr. 1, 2. 7. Anuomet — novelė iš spaudos draudimo metų, N. V. 1925 metų Nr. 3, 5. 8. Ant Uetlibergo, N. V. 1925 m. Nr. 2.

„Žinijos" b-vė jau yra išleidusi 5 tomus M. Pečkauskaitės raštų.

K. Steponavičius

Ar pateisinamas religinis liberalizmas?

Šiandie plačia burna kalbama ne tik inteligentams, bet ir sodiečiams, kad Evangelija arba, tikriau tariant, tikėjimo, paremto Evangelija, mokslas jau esąs atgyvenęs savo amžių ir nebetinkąs mūsų laikams. Evangeliją turįs pavaduoti mokslas ir kultūra. Tam tvirtinimui rimčiausias argumentas yra tas, kad Evangelija varžanti žmogų ir neduodanti jam laisvės, norima, mat, būti laisvu, liberalu. Bet šitoks išrodymas kyla iš išlepintos žmogaus prigimties, ir dėl to nėra joks išrodymas. Vienas pavalgęs žmogus, nebeprisiversdamas dirbti, atsisakė nuo duonos. Taip ir šių laikų žmogus, nenorėdamas varžyti savo pagedusios prigimties, atsisako geriau nuo Evangelijos užmiršdamas, kad pagedusios prigimties balsas nėra proto balsas. Kiekvienas doras žmogus klauso savo proto, bet ne pagedusios prigimties.

Negalėdami išrodyti tikro Evangelijos pasenėjimo, kai kurie gamtos ir technikos klaidingi garbintojai sako, kad šių laikų aukštai pakilęs mokslas ir kultūra visai galį pavaduoti Evangeliją, ir dėl to ji esanti žmonijai visai nereikalinga.

Jei mokslą pastatyt Evangelijos vietoje, jis turės eiti mokslo ir Evangelijos pareigas, turės šviesti žmonių protus mokslo žiniomis ir dorinti žmonių širdis, išmokyti žmones artimo meilės, darbštumo, paklusnumo, įstatymų gerbimo, kantrybės, pačių savęs išsižadėjimo dorybių...

Iš pirmo pažiūrėjimo šitoks būdas išsivaduoti iš „Evangelijos pančių“ atrodo neblogas, bet giliau pažvelgus — negalimas. Broliškas, pilnas meilės, doras gyvenimas yra galimas čia ant žemės, bet toks gyvenimas kyla ne iš kur kitur, iš išorės, bet iš vidaus, iš širdies. „Bet širdis nėra mokslo įtakoj, joje yra tikėjimo karalystė“, sako G. Petrovas [1]). „Gąsdinimais ir prievarta mokslas gali priversti valią atsižadėti vieno blogo elgesio, bet ne atsižadėti blogos valios, kuri yra išvidinė jėga, nepriklausanti jokios išorinės jėgos“ [2]).

Žmonių sąžinė ir po šiai dienai yra Evangelijos valdžioje. Tik tikįs žmogus gali ir moka be išorines prievartos daryti gera, vengti pikta, nes tiki, kad po mirties už tai jo laukia arba amžinas gyvenimas, arba amžinas kentėjimas. Atmesti tikėjimą į pomirtinį gyvenimą, reiškia atmesti sankciją — dėl ko reikia daryti gera, vengti pikta. Nesunku žmogui padaryti koks pasišventimo bei savęs pačio atsižadėjimo darbas, kada jis ten mato giliausios prasmės ir naudos, būtent: Dievo garbę ir savo sielos išganymą. To viso neturi mokslas. Mokslas neturi sankcijos, kuri verstų žmogų daryti gera, vengti pikto. Kas gi norės suvaldyti save ir mylėti kitus, kada ten nemato nei jokios prasmės, nei naudos?

Negalima pamiršti ir tos begalinės įtakos, kokią padarė Evangelija žmonių gyvenimui ir jų santykiams sutvarkyti. Senovės žmonių išmintis nieko geriau nesugalvojo, kaip šį pasakymą: „Alkibiadai, nieko nereikalauk iš dievų! Laukime kol ateis dangaus pasiuntinys mus pamokyti, kaip turime elgtis su dievais ir žmonėmis. Turėkime vilti Dievo gerybėje, kad toji diena jau netolima“, sakė Sokratas savo mokiniui [3]). Sokrato tikėjimas nebuvo tuščias. Evangelija paskelbė visų žmonių lygybę, brolybę: „Nebėra nei graiko, nei barbaro...“ „Brolių meilė tepasilieka jūsų tarpe“ (Žyd. 13, 1) „Visus gerbkite, mylėkite brolius, Dievo bijokite, gerbkite karalių“ (1 Petr. 2, 17). Tas žmonių sulyginimas nėra tuščias, kaip šių laikų socializme bei komunizme, bet pilnas giliausios prasmės. Artimas yra tau lygus brolis, nes visi esate to patiės Tėvo vaikai, visų toks pat likimas. Kas bus mažiausias šioje žemėje, bus didžiausias dangaus karalystėje. Kas save žemina, bus paaukštintas. Žmonių elgesiai turi būti laisvi. Elkitės „kaip laisvieji, ne kaip tie, kurie daro iš laisvės piktenybei dangalą“ (1 Petr. 2, 16). Jei atmesime Evangeliją, mokslas

---

[1]) Das Evangelium als Grundlage des Lebens, į vokiečių kalbą vertė A. von Mickvitz, p. 32. [2]) t. p. 33 p.

[3]) Cit. iš kun. P. Jakštys, Žmogaus tikslas, Würzburg 1924, 4 p.

negalės tai santvarkai duoti tokios prasmės, kaip Evangelija, dėl ko reikia kitame žmoguje matyti lygų sau brolį, be Evangelijos mokslas negalės atsakyti.

Be to, Evangelijos religija pasišventimo, tobulinimosi darbui duoda dvasinės pagalbos — malonių, ko neturi mokslas, kuriuo norima pakeisti religija.

Kadangi mokslas neturi tų dalykų, kuriuos turi Evangelijos religija, tai mokslu negalima keisti Evangelijos, nes žinomas yra dėsnis, kad vieną daiktą galima pakeisti kitu tik tada, kada juodu yra lygios vertės arba kai tas daiktas, kuriuo pakeičiame, yra brangesnis už mainomąjį. Tuo tarpu mes matėme, kad Evangelija turi tokių dalykų, kokių neturi mokslas.

Tą tiesą, kad mokslu negalima pakeisti Evangelijos, patvirtina istorijos daviniai. Prisiminkime tik bereligiškus laikus senosios Graikijos, Romos, pagaliau, 18 am. galo ir 19 am. Prancūziją.

Tie visi, kurie nori mokslu pavaduoti Evangeliją, neturi akių šviesos, kuria galėtų pamatyti filosofijos tiesas, priešingas jų manymui, nė ausų, kuriomis galėtų išgirsti istorijos faktų kalbą.

Istorijos faktai aiškiai sako, koki bus padariniai, jei mes Evangeliją išmesime iš gyvenimo, tenkindamies mokslu. Dėl ko žmonės prieina prie tokių padarinių, kada Evangelija nebelaikoma gyvenimo vadove?

Gamtos dėsniais, žemėje negali būti nė vienos tuščios vietos, kur nebūtų kokio kūno ar oro, nes tuomet pasidarytų labai didelis tuštumos slėgimas. Sakysim, jei iš žmogaus ištrauktum visą orą, tai žmogų nuspaus sunkus 200 klm. oro stulpas. Tas pats dėsnis veikia ir idėjų pasauly: atėmus iš žmogaus kokią mintį ar idėją, su kuria jis yra susigyvenęs, negalima palikti tuščios vietos, bet reikia duoti kitą mintį, kuri užpildytų tą atimtąją, kad žmoguj nepasidarytų tuštumos slėgimas.

Netikintysis pasaulis, norėdamas nusikratyti „Evangelijos pančiais", numato tą tuštumos slėgimo pavojų ir dėl to nori Evangeliją pavaduoti mokslu. Tačiau mokslas, atsistojęs savo ir Evangelijos vietoje, nepajėgia suvaldyti viso žmogaus, nė užpildyti atmestos Evangelijos tuščias vietas, ir žmoguje randasi beprasmiškas slėgimas: jis nebežino, nei kam gyvena, nei doros pareigos pamatų, nei žmonių lygybės prasmės. Turėdamas tiek daug tuščios vietos — neišspręstų klausimų — žmogus neturi ramumo ir elgiasi laisvai, kaip pagedusi prigimtis nori.

Priėmus Evangeliją už gyvenimo vadovę, patsai gyvenimas gauna kitokios ir aukštesnės prasmės. Einant gyvenimo erškė čiuotu keliu, ne kartą tenka susižeisti. Be Evangelijos, nežina žmogus, kam kenti. Nežinai kentėjimų prasmės ir priežasties, patys kentėjimai, kaip sako žinovai, pasidaro dvigubai sunkesni, nes kenčia kūnas sopulį, dvasia — nežinojimo slogutį.

Ir visuomenės gyvenimas Evangelijos prieglobsty kitaip atrodo: pilnesnis ir prasmingesnis. Visuomenės gyvenimas yra pil-

nas visokių pareigų, kurios dažniausiai šiokiu ar kitokiu būdu liečia kitus žmones. Be Evangelijos, tie santykiai su artimu bus šalti, nenoromis daromi, iš pareigos. Kitas dalykas, kai tie patys žmonių santykiai yra atmiešti evangeliškąja meile: ir tam, į kurį kreipiamasi, daug maloniau ir tam, kuris kreipiasi. Evangeliškoji artimo meilė, tarsi, pasaldina žmonių santykius, duoda jiems aukštesnės prasmės.

Evangelija yra, tarsi, rūbas, kuriuo apsivilkęs pasaulis gauna kitokį pavidalą. Jeigu dar pasaulis šiandie nėra tikrai laimingas ir doras — negalima kaltinti Evangelijos, kad ji, viešpataudama beveik per du tūkstančius metų, nesuteikė žmonijai tos laimės. Didžiausią kaltės dalį reikia savo sąskaitoje užsirašyti.

Rusų rašytojas ir filosofas V. Solovjevas savo „Progreso paslapty“ rašo, kaip vienas medžiotojas išėjęs į gerai jam žinomą girią medžioti. Per visą dieną vargęs, nieko nenušovė, tik baisiai nuvargo ir išalko. Jau ryžosi eiti namo. Nors kiekvienas takelis buvo jam pažįstamas ir žinomas, tačiau niekaip negali išeiti iš tos girios: eina, eina — galo kaip nėra, taip nėra. Pagaliau pavargęs, atsisėdo ant kelmelio, pasiduodamas likimui ir girios žvėrių globai. Alkio ir baimės kankinamas vargais negalais užsnūdo. Pabudęs pakėlė akis ir pamatė prieš save seną susikuprinusią senutėlę. Medžiotojas jai sako: „Būk taip gera, išvesk mane iš tos baisios girios“. Ji atsakė: „Kaip aš tave išvesiu, kad pati negaliu paeiti. Jei nori, pasiimk mane sau ant pečių ir nešk — aš tau kelią rodysiu“. Nors medžiotojas vos savo kojas bepavilko, tačiau, bado ir baimės spiriamas, sutiko pasiimti tą nelengvą naštą. Kaip jis nustebo pajutęs, kad juo tolyn neša, juo našta darosi lengvesnė. Po kokios dešimt žingsnių jis pamatė girios kraštą. Nuima nuo pečių naštą, žiūri — ta senoji senutėlė pavirtusi jauna gražia mergina.

Medžiotojas yra kiekvienas žmogus, kuris ieško laimės vien tamsioje mokslų girioje. Nors mokslai yra jam žinomas ir paprastas dalykas, bet jų girioje paklydo — pamatė, kad jie vieni negali jam duoti laimės. Jis ir nepastebi, kad čia pat, šalia jo yra sena senutėlė Evangelija, kuri pažada išvesti iš tamsios nežinojimo girios, tik reikia jos mokslą paimti ant savo pečių ir vykdyti gyvenime. Bet ne kartą su Evangelija pasielgiama, kaip su tuo lietuviškuoju simboliu — rūta, kurią mergaitė įsisega į savo kasas, jau netekusi skaistumo. Kaip rūta dabina tuo atveju tik mergaitės paviršių, o ne širdį, taip pat ir Evangelija: daug kas prisisega Evangelijos vardą, bet nevienas visai neprisiima jos dvasios.

Neleidžiama būti kareiviu, kurs nežino karo dalykų, prastas juristas, kurs nėra susipažinęs su įstatymų rinkiniu, bet — kasdien pasitaiko krikščionis katalikas, kurs nežino ir nesupranta svarbiausių Kristaus mokslo tiesų. Jūs nerasite nė vieno inteligento lietuvio, kuris nemokėtų iš atminties kelių mūsų poetų dainų, bet jūs susitiksite šimtus žmonių su aukštojo mokslo diplo-

mais, kurie nemokės papasakoti Kristaus kalno pamokslo turinio. Ar galimas apsišvietęs žmogus, kuris nebūtų skaitęs nė vieno klasiko? Bet kaip daug yra tokių, kurie Evangelijos nėra nė matę.

Po to, kai mokyklos suole sužinojome keletą faktų iš Kristaus gyvenimo, mes pasitenkinome: tarėmės jau visą Evangelijos išmintį išaižę ir per savo dažnai ilgą gyvenimą jos nebelmame daugiau į rankas. Ką mes pasakytume apie tą, kurs, sužinojęs keletą epizodų iš Sokrato, Bekono, Spinozos, Hegelio ar Kanto filosofijos, laikytų save tos sistemos filosofu arba, mažiausia, filosofijos žinovu? Bet katalikų, kurie panešėja į šitokius „filosofus", jūs rasite milijonus. Ar yra kuo stebėtis, jei tokių katalikų širdis toli nuo Evangelijos dvasios, jei Evangelijos dvasia nešviečia jų gyvenime, jų darbuose? Kaip mes galime išvengti to paprasto gas mus dorovinio sužvėrėjimo, jei mes neprisiimame Evangelijos dvasios, jei mes negalime suprasti ir apimti tos knygos didumo.

Norlu baigti Petrovo žodžiais[1]): „Draugai! Jei mes kokį mąstytoją aukštai vertiname, tai mes stengiamės susipažinti su jo mintimis, jo pažiūromis. Mes mielai skaitome jo darbus. Jo veikalai būna mūsų rašomojo stalo papuošalas. Tai kodėl, aš klausiu, mes domimės aukštai apsišvietusiais, išmintingais, išlavintais žmonėmis, kurie myli gėrį, tiesą ir teisybę, kurie yra užsidegę visuotinės brolybės idėja, — kodėl mes taip mažai domimės Tuo, kuris daugiausia tai idėjai pasidarbavo? Taip, mes nedovanotinai mažai domimės Jėzumi Kristumi. Jis davė mums savo mokslą, Jis mirė iš žmonių meilės, o mes nesužadinome noro Jo mokslą pažinti. Kodėl Evangelija nepuošia mūsų darbo stalo? Kodėl mes esame taip apsileidę Evangelijos skaitymę? Kodėl žmogus, skaitąs Evangeliją, studijuojančioj jaunuomenėj laikomas apsimetėliu? — Mes ieškome tiesos, bet kaip mes ją rasime, jei Evangelijos, tiesos šaltinio, nevertiname? — Kad pamatytum saulę, reikia žvilgsnį į dangų pakelti, o kad gyvenimo kelią pažintum, reikia kreiptis į Kristų. Niekur jūs nerasite taip aiškių ir tikslių atsakymų į visus jūsų dvasios klausimus, kaip Evangelijoj moksle To, kurs apie save liudijo: „Aš esu tiesa ir gyvenimas".

Štai dėl ko mes negalim būti indiferentiški religijos dalykuose. Religiško liberalizmo šūkiai nėra katalikiški, dėl to ir neateitininkiški.

---

[1]) G. Petrovas, o. c., p. 78—79.

Z. Ivinskis

Aisčių tautų likimas istorijoje

Aisčių tautų senovėje buvo keturios lietuviai, latviai, jotvingiai ir prūsai. Tos keturios tautos ilgą laiką, kaip bando sakyti kalbų mokslas ir archeologija, yra gyvenusios šių dienų Gudijoje, Dniepro ir Berezinos upyne, ir kalbėjusios viena bendra prokalbe. Tik slavių sąjūdis iš rytų privertė jas po viena kitos iš tų vietų pasitraukti ir slinkti vakarų kryptimi. Paskutiniosios pasitraukė tik latvių-lietuvių tautos apie VI šimtmetį po Kr., pamažu užimdamos tas ribas, kuriose jas užtinkame jau istoriniais laikais.

Tos visos tautos VII šimtmečio pradžioje jau gyveno plačiu ruožu tarp Vislos ir Dauguvos upių, vakaruose siekdamos Baltijos jūros ir rytuose dar į rytus už Vilniaus iki Minsko gub. (Gudijoje). Tai bus didžiulis apie 250.000 kvadratinių kilometrų aisčių tautų apsėstas plotas, lygus beveik dabartinei Italijai. Tik nelemtos ir ypatingos istorinės sąlygos pastojo toms tautoms skersai kelią, ir jų gyvenimas buvo sunkus ir vargingas. Iš visų aisčių tautų beišliko ir savo valstybes sukūrė tik lietuviai ir latviai.

Jotvingiai gyveno į pietus nuo Gardino—Narėvo, Bobro ir Bugo upyne. Jų gyvenami plotai neturėjo to, kas paprastai vadinama natūralinėmis krašto sienomis, ir gyvendami lyg atvirame lauke dar XIII šimtmečio pradžioje, smarkiai puolami ir žudomi artimiausių kaimynų iš rytų — rusų ir iš pietų — lenkų, jie ėmė smarkiai nykti. Jų žemė dalimis buvo užgrobta. Jie patys, suvargę ir sumažėję, turėjo pasiduoti svetimiesiems. Taip jie ir pražuvo, istorijos scenoje beveik visai nepasirodę *).

Šimtmečiu vėliau jotvingių krašte įsikūrė jų nukariautojai (rusėnai — dabartiniai ukrainiečiai ir gudai — dab. baltarusiai).

Į vakarus nuo jotvingių gyveno **prūsai**, užimdami plotą tarp Vislos ir Priegliaus. Ta tauta jau buvo čia įsigyvenusi nuo III-jo šimtmečio prieš Kr. Ramiai pagyvenę dauglau kaip pusantro tūkstančio metų, prūsai XIII šimtmetyje susilaukė tokio pat liūdno likimo, kaip jotvingiai. Lenkų parkviestas ir prie Vislos upės įsikūręs (1230 m.) vokiečių ordenas ėmė ginklu versti pagonis prūsus krikštytis.

Prūsai nemokėjo išvien gintis. Jie buvo susiskirstę devyniomis atskiromis giminėmis, o didelės girios ir daugybė ežerų bei pelkių trukdė jiems telktis krūvon. Todėl ordenas po sunkios kovos per 50 su viršum metų pavergė vieną po kitos tas gimines. XIII šimtmečio pabaigoje jau visas kraštas iki Nemuno buvo riclerių rankose.

---

*) Keli vaizdeliai iš jotvingių kovų su kaimynais yra atvaizduoti V. Pietario apysakoj „Algimante".

Užgrobę nuo kovų apleistą ir sunykusį kraštą, vokiečiai ėmė jį smarkiai kolonizuoti. Ateiviai iš Vokietijos čia sudarė naujus gyventojus, o iš kovų išlikusieji senprūsiai paskendo vokiečių jūroje. Dar XVI šimtmetyje vokiečių dvarų baudžiauninkų tarpe galėjai užtikti žmones, kalbančius savotiška prūsų kalba, bet apie XVII šimtm. vidurį ji visai išnyko, o kalbininkams ta kalba rašytų liekanų beišliko vos keli trumpi katekizmai ir vienas žodynėlis. Prūsų tauta taip ir išgaišo, nors biologiškai imant, jos žymės pasiliko šių dienų Rytprūsių kraujuje.

Ir ten, kur kitą kartą prieš 700 metų ramiai gyveno savo giriose ir klampynuose prūsai, dabar tik dūzgia įvairūs fabrikai, to krašto veidas visai atmainytas, o senuosius krašto gyventojus— prūsus beprimena tik daugybė vietovardžių.

Latviai, lietuvių šiaurės kaimynai, XII šimtmečiui baigiantis savo žemėje susilaukė neprašyto svečio — vokiečių, kurie taip pat rūpindamiesi tikėjimo platinimu, įsteigę ordeną (vad. kalavijuočių). Išmėtyti po kraštą didesnėmis giminėmis (žiemgaliai, lietgaliai, kuršiai) ir nesusijungę į vieną kūną, jie greitai pateko į šio ordeno valdžią. Tik kolonizuoti ir nutautinti latvius ordenui buvo sunkiau, nes kolonizacijos procesą sunaikino didelis tarpas, tai žemaičių kraštas, kuris kaip koks pleištas skyrė Prūsų ordeno žemes nuo Livonijos ordeno žemių. Taip latvių tauta per septynis šimtmečius etniškai maža teatsimainė. Praūžus Didžiojo Karo audroms, jai buvo lemta *pirmą kartą* ant 65.000 kvad. kl. ploto įsikurti savo valstybę.

Lietuvių tauta iš visų aisčių tautų buvo laimingiausia. Jai tik vienai iš visų keturių tautų dar XIII-tojo šimtmečio pusėje pasisekė suslorganizuoti į vieną valstybę. Pajutę priešų pavojų, kai abu ordenai prislinko prie lietuvių tautos ribų ir pradėjo draskyti jos kūną, gabesnieji padermių kunigaikščiai ėmė bruzdėti. Po savitarpių nesutikimų dėl valdžios, vienam tokiam kunigaikščiui Mindaugui pasiseka iškilti aukščiau už visus kitus kunigaikščius ir apimti ne tik lietuvių, bet ir gudų sritis. Taip prasideda poros šimtų metų garbingi Lietuvos istorijos lapai. Vytauto D. laikais valstybė pasiekia didžiausio išsiplėtimo: nuo Baltijos ligi Juodosios jūros, prieidama Dono upę ir Krymo pusiasalį. Lietuvos kunigaikštija tada buvo viena didžiausių Europos valstybių, apimdama 700—800.000 kvad. kl. plotą. Ji buvo dvigubai didesnė už to laiko Lenkiją ir žymiai prašoko savo teritorija bet kurią dabartinę Europos valstybę, išskyrus Rusiją.

Nelemtoms istorinėms aplinkybėms susidėjus, suėjusi į uniją su lenkais, ji per 400 metų, eidama su jais panašiais kultūrinio ir politinio gyvenimo takais, netenka savo tautiško veido ir susilaukia rusų priespaudos (1795). Kentėdami per 120 metų rusų jungą, lietuviai neužslopsta. Liaudis išlaiko per kelis šimtmečius savo savumus, kalbą, papročius ir būdą. Jos tarpe išaugusi inteligentija ima gaivinti tautišką lietuvių ugnį, nes kad ir pelenais

apneštos žarijos dar buvo galima įpūsti. Ir Didžiojo Karo aplinkybėms susidėjus, lietuviai jau *antrą kartą* savo pastangomis sukūrė valstybę, ant dešimtį kartų mažesnio ploto, kaip Algirdo ir Vytauto laikais.

Tai tokia trumpai aisčių tautų istorija per 7 šimtmečius, o kokie gi bus toliau lietuvių ir latvių tautų keliai — daug pareis nuo jų tėvynės vaikų.

Priedas: Aisčių lentelė.

<table>
<tr><td colspan="5">Aisčiai („Easten", „Aestii")</td></tr>
<tr><td>IV—III šmt. pr. Kr.</td><td colspan="2">Prūsai</td><td colspan="2">Lietuviai - latviai</td></tr>
<tr><td>Apie VII šm. po Kr.</td><td colspan="2">Prūsai</td><td>Lietuviai</td><td>Latviai</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Pamedžionai
Pagudžionai
Varmiai
Sambiai
Natangai
Bartai
Galindai</td><td rowspan="3">Jotvingiai</td><td rowspan="3">Suduviai</td><td rowspan="3">Aukštaičiai</td><td rowspan="3">Lietgaliai</td></tr>
<tr></tr>
<tr></tr>
<tr><td rowspan="5">Nadruviai</td><td rowspan="5">Šalaviai</td><td rowspan="5">Žemaičiai</td><td rowspan="3">Žiemgaliai</td></tr>
<tr></tr>
<tr></tr>
<tr></tr>
<tr><td rowspan="2">Kuršiai</td></tr>
<tr><td>Seliai</td></tr>
</table>

Tikra tėvynės meilė neturi nieko bendro nei su tuo, kuris meilinasi aukštesnei valdžiai, nei su tuo, kuris yra pikčiausias valdžios priešas.

Silvio Pellico.

M. Pučkoriškis

Evoliucijonizmas, selekcija bei darvinizmas

Jei evoliucijonizmas ir selekcija bus kai kam dar nauji, pirmą kartą girdimi, dalykai, tai darvinizmas bus jau daugumui žinoma teorija. Paprastai manoma, jog darvinizmas yra pažiūra, vedanti žmogaus kilmę iš beždžionės, jog tą pažiūrą sugalvojo mokslininkas Darvinas, kuris pats buvo netikėlis, jog ta teorija priešinasi Katalikų Bažnyčios mokslui, ir todėl nė vienas katalikas negali su ta pažiūra sutikti. Arčiau pasižiūrėjus, pasirodo, jog šita nuomonė apie evoliucijonizmą bei darvinizmą nevisai sutinka su tikruoju dalykų padėjimu.

Darvinizmas tėra dalis platesnės teorijos, vadinamos evoliucionizmu, arba descendencija. Evoliucijos (šis terminas kai kurių lietuvinamas žodžiais „išsivystymas", „raida") mintis nėra naujųjų laikų padaras. Ji buvo jau ir seniesiems žinoma. Jau graikų filosofas Heraklitas skelbė pažiūrą, jog pasauly niekas nestovi, o viskas keičiasi, vyksta nuolatinis tapimas, jog kova esanti visų pasaulio įvykių tėvas. Dar sistemingiau šią mintį išplėtojo Aristotelis savo hilemorfizmo teorijoj. Pagal šią teoriją visi pasaulio daiktai sudėti iš dviejų pradų, medžiagos (hyle) ir formos (morfe). Bet šiuodu terminu teturi Aristoteliui relatyvios, negrieztos reikšmės. Kiekviena žemesnė forma gali būti medžiaga aukštesnei už ją formai, ši — dar kitai už ją aukštesnei, ir taip tolyn. Absoliučios, grynos medžiagos tesama vienos. Tai vadinamoji „pirmoji medžiaga", visai neapibrėžtas, beformis dalykas, grynas galimumas. Taip pat ir absoliučios formos tesama vienos — tai Dievas. Tai aukščiausia forma, gryna forma be jokios medžiagos. Tarp Dievo ir pirmosios medžiagos yra visa eilė relatyvių formų, pradedant nuo žemiausių ir einant iki aukščiausių. Visos formos stengiasi pereiti iš žemesnio laipsnio į aukštesnį ir tokiu būdu priartėti prie aukščiausios formos. Tai buvo Aristotelio filosofinis evoliucijonizmas. Evoliucijonizmo mintis nebuvo svetima nė šv. Augustinui. Jis kalba apie dalgius bei padėlius, kuriuos Dievas esąs įdiegęs į medžiagą.

Naujaisiais laikais evoliucijos mintį ypačiai išplėtojo Leibnicas. Visas pasaulis esąs sudėtas iš pirmykščių pradų — monadų. Šios prasideda nuo žemiausių ir pamažu, mažyčiais, vos pastebimais skirtumais viena nuo kitos skirdamosi, pereina į aukščiausias. Pasauly nėra šuolių, staigių perėjimų; visos būties formos pamažu pereina iš vienos į kitą. Net tarp augalų ir gyvių turinčios būti kokios nors būtybės, sudarančios pereinamąjį laipsnį, „augalinlai gyviai". Formų kontinuumą, tolydumą pripažista ir Kantas. Įvairios būties formos pereinančios laipsniškai vena

į kitą. Žemėje galėję atsirasti iš pradžių padarai su mažiau tikslinga, tobula forma; šie paskui galėję pagimdyti padarus tobulesnės formos ir taip toliau, iki dabar esamų rūšių.

Tokiu būdu, laikais prieš pat Darviną evoliucijos mintis turėjo savo priešininkų ir šalininkų. Žymiausias iš paskutiniųjų, kartu ir betarpiškas Darvino pirmatakas, buvo Lamarckas. Pagal šį, aukštesnėsės gyvių ir augalų rūšys kylančios iš žemesniųjų. Tam padedanti aplinkuma (milieu) ir rūšių kryžiavimasis savo tarpe. Bet ypač daug reikšmės turįs organų vartojimas ar nevartojimas. Vartojami organai tvirtėja, tobulėja, paveldėjimo keliu persiduoda tolimesnėms kartoms, o nevartojami menkėja ir nyksta.

Pagaliau ateina Karolis Darvinas. Jis savo evoliucijonizmo pamatu deda savo ypatingą selekcijos, arba atrankos, teoriją. Iš evoliucijos aiškinimo jis išmeta bet kokias tikslines priežastis. Evoliucija jam eina grynai priežastišku keliu, yra naturalus gamtos vyksmo padaras. Kiekvieno gyvio gyvenime įvyksta mažų pakitimų. Tie pakitimai telkiasi vienas prie kito, yra paveldimi to gyvio vaikų ir t. t., ir tuo būdu pamažu kinta visa veislė ir net rūšis. Čia daug turi reikšmės ta aplinkybė, jog gyvių paprastai veisiasi didesnis skaičius, negu ištenka maisto bei apskritai gyvenimui palaikyti priemonių. Iš čia kyla rungtyniavimas dėl egzistencijos, sąlygų, įvyksta vadinama „kova už būvį“. Šitoje kovoje nugali ir iškyla į viršų visada stipresnieji individai bei rasės, tie, kurie labiau yra prisitaikę prie gyvenimo sąlygų. Tokiu būdu gamtoje eina nuolatinė atranka (selekcija) ir įsigalėjimas geresnių, stipresnių individų bei rasių, kurie išstumia iš gyvenimo ir sunaikina silpnesniuosius. Šita tai gamtinė atranka, vykstanti kovoje už būvį, ir buvo svarbiausia Darvino mintis. Šita mintimi Darvinas aiškino ir naujų rūšių atsiradimą gyviuose ir augaluose, o taip pat nykimą senųjų. Visos dabar sutinkamos žemėje gyvių veislės bei rūšys esančios tuo būdu išėjusios, išriedėjusios iš kelių, keturių ar penkių pirmykščių, primityvių veislių. Tačiau ta evoliucija ir selekcija nėra nuolatinė ir nevisada teina pirmyn; esama taip pat ir stagnacijos, sustojimo perijodų, arba net ir atgal ėjimo. Bet Darvino teorijoje buvo dar vienas naujas dalykas, kuris ypačiai ir prisidėjo prie autoriaus išgarsėjimo: Darvinas savo selekcijos teoriją pritaikė ir žmogui. Žmogus taip pat kyląs iš žemesnių gyvių; jo protėviai būsią kilę iš kurios nors dabartinių beždžionių veislės. Šis tai punktas ir sujudino ypačiai protus; vieni stojo į Darvino pusę, antri — priešais jį. O tai todėl, kad mokslinė problema buvo pakeista filosofine ir religine. Mat, tikybos priešininkams rodosi, jog Darvino teorija suduodanti ar ne galutinį smūgį krikščionybei, būtent, šios pastarosios mokslui apie žmogaus kilmę iš Dievo rankos. Tai rodėsi ir daugumui tikinčiųjų. Todėl šokta kaip beįmanant su naujuoju mokslu kovoti. Pats Darvinas tos antireliginės intencijos neturėjo, kada savo teoriją kūrė. Iš pradžių jis buvo ne

tikintis, vėliau tapo dauglau indiferentas ir deistas, bet aiškiu ateistu, netikinčiu, niekumet nebuvo.

Vėlesnialis laikais karštas evoliucijonizmo šalininkas, perkėlęs problemą į filosofinę sritį, buvo Haeckelis. Jis net ryžosi kai kurių gyvių skeletus bei embrijonus falsifikuoti, kad tik tuo paremtų teoriją apie gyvulinę žmogaus kilmę.

Mūsų dienomis ginčai dėl darvinizmo yra žymiai aptilę, nebeturi tokio aktualumo. Kartu daug šalininkų yra nustojęs ir pats Darvinas. Tikrai sakant, senasis darvinizmas kaip ir nebeturi pasekėjų. Jaunieji darvinistai yra daug sukalbamesni, nuolaidesni. Iš jų ypačiai išsiskiria A. Weissmannas. Selekcija tarnauja dauglau esamai rūšiai palaikyti, nekaip naujoms rūšims atsirasti. Selekcija neįneša stambių pakitimų individuose, ji tik kreipia dauglau ir reguliuoja visos rūšies evoliuciją. Jis taip pat atmeta individuališkai įgytų ypatumų paveldėjimą. Rūšių kilimą dabar daug kas aiškina kitais būdais, negu selekcija. Sakysime, toks H. de Vries yra sugalvojęs vadinamą „mutacijų teoriją". Pagal šią teoriją, kartas nuo karto įvyksta, ypač augalų pasauly, staigių, stambių pakitimų (Mutation). Šitos mutacijos įvyksta perijodiškai, ypač kada prieš jas yra ėję ilgesni rimties, pastovumo laikotarpiai rūšyje. Paveldėti tie pakitimai duoda pradžią naujoms rūšims ir veislėms. Selekcija išnaikinanti tik tai, kas rūšyje buvo netikslinga.

Darvinizmas yra tai viena iš descendencijos (rūšių kilimo) problemos sprendimo būdų. Didžiausia Darvino selekcijos teorijos klaida yra ta, kad jis painioja veislės palaikymą su jos atsiradimu. Tuo tarpu nieku jis neišrodo vienos rūšies perėjimo į kitą. Jis daug remiasi dirbtiniu augalų bei gyvulių auginimu, nors tai jo teorijos visai neremia. Juk daržininkas ar arklių auginotojas apgalvotai kreipia savo veikimą, siekdamas išauginti savo augaluose ar gyvuliuose norimus ypatumus, tuo tarpu, kada Darvino selekcija yra akla, ji vyksta mechaniškai, atsitiktinai, jos niekas nekreipia tam tikra pakraipa. Be to, ir kova už būvį ne visada eina Darvino nubrėžta linkme. Joje nevisada išlieka stipresnieji ir žūva silpnesni. Visais bendrųjų nelaimių atvejais, k. a., per badus, vulkanų išsiveržimus, potvynius ir panašias katastrofas išlieka ne tie, kurie turi geresnę individualinę organizaciją, bet tie, kuriems padeda palanki situacija. Taikant šią teoriją žmogui, reikia būti dar atsargesniam. Žmogus nėra vien biologinis padaras. Čia kovoje už būvį nusveria labai maža fizinis galingumas, bet labai daug dvasinis judrumas. Neužaugos ir fizinlai sumenkėliai su išplėtota proto galia dažnai pavergia daug už save kūnu stipresnius individus.

Bet jeigu darvinizmas mūsų laikais yra jau kaip ir atgyvenusi pažiūra, tai to dar negalima pasakyti ir apie pačią evoliucijos, arba descendencijos teoriją. Ši teorija mūsų laikais turi dar daug kaip savo šalininkų, taip ir priešininkų. Mokslas dėl jos

negali dar tuo tarpu, o gal ir niekumet negalės, ko nors sprendžiama pasakyti. Daug apraiškų iš augalų ir gyvulių gyvenimo tegali būti išaiškinti, tik priimant šią teoriją, bet daug kalba ir prieš ją. Daug kas tikėjosi decendencijos teorijai paramos iš paleontologijos, iš įvairių iškasamų žemėje priešistorinių augalų bei gyvių liekanų. Buvo net ne kartą pasklidusių gandų, kad esąs šen ar ten iškastas betarpiškas žmogaus protėvis, tam tikras beždžioniškasis žmogus, ar žmogiškoji beždžionė. Bet mokslininkams tas iškasenas patyrinėjus, visada pasirodydavo, jog tų kalbų būta per ankstyvų. Šių dienų iškasimai nesako nieko nei už nei prieš.

Žiūrint į patį augalų ir gyvulių gyvenimą, negalima neigti tam tikrų pakitimų. Sakysim, dirbtiniu būdu galima išauginti tam tikras augalų ir gyvulių veisles. Bet tie pakitimai esti paprastai toki nežymūs, kad neperžengia dažnai net veislės ribų. Galima išauginti tam tikras arklių veisles, bet arklys visada pasilieka arkliu, vadinasi, neišeina iš savo rūšies.

Dar žodis dėl descendencijos teorijos santykių su pasaulėžvalga ir religija. Darvino laikais kai kurių skrupulingesnių tikinčiųjų buvo manyta, jog ji prieštaraujanti Šventajam Raštui, kuris aiškiai kalbąs apie žmogaus sukūrimą. Bet Šv. Raštas nėra kosmogoninė (pasaulio atsiradimo) teorija. Todėl nevisus Šv. Rašto pasakymus tenka imti žodiška prasme. Čia gali būti panašiai, kaip ir su šešiomis pasaulio kūrimo dienomis, kurios lygiai taip pat gali reikšti ir šešis kūrimo periodus ar gadynes. Taigi ir pasakymas, jog Dievas žmogų sukūręs iš molio, gali būti suprastas platesne prasme. Pasaulio Kūrėjas nebūtinai turėjo visa savo rankomis lipdyti. Jis pats juk kaip dvasinė būtybė nereikalingas kokių rankų ar kitų kūniškų sąnarių. Jam galėjo užtekti duoti pasaulio žemės medžiagai tam tikrus įstatymus, įdėti jon tam tikrus padėlius, daigus, iš kurių paskui galėjo išaugti visas pasaulis. Todėl ir katalikų mokslininkų tarpe šiandien rasime daug tokių, kurie laikosi evoliucijonizmo ir vis dėlto jį suderina su Bažnyčios mokslu.

Čia mes neturime pasiliekančio miesto, bet ieškome būsimojo. *Sv. Povilas.*

Šv. Rašto prakilnumas verčia mane susimąstyti; Evangelijos šventumas kalba man į širdį... Įsižiūrėkite į garsias filosofų knygas; kokios jos mažos prieš šitas!
J. J. Rousseau.

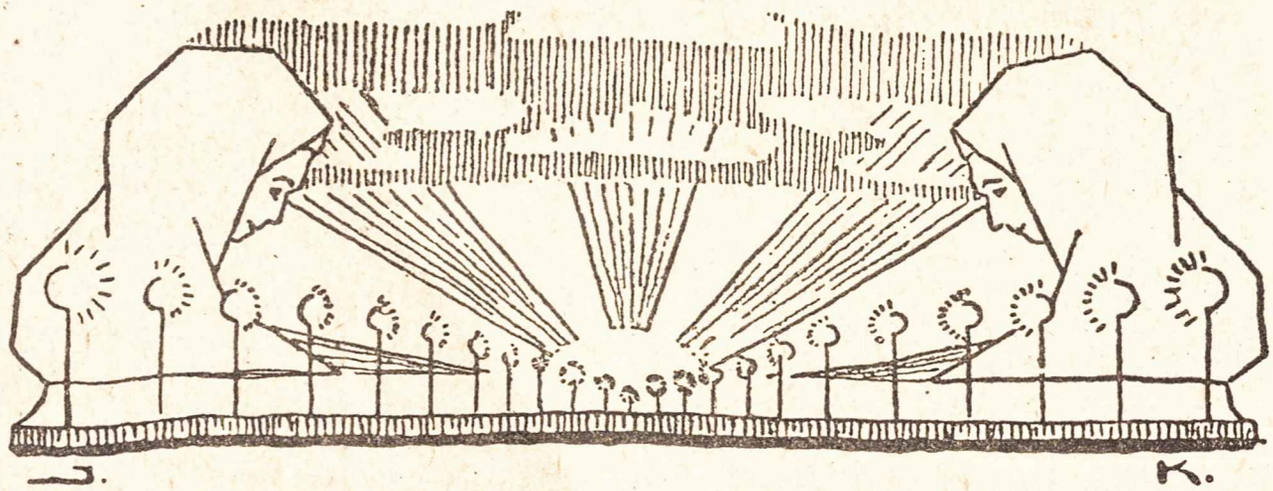

Jaunųjų žiedai

Myk. Linkevičius

Jaunystei

Jaunyste, gyvenimo mano žydėjime!
Tu aukso svajonių erdvioji pilis!
Tu meilės ir laimės skaidrus švyturys!
Tu rytmečio saulės gaivus spindulys!
O džiūgesio stygų skambiajam virpėjime
Tave nuraminti ar kas beišdrįs?

Pralenkdama pilkus padangėje debesis,
Pasieki naktų tolimąsias žvaigždes,
Pasieki tu saulės žydruosius skliautus —
Tau niekad dangaus žiburiai neužges, —
Ir tau visada, nors kliūtims ir užžėlusis,
Nusitęsia kelias gražiausias, platus...

Kad žiedą atbundančios žemės krūtinė
Praskleidžia anksti, dar visų pirmutinį,
Jau tu, o jaunyste, kuri man gėlynus,
Tą menką žiedelį meilėi apkabinus;
O kad jau per žydinčias pievas žingsniuoju,
Tu siūlai man dangų, tu duodi man rojų!

— — — — — — — — — — —

Jaunyste, nors amžius tave kada nors ir pamos,
Palikus many, man žydėk, kaip dabar, visados!..

Al. Didžpetris

Į Kauną!

Aš segiau Tau prie krūtinės
baltą snaigę —
mes atėjome į minią
du — apsvaigę.

Ar jauti, kad jau nuo ryto
mūsų taką
alkani jaunučių širdžių
vagys seka?

Ar matai, tas miestas rūtom
apsikaišęs, —
paskubėkim, ar nebus tik
mum jo vaišės.

Ar ne mum tos kvapios naktys,
lempos šviesios?
Ar ne mus patikt, pasveikint
bokštai tiesias?..

*J. Docius**)

Bokso čempijonas

I.

Paulius Laukaitis, mokyklos sargo sūnus, buvo mažo ūgio ir bendrai nekokio veido ir liemens. Kada ėjo Vinčos rungtynės dėl Pabaltijo bokso čempijono, Paulius būtinai įsigeidė jas pamatyti. Bet svarbiausia buvo pinigų stoka. Tai klūčiai pašalinti reikėjo nusukti nuo tėvo bent keletą litų. Tai pavyko padaryti, kai tėvas miegojo.

Paulius, turėdamas pinigų, laukė tos dienos, kada įvyks rungtynės. Sulaukęs, linksmas, geriausiai nusiteikęs išsirengė į rungtynes. Eidamas sutiko draugą, kuris paklausė:

— Kur droži?

— Ar nežinai, kad šiandien bokso rungtynės?

— Žinau, kur nežinosi, tur būt, ir pats ten eini?

— Taip, o tu ar neisi?

— Nemanau, — atsakė draugas.

— Na, tai sudie, — tarė Paulius ir nuėjo.

Ilgai laukti nereikėjo. Suskambėjo trečias skambutis. Scenoje pasirodė abu čempijonai. Prasidėjo rungtynės.

Abu čempijonai rungėsi labai mikliai, tik po kiek laiko ėmė rodytis Vinčos pergalė. Kada Vinča nugalėjo, ir buvo sutiktas kaip bokso čempijonas, Paulius išėjo iš salės, mintyse paskendęs grįžo namo ir atsigulė.

Nors buvo vėlyba naktis, bet miegas Pauliui į akis nelindo. Jis galvojo: kokia garbė dabar Vinčai, kad jis sudaužė savo priešui snukį, išmušė šonkaulį ir tapo Pabaltijo čempijonu. Ilgai galvojo ir pagaliau nutarė pats būti boksininku.

---

*) Rašo gimnazijos III klasės mūsų bendradarbis. Red.

— O ką? — tarė sau Pauliaus, — jeigu aš Vinčą nugalėčiau, tada ne malkas kapočiau, ne pečius kūrenčiau, bet nugalėčiau ir Šarkėjų, o gal ir Tunėjų. Tada aš—pasaulinis bokso čempijonas!..

Dar ilgai galvojęs ir svarstęs Paulius užmigo.

II.

Paulius jau išsitreniravęs boksininkas, nugalėjęs eilę Lietuvos boksininkų, rengiasi eiti rungtynių su Vinča. Nebijo jis nieko. Susipyks kiek su draugu, nieko daugiau nesakys, tik „bėk!“ — ir duoda savo milžinišku kumščiu.

Jam treniruojantis ateina tėvas ir sako:

— Ką tu čia, vaikuti, nė nemėgink su tuo Vinča muštis, dar paskui užmuš, ir ką iš to turėsi?

— Eik, jau eik, tėve, kas mane gali nugalėti! Ar tu nematai, kokie mano raumenys? kokie kumščiai? Vinča prieš mane — nykštukas.

— Nesmarkauk per daug, — pasako tėvas ir krapštydamas galvą pasitraukia.

— Žino ką plepėti žmonės! — pasilikęs sako sau Paulius. — Kas man tas Vinča? Pagaliau kas man tas Šarkėjus ir Tunėjus? Visus juos nugalėsiu ir būsiu pasaulinis bokso čempijonas. Tada tai su visais piemenimis nė nekalbėsiu.

Taip Pauliui besitreniruojant, atėjo ir rungtynių laikas. Visi kalbėjo ir stebėjosi, kad Paulius nori nugalėti Vinčą. Visi norėjo tas rungtynes matyti, todėl salė buvo kaip kimšte prikimšta.

Prasidėjo. Iš pradžių rungėsi abu vikriai. Tik tas Pauliui greit atsibodo. Jis nusitaikęs davė Vinčai tokį niuksą, kad tas krito žemėn ir daugiau rungtis nesikėlė.

Nugalėjęs taip lengvai Vinčą, nutarė rungtis su Šarkėju. Nuvažiavo į Ameriką ir nuėjęs pas Šarkėjų tarė:

— Aš lietuvis, boksininkas Paulius Laukaitis, atėjau su svarbiu reikalu.

— Prašau — atsakė Šarkėjus.

— Matote, koks dalykas. Tamsta, gal būt, jau žinai, kad aš nugalėjau Vinčą. Dabar noriu jėgas išmėginti su tavim.

— Galėsime, — neprieštaravo Šarkėjus.

— Labai malonu, kad tamsta sutinki. Man rodos, kad kartu reikia susiderėti ir dėl rungtynių sąlygų.

— Tai kokiomis sąlygomis tamsta manai rungtis?

— Aš? Aš norėčiau tokių sąlygų: kad tas, kuris pralaimės, laimėjusiam sumokėtų milijoną dolerių. Kaip tamstai šios sąlygos patinka?

— Ar ne per didelis bus nuostolis pralaimėjusiam?

— Jeigu manai laimėti, tai kito kišenium nesirūpink! atkirto Paulius.

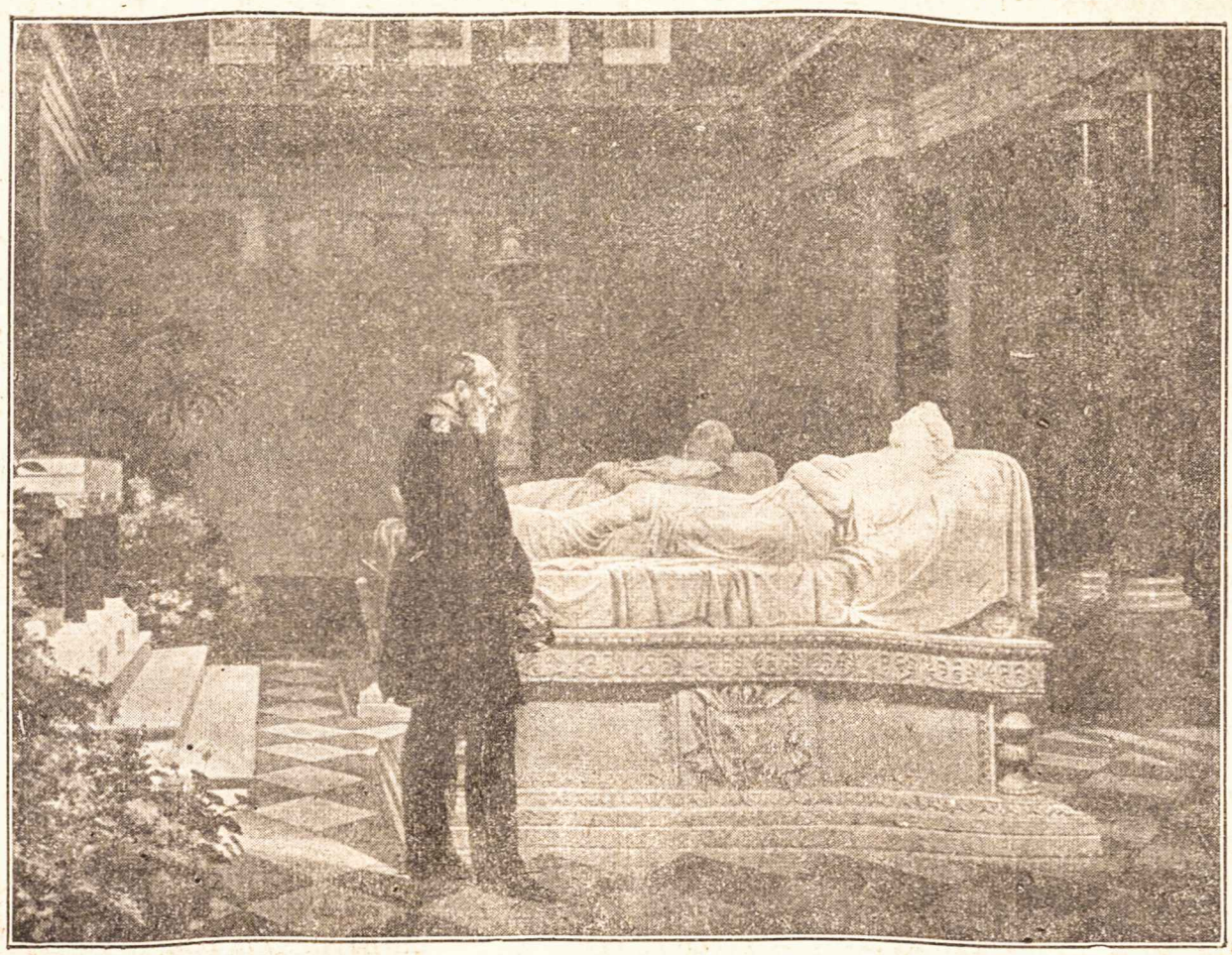

Vokietijos karalių grabai.

— Na, gerai, aš sutinku. Bet kada bus rungtynės?

— Kad ir rytoj!

— Ne, rytoj negali būti. Reikia apžiūrėti, kur rungsimės, kokiomis sąlygomis bus duodama salė.

— Na, tai gerai, mano nuomone, runkimės po savaitės.

— Ir aš sutinku.

Paulius susitaręs išėjo ir laukė rungtynių. Ilgai laukti neteko. Savaitė praslinko labai greitai.

Rungtynėse Paulius žiauriai sumušė Šarkėjų ir buvo įrašytas į kandidatus rungtis su pasauliniu bokso čempijonu Tunėjumi.

Atėjo ir ši, kaip ir pirmesnė rungtynių diena, greitai. Žiūrėtojų buvo be galo daug. Mat, visi norėjo žinoti, kas liks pasauliniu čempijonu.

Rungtynės prasidėjo labai staigiai. Tunėjus matydamas tokį tvirtą savo priešą, nieko nelaukęs, pirma proga davė Pauliui tokį boksą, kad tas pasijuto kažkur krentąs.

Bet tada sujudo ir Paulius. Jis pradėjo taip boksuoti Tunėjų, kad tas po kelių smūgių vos laikėsi ant kojų. Tai matydamas, Paulius davė Tunėjui paskutinį smūgį, ir...

Čia Paulius pabudo ir atsimerkęs pamatė gulįs šalia lovos. Jau aušo. Jis atsikėlė ir atsigulė į lovą. Rankos buvo labai sumuštos, matyt, į lovos šoną ir į spintą, kad vietomis net kraujas veržėsi. Palengvėle atsiminė vakarykščius įspūdžius, Vinčos rungtynes. Labai nuliūdo, kad jis ne pasaulinis bokso čempijonas, bet tas pats sargo sūnus.

III.

Toks pasisekęs sapnas Paulių dar labiau masino būti boksininku.

Jis gerai žinojo, kad boksininkai prieš rungtynes treniruojasi ir kad jis negalės dabar nugalėti žymesnio boksininko.

Tą turėdamas galvoj Paulius, susigydęs rankas, nuėjo į klojimą, prisikimšo maišą šieno, pasikabino po skersiniu ir pradėjo jį boksuoti. Bet čia vėl nelaimė: prasivėrė klojimo durys, ir įėjo Pauliaus tėvas. Pamatęs, ką Paulius daro, pagriebė iš kampo grėblį ir pradėjo vainoti Pauliui nugarą šaukdamas:

— A, tu, vėjavaiki! Aš tau! aš tau! Nereikia tau nieko dirbti,tik prasimanyti visokius niekus, valkiotis! Še tau! še tau!

Taip davė šaukdamas tėvas Pauliui, kol tas paspruko ir nuėjo malkų kapoti.

Kapoja malkas Paulius ir mano:

— Tai, kad tave bala, kad nepasisekė. Kuris galas ten atnešė tėvą. Sutrukdė treniruotę ir dar į nugarą įkrėtė. Bet tai niekis, aš jaučiu, kad turiu boksininko talentą, ir jį išnaudosiu, kaip išnaudoja kiti.

Padėjo kirvį ir atsisėdęs ant rąsto užsirūkė papirosą. Dūmai vertėsi kaip iš kamino, Paulius svajojo, ką jis veiks būdamas jau boksininku.

IV.

Paulius treniravosi su maišu po to ne klojime, bet savo miegamajame. Įsikalė lubose vinį, paėmė virvutę ir, atėjęs vakare arba taip kada nuliekamu laiku, užsidarydavo ir pasikabinęs maišą po lubomis daužydavo iki nuilsdavo. Nuilsęs nukabindavo maišą ir griūdavo į lovą pasilsėti. Maišą paslėpdavo po lova.

Taip Paulius treniravos ilgą laiką. Kada, jo nuomone, jis buvo tiek stiprus ir įgudęs, kad galės nuveikti Vinčą, jį ištiko kitos rungtynės.

Vieną gražią dieną jis vaikščiojo Nemuno krantu ir galvojo apie rungtynes su Vinča. Taip jam besvajojant, prieina bičiulis Petras Gardonas, stuktelia ranka per petį ir klausia:

— Ko taip galvoji, ar manai į Braziliją važiuoti? Cha, cha, cha. Nė nematei, kai priėjau.

— Ką čia! Taip sau išėjau pasivaikščioti. Matai, koks gražus oras.

— Tai gal šiandien eisim į kiną? — Nukreipė į kitą pusę kalbą Gardonas.

— Nemėgstu kino, — atsakė Paulius.

— Tur būt, pinigų neturi? Tėvas neduoda. Ką, juk taip?

— Ko čia tyčiojies iš manęs? Ką aš manau daryti, tai tu per visą savo amžių to nepadarysi!

— Na, ką jau taip manai daryti? — pasityčiodamas klausė Gardonas.

— Šiandien eisiu su Vinča tartis dėl rungtynių.

— Cha, cha, ko užsimanė! Su piemenimis tau rungtis, ne su Vinča!

— Ką?! tu sakai su piemenimis?

— Taip! ir su piemenimis kažin kaip rungtynės baigtųsi.

— Ar tu save laikai piemeniu ar vyru?

— Vyru! — atkirto Gordonas.

— Na, gerai, jeigu tu sakai, kad man rungtis tik su piemenimis, ir tuo įžeidi mano kaip boksininko garbę, aš turiu teisę šaukti tave į dvikovą boksais.

— Sutinku, labai malonu man rungtis su būsimuoju bokso čempijonu.

— Gana to! Traukis dešimt žingsnių nuo čia, ir kada duosiu ženklą, pradėsime rungtynes.

Gardonas atskaitė dešimt žingsnių ir sustojo. Duotu Pauliui ženklu puolė vienas antrą. Nors Paulius ir tarėsi stiprus esąs, bet neilgai galėjo laikytis prieš Gardoną.

Gardonas visai sumušė Paulių, kad tas vos laikėsi ant kojų. Nenorėdamas pasiduoti, vis dar gynėsi. Gardonas dar davė Pauliui paskutinį smūgį ir palikęs nuėjo Kauno link. Paulius parvirto apsipylęs kraujais ir neteko sąmonės.

Tuo laiku ėjo policininkas ir, pamatęs Paulių taip sumuštą, liepė važiuojančiam pro šalį žmogui nuvežti į ligoninę.

Dabar Paulius guli sumuštas Kauno ligoninėje, bet vis dėlto mano ir tvirtai tiki, kad pasitreniravęs nugalės Vinčą, o paskui Šarkėjų ir Demsėjų.

Antakutis

Mano draugė

Juk žemiškoje gyvenimo kelionėje visi turi draugų, tai kodėl aš negaliu turėti draugės. Mano draugė yra iš visų rinktinė, ji visų žemės draugių geriausia: nepyksta, neveidmainiauja, visada rami ir vienodai pasakoja apie rojiškas linksmybes ir apie didžiausias kančias, vienodai jaučiasi gražiausiuose marmuru ir auksu tviskančiuose rūmuose ir prastoje pakrypusioje pirkelėje. Mano draugė, kaip visos moterys, kartais esti labai rimta ir man pasakoja daug naujų, rimtų, filosofiškų minčių, daug mane pamoko, bet kartais pranyksta jos rimtumas, ir ji ima visokius niekus šnekėti. Dėl to aš savo draugę labai myliu ir be jos gyventi

negaliu: jeigu ne ji — man gyvenimas būtų tamsus ir juodas. Mano draugė, tiesa, gana maloni ir kartais labai graži, bet man niekas jos nepavydi, ir aš nebijau, kad ją kas nors iš manęs paveržtų,—aš net noriu, kad ji turėtų daugiausia draugų.

Jūs, žinoma, dabar norite įspėti, kas per viena toji mano draugė. Nagi spėkite, aš jums padėsiu. Mano draugė gimė gana seniai—jos amžiaus pradžios aš nebeatmenu. Jaunystėje ji buvo labai puiki, puošėsi brangiais rūbais ir lankėsi tik turtingų rūmuose. Tada ne visi su ja draugavo ir jos nesuprasdavo. Jai nusibodo vien didikų rūmuose gyventi, ji troško pažvelgti į vargšo pirkelę ir pažiūrėti, kas tenai dedasi. Bet jos rūbai buvo per brangūs ir ji ten negalėjo įeiti. Tada ji pasiryžo naujai atgimti, apsivilkti prastesniais rūbais ir apeiti visą pasaulį. Šitas jos noras įvyko — ji atgimė ir dabar lankosi visur. Ji visur neša įvairias naujienas, vienus džiugina, kitus pravirkdo; vieniems maloni, kitiems įkyri, bet ji su visais elgiasi lygiai. Ji viską žino ir nieko neslepia.

Ji, toji mano draugė, atgimė Vokietijoje apie 1450 metus. Jos tėvas pavarde Gutenbergas, o ją pavadino K n y g a. Nuo to laiko ji labai paplito pasauly ir nepuikaudama kalbėjo su kiekvienu, kas tik ją kalbino. Šiandien pasauly nėra kampelio, kurs nebūtų girdėjęs josios vardo, bet yra daug žmonių, kurie nenori jos pažinti nė draugauti.

Knygos, kai jas išmoko spausdinti ant pigaus popieriaus, labai praplito, ir visi mokslo žmonės per jas ėmė perdavinėti naujus savo išradimus, atradimus bei patyrimus. Kiti gi žmonės, kurie negalėjo ką išrasti, skaitė tas knygas ir iš jų mokėsi. Knygose surašytos mintys lieka visiems amžiams, neišdyla iš žmonių atminties ir niekad nepasikeičia. Per knygas gali atvirai pasikalbėti su tuo rašytoju, kuris jas parašė, nors tas rašytojas gyveno ir prieš kelis šimtus metų.

Skaitydamas knygas savo vaizduote ir mintimis gali persikelti į tolimus kraštus ir į begalines dangaus aukštybes. Iš jų gali susekti žvaigždžių ir dangaus planetų kelius ir pažinti jų grožybę. Knygos tau padės pažinti tai, ko tu nepasieki, bet kas dažnai tave domina. Jos nuves tave į nežinomus kraštus, atvers visas jų grožybes ir keistenybes ir parodys, kaip ten žmonės gyvena. Sėdėdamas kambary, knygų padedamas, gali keliauti dideles keliones ir pažinti pasaulį. Ir visa tai galima įgyti be didelio vargo, kurs būna kelionėse, ir be pinigo. Knygos papasakoja, kaip žmonės gyveno senovėje. Jos parodo taip pat, kaip koks prasčiokas bernelis pasiekė aukšto mokslo ir pasidarė garsus visame pasauly. Jos paduoda mums visų mokslų per amžius patirtas tiesas, ir mes visu tuo lengvai galime pasinaudoti, be reikalo neieškodami to, kas jau kitų seniai surasta ir paskelbta.

Knygos mums vaizduoja žmones, gyvenančius visokiose aplinkybėse ir kovojančius su visokiomis kliūtimis. Tokių žmonių patyrimais mes galime pasinaudoti, jų laime pasidžiaugti, o ne-

laimę užjausti, nes pasauly yra visokių žmonių. Knygose mes galime rasti visa, ko tik norime, tik netingėkime skaityti.

Dabar knygų yra tiek daug prirašytų, kad joks žmogus per savo gyvenimą jų neperskaitys. Todėl reikia stengtis pasirinkti skaityti tokias knygas, kurios būtų geros ir naudingos. Vienas profesorius savo klausytojams kartą pasakė: „Neskaitykite gerų knygų“... Visi nusistebėjo tokiu pasakymu. Kiek patylėjęs, profesorius pridūrė: „Skaitykite tik pačias gerąsias, nes jūs gyvenimas per trumpas, kad galėtumėte skaityti ir geras knygas“.

Kaip pažinti, kurios knygos yra geriausios? Į šitą klausimą sunku atsakyti. Tie, kurie tik pradeda knygas skaityti, taip pat jums neatsakys. Geriausia, gavę kokią knygą, pasiklauskite savo vyresnių draugų, kurie daugiau skaitę, ar verta šita knyga skaityti. Klauskite tik tokių draugų, kurie yra gerai prasilavinę, yra dori ir geri žmonės. Ateitininkai drąsiai gali klaustis savo vyresniųjų ateitininkų ir visada gaus nurodymų.

Tie, kurie knygas skaito, visada turi daugiau žinių, jų protas lankstesnis ir daugely įvairių atsitikimų toki greičiau susivokia. Jiems visada mokslas geriau sekasi, nes knygos lavina protą, tvirtina valią ir turtina vaizduotę. Kas yra daug skaitęs, tas ir pats greitai gali ką nors parašyti. O tas, kas knygų neskaito, nors turės ir daug pažymėjimų apie visokių mokslų baigimą, bet visada liks tamsus.

Štai kodėl aš pasirinkau tokią draugę, su kuria dažnai, niekeno nekliudomas, galiu apie viską pasikalbėti. Aš kasdien stengiuos su savo drauge kalbėtis ir sau semtis naujų žinių, kurios praplečia mano proto akiratį, teikia mintims darbo, tolina tinginį ir visumet įvairina gyvenimą.

Tikiu, jei mano jaunieji draugai išsirinks sau tokias drauges ir kasdien bent po valandą draugaus, jie pasidarys daug šviesesni, protingesni, turės mažiau gyvenime vargų, niekados neleis veltui brangaus laiko, nesiskųs, kad gyvenimas yra nuobodus, ir neieškos dūmo ar stiklelio, kad jį paįvairintų.

Björnstjerne Björnson

Erelio gūžta

Endregardenas buvo mažas kaimelis, kurs, aukštų uolų sienos apsuptas, nuošaliai gulėjo. Jo žemė buvo lygi ir naši, iš kalnų atputojančios upės perkirsta. Ta upė, kiek patekėjusi, už kaimo plačiai išsiliejo.

Tuo vandeniu, mažam laively atplaukė žmogus, kurs pirmas slėnyje įsikūrė; jo vardas buvo Endrė, o dabartiniai įkaimo gyventojai — tai jo palikuonys. Pasakojo, kad jis dėl žmogžudystės čia pasislėpęs, dėl ko ir patys gyventojai toki paniurę.

Aukščiau kaimo kabojo erelio gūžta. Ji buvo pačioje uolų viršūnėje sukrauta; visi matydavo, kada ereliai perėti pradeda, bet niekas jų negalėjo pasiekti. Paukštis lekiodavo ties kaimu, puldavo ant ėriukų arba ant jaunos ožkaitės, o kartą nutvėrė net kūdikį ir jį nusinešė. Todėl, kad ereliai uolos smaigaly gūžtą turėjo, kaimas negalėjo rimti. Tarp žmonių ėjo padavimas, kad labai seniai buvę du broliai, kurie gūžtą pasiekę ir išdraskę; tačiau dabar niekas nesitikėjo ten patekti.

Kai tik du žmonės kaime susitikdavo, tuoj imdavo apie erelių gūžtą šnekėti ir aukštyn žvalgytis. Visi žinojo, kada ereliai sugrįždavo, kur užpuolė ir žalos padarė, ir kas paskutinis mėgino ten užlipti. Jaunuoliai, dar maži vaikai tebūdami, pratinosi į kalnus ir medžius laipioti, ypač mėgo grumtynes, kad galėtų gūžtą pasiekti ir, lygiai kaip anie broliai, išdraskyti.

Tuo metu kaimo vikriausias vaikinas vardu buvo Leifas. Jis nebuvo Endrės kilimo, turėjo garbiniuotus plaukus ir mažutes akytes, visumet juokavo ir moteris mylėjo. Dar jaunas išgarsėjo girdamasis, kad erelių gūžtą prilipsiąs. Žmonės sakė, kad nereikėtų taip labai garsintis.

Tokios šnekos jį padilgino, ir jis, geriausių savo amžiaus dienų sulaukęs, pasiryžo į uolos viršūnę lipti. Buvo graži šventadienio priešpietė, vasaros pradžioje; jaunikliai jau galėjo būti išperėti. Didelė žmonių minia susirinko uolos apačioje. Seniai atkalbinėjo, o jaunieji prikalbinėjo. Bet jis pasielgė, kaip jam tiko, palaukė, kol ereliai gūžtą paliko, paskui pašoko ir pakabo medyje, daug daug mastų nuo žemės. Medis buvo išaugęs iš plyšio, tai šituo plyšiu ir pradėjo aukštyn kabintis. Maži akmenėliai atsiskirsdavo iš po kojų, žvirgždas ir žemė ritosi žemyn, o aplink giliausia viešpatavo tyla; tik upė apačioje tolydžio dusliai link savo žiočių šniokštė. Uolų siena darėsi statesnė ir statesnė; ilgai kybojo jisai ant vienos rankos, ieškojo kojomis atramos ir negalėjo žemyn pažvelgti. Daug kas, ypač moterų, nusigręžė sakydami, kad jis niekaip to nebūtų daręs, jei dar tėvus turėtų. Tačiau netrukus rado kietesnę vietą, tai rankomis, tai kojomis naujos ieškojo, paslydo, bet greit vėl stipriai pakabo. Apačioj stovintieji vienas kitą kvėpuojant girdėjo. Staiga pakilo liekna, jauna mergaitė, nuošaliai ant akmens sėdėjus. Ją dar mažą jam pažadėjo, nors jis nebuvo iš šito kaimo gyventojų kilęs. Ji ištiesė rankas aukštyn ir sušuko: „Leife, Leife, kam tu taip darai?“ Visi žmonės atsigręžė į ją, o tėvas stovėjo šalia, bet mergaitė jo nepažino. „Lipk žemyn, Leife“, šaukė ji; „aš tave myliu, o ten, aukštai, tu nieko nepeši!“ Matė, kad jis susimąstė, tačiau tik vieną akimirką tai tetruko, o paskui vėl aukštyn sliuokė. Jo rankos ir kojos tvirtai laikėsi, todėl valandėlę ėjo gerai; pagaliau ėmė ilsti, dažnai silsėjosi. Kaip koks nelaimės pranešėjas mažas akmenukas žemyn nuriedėjo, o visi kurie ten stovėjo, sekė jį akimis, kol tas apačią pasiekė. Vienas kitas ilgiau neišlaikė ir nuėjo sau. Tik mergaitė stovėjo tiesi ant akmens, grąžė rankas, akis aukštyn keldama.

Leifas iš naujo stvėrė ranka prieš save, paskui — ji tai aiškiai matė —paleido vieną, greit antrąja griebė, tačiau ir tą greit paleido. „Leife!“ suriko ji taip, kad balsas garsiai per kalnus nuskambėjo, o visi žmonės vienu balsu pritarė. „Jis slysta!“ šaukė vyrai ir moters tiesdami į jį rankas. Jis iš tikrųjų slydo, plėšė smėlį, akmenis, žvirgždą, slydo vis smarkiau ir smarkiau; žmonės nusigręžė ir netrukus išgirdo pas uolą bildant ir traškant, o tučtuojau po to kažin ką sunku, tarytum didelį žemės lustą žlegtelėjant.

Kai jie po valandos išsidrąsino atgal pažiūrėti, jis tysojo ten sugniužęs, sutriuškintas, jog nė pažinti negalėjai. Mergaitė gulėjo ant akmens, ir tėvas ją tuoj nunešė.

Jaunieji, kuriuos Leifas taip dažnai smarkiems žygiams skatindavo, dabar nedrįso nė rankos pridėti ir jam pagelbėti, visi bijojo į jį pažvelgti. Taip ir turėjo seniai jį apžiūrėti. Jų pats senasis tarė, kai atsipeikėjo: „Buvo tai pasiutęs darbas. Bet“, pridėjo, žvelgdamas į viršų, „dar gera, kad tai taip aukštai kybo, jog ne visi žmonės gali pasiekti.“

Vertė *A. V.*

Apžvalga

Brazilijos girlose. (Koks tyrinėtojų likimas). Daugiausia sensacijų šiandien sukelia lakūnai arba į šiaurės ašigalį arba per Atlantą. Ekspedicijos senuoju būdu — pėsčiomis ar laivais — jau nebežavi sensacijų ištroškusios publikos. Bet tai nereiškia, kad tokių ekspedicijų nebūtų. Prieš trejus metus Brazilijos miškuose dingo pulkininkas Fousettas. Nesulaukdama jo sugrįžtant išsirengė jo ieškoti kita ekspedicija, vadovaujama pulk. Diotto. Spauda praneša, kaip sekėsi jam kelionė.

Sekdami dingusio Fousetto pėdsakiais, ištisas 26 dienas — pasakoja pats Diottas — leidomės upe indijoniškomis laivėmis. Suradom vietą, iš kurios Fousetto buvo pasileista į miško gilumas. Čia sutikom indijonų tautelės vadą Alloi. Jis tikino mus, kad patsai su dviem vyrais ir dviem moterim vedęs Fousettą per mišką. Neilgai pasiderėjęs Alloi sutiko mums parodyti kelią, bet niekaip negalėjom iš jo išgauti, kas atsitiko Fousettui po to, kai mūsų vadas su juo persiskyrė. Apsinakvoję pas savo vadovą Alloi, mes užtikom Fousetto marškinius, geležinį čemodanėlį, instrumentų ir kitų smulkmenų. Nieko nesakę vadui, rytą iškeliavom toliau. Pakeliui rasdavom aiškius ženklus, kad mūsų vadas vedė mus tuo pačiu keliu. Po keleto dienų priėjom galapalosų giminę. Išklausinėjom giminės vadus, gausiai juos apdovadojom ir patyrėm, kad Fousettas buvo nužudytas po penkių dienų, kai jis išsikėlė iš upės į miškų gilumas. Jie, galapalosai,

sakėsi iš tolo sekę ekspediciją ir matydavę iš jų stovyklos kylant dūmus. Taip sekė keturias dienas. Penktą dieną dūmų stovykloj nebepasirodė. „Mes supratome — sakė vadai, — kad baltuosius bu nužudę laukiniai indijonai“. Paskui galapalosai nuvedė mus į tą vietą, kur buvo nužudytas vargšas pulkininkas. Tarp medžių tysojo virvė; ant jos prikabinta juodų ir geltonų plunksnų. Tokiais ženklais ramieji indijonai žymi prakeiktą vietą, kur buvo pralietas žmogaus kraujas, kad kas nors iš nežinių nepasidarytų čia stovyklos. Aš pasišaukiau vadą Alloi ir pareikalavau, kad paaiškintų. Alloi įtikinėjo, kad jo giminė esanti pati taikingoji visame pasauly; baltuosius, girdi, sumušė indijonai Šujasai. Mes grįžome atgal prie upės. Beeidami stengėmės išklausti Alloi smulkmenų apie pulkininko nužudymą. Bet už žinias jis pareikalavo naujų dovanų. Pažadėjau padovanoti jam medžioklei šautuvą. Nudžiugo ir pažadėjo mums parodyti mirusių kaulus, netoli tos vietos, kur buvo nužudyti. Mes vėl pradėjom keltis aukštyn upe. Vieną puikią dieną staiga mus apsupo keli šimtai indijonų ir pareikalavo kirvių, peilių ir kitokių dovanų. Buvom nei šiokiam nei tokiam padėjime. Pasiskirstyti į dvi grupes buvo pavojinga, o eiti visiems į miško gilumas nebuvo galima; daug ekspedicijos dalyvių buvo susirgę. Ryžausi palikti ekspediciją sutvirtintoje stovykloje ir keliauti patsai su keliais ištikimais palydovais. Bet rytą mano palydovai visi atsisakė keliauti; jie girdėję kaip Alloi pasakęs savo žmonėms, kad leis man eiti pora dienų, o paskui užmuš, kaip Fousettą, ir paims visą mano turtą. Aš pašaukiau Alloi ir pasakiau, kad kitą dieną visa ekspedicija kelsimės aukštyn paupiu. Alloi, matyt, palaikė šitą dalyką mano gudravimu ir nakčia dingo. Mes likomės ant kranto be vado. Kievieną dieną dabar pradėjo mus gulti indijonai reikalaudami dovanų; jei neduosim, grasino užmušią. Jų vis daugėjo ir daugėjo; jų gaujos iššokdavo ir džunglių, eibės laivų pasirodydavo upėje. Užpulti galėjo kiekvieną minutę. Tarėmės paskutinės minutės laukią.

Griebiausi paskutinosios. Jausdamas, kad vis tiek mes žuvę, susišaukiau indijonų giminių vadus ir pažadėjau kiekvienam jų žmogui po kirvį ir po peilį, jei jie paliks mus ramybėj ir eis sau į mišką. Pasiūlymas patiko. Indijonai sugrįžo prie savo laužų miške. Nepastatė net sargų. Pavakare likomės vienų vieni savo palapinėj ant upės kranto. Sutemus greitai tylomis sudėjom į laives savo sužeistuosius ir kiek galėdami tyliau atsistūmėm nuo kranto. Dvi paras yrėmės be paliovos, be miego, kol pasijutome ištrūkę iš pavojaus.

Religija ir mokslas. Prof. Millikan Naujorke savo paskaitoj „Evoliucija religijoje ir moksle“ išrodinėjo religijos įtaką pasaulio įvykių eigai ir žmonių būčiai. Jis pasakė, kad religija ir mokslas yra svarbiausi elementai visumai pažinti, o bendras jų veikimas yra geriausias kelias gyvenimo paslaptims patirti. Iš dviejų dogmatizmo kraštutinumų — fundamentalizmo ir ateizmo — pasirenkąs pirmąjį, nes šis esąs protingesnis. Ateistų pažiūra,

kad už gamtos reiškinių nėsą daugiau nieko, kaip tik akloji jėga, yra daugiau nemokslіška, negu fundamentalistai, kurie pripažįsta visa tvarkančią valią.

Dr. Hill savo tos pat temos paskaitoj išrodinėjo, kad mokslo pažangos tegalima laukti per giliausią pasinėrimą į esančią anapus daiktų ir viso realiojo pasaulio paslaptį. Kas abejoja apie aukštesnės išminties esimą, apie aukštesnį gyvenimo tikslą, tą tikslą ir patį gyvenimą nori aiškinti kaipo aklų materiališkų jėgų veikimo padarinį, tą galima laikyti dvasios ligoniu. Dr. Hill įsitikinęs, kad religijos pagrindinės mintys, ieškojimas ir troškimas rasti anapus pasaulio galutinę realybę, yra lygios mokslininko pastangoms ko giliausiai paskęsti svarstomojo daikto esmėj. Tuo tai būdu eina tikroji mokslo pažanga. Taigi abudu — mokslas ir religija — yra labai glaudžiai susiję, tomis pačiomis jėgomis žmogaus sielą kuria ir siekia tuos pačius tikslus.

Paryžiaus priemiesčiuose. Jėzuitas Lhande neseniai išleido knygą „Kristus priemiesčiuose“. Ši knyga Prancūzijoj padarė didelį įspūdį ir paragino prie planingo darbo apaštalauti komunizmu užkrėstuose darbininkų kvartaluose ir priemiesčiuose, kurie per kelerius metus plačiu ratu aprietė Paryžių. Apie tai rašo Lhande laikraštyj „Etudes“. Savo straipsnyj jis nurodo tą didžiulę misiją, kuri eina per tris departamentus (apskritis). Drauge jis paduoda ir žemėlapį, kuris vaizdžiai nurodo 1925—8 metų darbų padarinius. Per tuos trejus metus atliktieji žygiai atrodo kaip stebuklas. Tik daugelio geradarių širdies kilnumas galėjo padaryti tai galima. Valstybė ir savivaldybės čia nieko nepadėjo. Tik šiaurinėj šių misijų srityj per trejus metus įkurta 55 parapijos. Šis darbas turi ypatingą visuomenišką charakterį, nes tai padaryta neturtingų kunigų, kuriems dažnai trūko pačių reikalingųjų dalykų. Apsigyvenę darbininkų tarpe, jautė jų vargus, ieškojo būdų jiems padėti ir taip patraukė prie savęs proletarų širdis.

Krikščionių katakombų menas. Italų laikrštyj „Palestra del Clero“ įdėtas straipsnis apie krikščionių katakombų meną. Katakombų menas — tai sienų tapyba šviesiame, kartais raudoname ar geltoname dugne. Meno rūšis ligi IV amž. yra klasinė—graikų. Paskuba ir aplinkybės, matyti, privertė krikščionį dailininką dirbti ir impresionistiškai. Tai rodo daug paveikslų darbo paviršutiniškumas. Piešiamiems vaizdams pavyzdžiai dažnai imami iš pagonių gyvenimo. Ornamentika paimta visiškai klasiška. Vynuogių medžiai ir vaisiai, palmės, alyvos, žydintieji sodai, karveliai, avys, ėriukai, povai, briedžiai, žuvys, toliau inkaras, lempos, pintinės, laivai—tai dažniausiai krikščionių mene vartojami simboliai. Jie vėliau tapo tradiciniai ir gavo tą svarbią reikšmę, kad pagonys jų simbolinės reikšmės nesuprato. Dėl to krikščionys, kad juos persekiojantiems pagonims dar labiau supainiotų pėdsakus, vartojo net kai kuriuos grynai pagonių mitologijos dalykus, pav., Orfejas buvo imamas atvaizduoti Kristui, metų laikai—žmogaus

amžiui. Vėliau imta vaizduoti Senojo ir Naujojo Įstatymo scenos; pradžioj tik tos, kurios vaizduodavo atpirkimą, kaip Abraomo auka, Danielius liūtų urve. Sukryžiuotas inkaras arba kryžius nuo pat pradžios reiškė gyvybę ir grožį, o nuo V amž. jau reiškia Nukryžiuotąjį. Bendrai galima sakyti: I amž. po Kr. grynai krikščioniški vaizdai pasitaiko retai, juos persveria pagonių mitologijos arba Senojo Įstatymo vaizdai. II a. daugiausia vaizduojamos Atpirkimo scenos. III amž. daugėja visų sričių vaizdai; prasideda jau scenos ir iš apaštalų bei pirmųjų krikščionių istorijos laikų.

Tikybinis būvis Sovietų Rusijoj. Tikybinis judėjimas Rusijoje paskutiniu laiku žymiai sustiprėjo. Petrapilio ir Maskvos 90 procentų darbininkų Kūčiose nedirbo, kai kurių raudonų Maskvos dirbtuvių darbininkai patys rengia tikybines iškilmes; taip šventė ir Velykas. Visuose Sovietuose „Bedievių Sąjunga" turi 193.000 narių (Maskvoje iš 3.025.000 gyventojų 7.600; prieš vienus metus buvo 20.000). Tikybinės draugijos vis labiau darosi veiklesnės. 1926 m., pav., Ukrainoje ėjo tik šeši tikybiniai laikraščiai, šiandie jų yra vienuolika. 1927 m. Ukrainos bažnytinės draugijos išleido 77 tikybinio turinio knygas ir brošiūras, kurių pirmo leidimo išėjo 3,8 milijonai egzempliorių. Tikybinis susipratimas stiprėja ir pramonės darbininkų tarpe. Vladimiro gubernijoje iš 10.000 fabriko darbininkų „Komunistinio avangardo" (komunistų pirmųjų eilių) 2000 darbininkų sudarė bažnytinę draugiją, kurią veda sovietų apylinkės vykdomojo komiteto pirmininkas. Kai kuriose gubernijose, priešingai komunistinio jaunimo sąjungos „Komsomol", sudarytos krikščioniško jaunimo sąjungos „kristomol". Tikybiniais klausimais žmonės labai domisi. 1928 m. sausio mėn. Maskvoje didžiojoje Valstybinės Konservatorijos salėje pravoslavų arkivyskupui buvo leista skaityti paskaita, tema „Bažnyčia ir valstybė". Novgorodo apylinkėje darbininkų parama pastatytos šešios naujos cerkvės. Kitos darbininkų ir ūkininkų tarpe padarytų rinkliavų lėšomis atnaujintos. Sovietų vyriausybė tą judėjimą trukdo kaip įmanydama.

Eucharistinis kongresas Sidnejuj. Prieš kongresą Popiežiaus legatas kard. Ceretti iškilmingai pašventė tik ką pastatytą Šv. Marijos katedrą. Popietinėse pamaldose dalyvavo 150000 asmenų; iš jų tik 10000 tegalėjo tilpti bažnyčioj. Popiežiaus legatą iš katedros sakyklos visų Australijos žmonių luomų ir tikybų vardu pasveikino protestantas Australijos ministeris pirmininkas Bavin, o legato pasitikti buvo atvykęs gubernatoriaus pavaduotojas ir vienas senatorius. Po maldos trijų dienų visose Sidnejaus bažnyčiose kongresą naujoj katedroj rugsėjo mėn. 5 d. atidarė popiežiaus legatas. Kongreso iškilmėse dalyvavo ir įvairios odos spalvos Australijos salų, Filipinų, Olandų Indijos katalikai gyventojai. Po atidarymo ėjo įvairių tautų atstovų savosesekcijose pasitarimai paties popiežiaus paskirta tema: „Šv. Eucha-

ristija ir Dievo Motina". Rugsėjo m. 6 d. 30000 vaikų priėmė šv. komuniją, o 7 d. buvo motinų diena su 150000 dalyvių. Didžiuliame vyrų susirinkime dalyvavo ir daugelis nekatalikų. Sekmadienį (XI. 9.) po pontifikalinių legato mišių prasidėjo didžiulė užbaigos procesija. Švenčiausias iš Manlio (netoli Sidnejaus) kunigų seminarijos į Sidnejaus uostą buvo vežamas paauksuotoj ir gėlėmis papuoštoj jachtoj. Jį lydėjo antras laivas su 1000 kareivių garbės sargyba. Sidnejuje legatą su Švenčiausiuoju pasitiko ir lydėjo miesto gatvėmis 100000 žmonių minia su 40 vyskupų ir 600 kunigų. Procesijos pažiūrėti susirinko apie milijonas žmonių. Nekatalikai laikėsi kantriai ir korektingai. Lietuvos katalikams šiame kongrese atstovavo Kat. Veik. Centro įgaliotas Marijonų Generolas kun. prof. Būčys.

Kardinolo Faulhaberio žodžiai apie madas. Bažnyčios kunigaikštis Faulhaberis Miuncheno bažnyčioje šiaip kalbėjo: „Yra naujų rūbų madų, su skoniu padarytų, gražių, tinkamų nešioti Dievo vaikams. Yra kitų madų — neprotingų ir juokingų, tačiau netaip blogų; čia turima galvoje skrybėlė, iš po kurios nieko nesimato, arba siauri rūbai, su kuriais negalima vaikščioti, arba plaukų kirpimas, kuris seniau tebuvo vartojamas tik nusikaltusių mergaičių, nubaustų kalėti. Yra dar madų neprotingų ir negražių, kadangi jos paniekina moters garbę, kadangi sukelia geidulius, kadangi niekados jos neturėjo Bažnyčios pritarimo, nes būdamos be dailės bei grožio įžeidžia kiekvieną padorų žmogų".

Didžiausieji pasaulio universitetai. Prieš didįjį karą Paryžiaus Sorbonos universitetas turėjo 16-17000 studentų; jis buvo laikomas didžiausiu pasaulio universitetu. Po jo ėjo Berlyno universitetas su maždaug 14000 studentų, Maskvos su 10000 stud., Vienos su 8000 ir Petrapilio su 8000 studentų. Dabar ir profesorių ir studentų skaičiai pasikeitė: didžiausias pasaulyje universitetas yra Naujorko Columbia; jis turi 32000 klausytojų. Antroj vietoj eina Paryžius su 22000 studentų. Po jo devyni Amerikos universitetai, kurių vienas, katalikų Montrealio (Kanadoj) universitetas, pakilo iš 12000 į 21000 studentų. Europoj, po Paryžiaus, eina Berlyno universitetas su 12000 stud., Bukarešto 11100 stud., Maskvos 10500 stud., Vienos lygiai 10000 stud., Miuncheno 8000 stud. Lietuvos Universitete yra apie 5000 stud.

Katalikybė Vidurinėje Amerikoje. Į Vidurinę Ameriką planingai veržiasi protestantizmas, kuris eina išvien su Jungtinių Amerikos Valstybių firmų ekonominiu darbu. Jei katalikai miegos, ir jų dvasininkai nestos aktingai veikti, tai katalikų tikėjimas Vidurinėje Amerikoje gali išnykti, nes nėra tokių stiprių plaučių, kurie galėtų atsispirti užnuodintam orui... Vyskupai negali atlikti religinio mokymo, nes katalikiškoms mokykloms įsteigti trūksta ir pinigų ir mokytojų. Trijose respublikose, Salvadore, Hondurase ir Panamoje, yra tik tik trys katalikiški laikraščiai. Dvasininkų

taip reta, kad žiūrint europiečio akimis sunku įsivaizduoti. Vidurinė Amerika užima plotą 465188 kv. km., t. y., beveik tokia kaip Ispanija. Gyventojai (5,500000) gyvena labai išsiskirstę ir tuo sielų ganymo darbą žymiai apsunkina. Ispanijoj yra apie 50000 kunigų, o tuo tarpu šešiose Vid. Amerikos respublikose yra tik 574 kunigai. Olandija, tris kartus mažesnė už Guatemalą ir daugiausia protestantiška, turi 3000 kunigų, o Guatemala tuo tarpu 62... Trečdalis Vidurinės Amerikos katalikų parapijų neturi kunigų. Vienas kunigas kartais turi aptarnauti 8 parapijas. Liūdniausia tai, kad nėra vilties sulaukti geresnių dienų: daugely vyskupysčių nėra seminarijų, o kitos pustuštės. Visoje Vidurinėje Amerikoje yra nedaugiau kaip 50 folosofijos-teologijos studentų.

Kalinys dramaturgas. Vienos miesto kalėjime sėdi jaunas kalinys Skalikas. Ilgiems metams jis čia pasodintas už įvairius plėšimus. Kalėjime bebūdamas jis parašė dramą, kuri jau priimta pastatyti Vienos scenoje, Drama esanti parašyta talentingai, nors pats autorius esąs visai menko mokslo.

Studentų At-kų konferencija š. m. rugsėjo mėn. 29-30 d. Baltos salės sienos papuoštos kryžiumi, mūsų obalsiu ir Lietuvos herbu. Salė pilna studentų. Pryšaky — at-kai sendraugiai.

9 val. Dr. J. Leimonas, Stud. At-kų S-gos pirmininkas, kviečia Vyr. At-kų Vadą kan. prof. Kuraitį sukalbėti maldą prieš konferenciją. Po maldos prabyla pirmininkas. Jo kalbos turinys yra žvilgis į praeitį, dabartį ir ateitį. Į prezidijumą išrenkami Lušys, Jaksevičaitė ir Jasaitis; sekretor. Jatulytė ir Bublys. Konferencijos pirmininkas St. Lušys perskaito šv. Tėvui sveikininimo telegramą, kurią konferencija su didžiausiomis ovacijomis priima.

Raštu ir telegramomis sveikina: Ark. Karevičius, vysk. Karosas, vysk. Reinys, vysk. Paltarokas, vysk. Kukta, vysk. Staugaitis, iš Romos italų katal. studentai, iš Leideno olandų kat. stud., Marijonų kongr., Aleksandras Stulginskis, p. Pikčilingienė ir d. k. Žodžiu sveikina kan. prof. Kuraitis KVC vardu, kan. prof. Česnys Teologijos-Filosofijos fak. vardu, prof. St. Šalkauskis vyriausios At-kų Federacijos valdybos vardu, prof. V. Ernitz priešalkoholinės pasaulinės lygos vardu, Dr. L. Bistras at-kų sendraugių vardu; dr. Gylys Blaivybės dr-jos vardu; kan. Steponaitis Vilkaviškio kūrijos ir kat. org-jų vardu ir daug kitų.

Po sveikinimų daro pranešimus Vienos, Friburgo, Paryžiaus, Grenoblio, dvi Dotnuvos ir aštuonios Kauno draugovės.

„Židinio“ redakcijos vardu daro pranešimą Dr. V. Mykolaitis-Putinas; admin. — S. Zareckas. Stud. Ateit. s-gos c. vald. vardu — Dr. J. Leimonas ir reviz. komis. nariai J. Matulionis ir Radzevičius. Šiuo priešpietinis posėdis baigiamas.

Popietinis posėdis pradedamas dr. J. Urmano paskaita „Stud. Ateit. veikimo kritiška apžvalga“. Gerb. referentas pažymi, kad at-kai yra vienas sveikiausiųjų mūsų visuomenės elemen-

1928-29 m. m. Moksl. At-kų Centro Valdyba. Pirmoj eilėj sėdi: *J. Laučka*—sekretorius, *P. Karuža* – iždininkas; antroj eilėj: *K. Kleiva*—visuomenininkų vedėjas, *A. Sereikytė*—mergaičių ved., Kun. *Dr. Pr. Venckus*—dvasios vadas, *Vl Viliamas* -pirmininkas, *Iz. Matusevičiūtė*— mokslo ir meno ved.; trečioj eilėj stovi: *B. Bučinskas*—sporto ved., *A. Marčiulynas*—jaun. at-kų, *A. Domaševičius*—vyrų, *L. Tomašauskas*—abstinentų ir *J. Bielevičius*—eucharistininkų vedėjas.

tų. At-kų tarpe turėtų būti dar glaudesnis gyvenimas; at-kams reikėtų eiti daugiau į ekonomines sritis.

Dr. K. Pakštas kaišo Stud. Ateit. veikimui ateities gaires. Kalba įdomi, vaizdinga. Konferencija daug kartų jo žodžius su ovacijomis patikdavo. — At-kai nekreipia dėmesio į tai, kad mūsų valstybės teritorija maža. Dideliems dvasios žygiams nereikia didelių teritorijų. Svarbu gyventojai, katalikų vienybė. Tos vienybės reikalas, ir įvykdymas turi rūpėti studentų org-joms. Reikia būti doriems, išmintingiems ir gudriems. Reikia būti tokiems profesionalams, kad ne mes vietų ieškotume, o vietos mūsų. Tik apsikaustę ideologine, moraline, intelektualine ir fizine pajėga, mes pajėgsime vaidinti klasinės Graikijos rolę pasaulio akivaizdoje.

16½ val. konferencijos dalyviai išsirikiavo korporacijomis ir vėliavomis nešini nuėjo į Karo Muzejaus sodelį. Konf. pirm. pasako prakalbą. Uždedamas vainikas ant žuvusiems už laisvę paminklo.

Ryto 8 val. priėjo at-kų pilnutėlė studentų bažnyčia. Prie altoriaus septynios at-kų vėliavos. Šv. Mišias laiko intern. J. E. Ark. Bartoloni. Pamokslą pasako prof. kun. Ūsoris. Šv. Sakramentą iš J. E. Ark. Bartoloni rankų priėmė beveik visa bažnyčia.

Trečias konf. posėdis pradedamas 14 val. Perskaitomas prel. Al. Dambrausko-Jakšto sveikinimas. Paskaitą „Kataliko inteligento tipas ir jo sudarymas“ laiko E. Turauskas. Šia tema tik praktiškai kalba dar At-kų Federacijos garbės pirm. prof. Dovydaitis. Konferencijon atsilanko internuncijus J. E. Ark. Bartoloni ir J. E. Ark. Škvireckas, lydimi intern. sekret. kun. Dr. Rėklaičio ir kan. prof. Česnio.

Ekscelencijos sutinkami su didžiausiu entuziazmu.

J. E. Arkivyskupas pasako itališkai labai gražią kalbą, kurią į lietuvių kalbą išverčia kun. Dr. Rėklaitis ir perskaito Šv. Tėvo telegramą at-kams J. E. Ark. Bartoloni žodžius at-kai priėmė su ilgiausiomis ovacijomis. Toliau kalba J. E. Ark. Skvireckas pabrėždamas, kad at-kai būtų visumet ištikimi Kristaus karžygiai.

Dar kalba J. E. Ark. Bartoloni, suteikia konferencijai ganytojišką palaiminimą ir rengiasi išeiti. At-kai paima Ekscelenciją ant rankų ir išneša.

Toliau eina rinkimai: Į centro valdybą išrenkami Dr. J. Leimonas, Z. Ivinskis, Žagrakalys ir Staniškis. Dvasios vadu — kun. prof. Ūsoris. Į garbės teismą — Dr. K. Pakštas, p. E. Turauskas ir St. Rauckinas.

Vakare konf. dalyvių pasilinksminimas ateit. namų salėje.

Ši konferencija praėjo labai gyvai, joje gausingai dalyvavo didelis at-kų būrys. Su jais dirbo senieji draugai. Ypač šios konferencijos reikšmę didina aukštųjų bažnyčios vadų atsilankymas.

A. Paduvietis.

At-kų draugovė Paryžiuje. Gilintis speciališkose šakose, siekti bendrą išsilavinimą, pažinti Prancūzijos kultūros davinius, ypatingai sekti katalikų veikimą ir jų nuopelnus mene, literatūroje, filosofijoje, ekonomijoje, sociologijoje, tirti Lietuvos gyvenimą, Lietuvos katalikų judėjimą, remti spaudą Lietuvoje, palaikyti artimus santykius su prancūzais — štai Paryžiaus at-kų tikslai!

Susirinkimuose visi nariai dalyvaudavo. Tai retas atsitikimas! Solidarumas, draugiškumas ir drausmingumas pasiekęs buvo savo tinkamas ribas pirmininko drg. Keliuočio autoriteto ir narių gerosios valios dėka. Skirdamies paskutinio susirinkimo metu džiaugėmės praleistomis valandomis pageidaudami, kad visumet ir visur at-kai būtų drausmingi, draugiški ir solidarūs.

Susirinkimai (neminint dažnų diskusijų dėl įvairių problemų) buvo septyni. Paskaitos buvo tokios: nacionalizmas ir tautiškumas, šeimos pagrindai, draugiškumo, meilės problema šiais laikais katalikybės šviesoje, Indoeuropiečių kalbos ir lietuvių kalba filologijoje, partijos įvairiose valstybėse ir jų idealogija. Be paskaitų, buvo keli pranešimai gilūs ir platūs apie Lietuvos kultūros gyvenimą ir apie Lietuvos ekonominę, finansinę būklę ir jos ateitį. Diskusijose visi nariai dalyvaudavo.

Prancūzų tarpe — lankyta susirinkimai draugijų „Foyer Intern. des Etud. Cath.“, „Cercle d'èt. cath.“ ir kiti. Tirta jaunimo organizavimasis Prancūzijoje ir veikimas spauda plačiose masėse, platinta žinių apie Lietuvos gyvenimą ir jaunimo judėjimą.

Santykiuos su Lietuvos visuomene — remta kiek galėta spauda — „Tiesos kelias“, „Ateitis“, „Židinys“, „Moteris“, „Sargyba“, „Pavasaris“, „Rytas“.

Baigiu tas žinias visai neminėdamas, ką at-kai kaip lietuviai veikė propogandos reikalu Paryžiuje.

Apgailėtina, kad skaičius at-kų vis mažėja, bet tikimės, jog atplauks naujų jėgų iš Lietuvos ir Paryžiaus draugovė stengsis palaikyti santykius su Lietuvos visuomene ir kitomis at-kų draugovėmis užsieny.

Šiemet Draugovė gali pasidžiaugti, jog trys jos nariai grįžo į Lietuvą diplomuoti ruošos, šeimininkystės srityje. Tai M. Rimvyd-Mickevičiūtė, Br. Švipaitė ir M. Poželaitė.

Drg. Sekretorius.

Žmogus tėra tik lendrė, pati silpnoji gamtoje, bet toji lendrė mąsto. *Paskalis.*

Ar tu vesi ar būsi jaunikis — visumet gerbk mergaites ir ištekėjusias moteris.

Silvio Pellico.

Mūsų veikimas

Kauno naujienos.

Vadų vardinės. Šv. Pranciškaus dieną buvo at-kų dvasios vadovo kan. Kuraičio ir garbės pirmininko prof. Dovydaičio vardinės. C. Valdyba ta proga gerb. solenizantams pareiškė nuoširdžiausių linkėjimų.

Kun. M. Krupavičius, žymiausias katalikų darbuotojas ir At-kų Fed. Tarybos narys, spalių mėn. išvažiavo į Paryžių Sorbonos universitete studijuoti visuomeninių mokslų. Užsieniuose mano prabūti vienerius metus.

Rygos universitete dr. K. Pakštas nuo š. m. rudens semestro pradėjo dėstyti regioninę geografiją.

Buvęs „Ateities" Red. narys St. Barzdukas išvyko Tauragėn eiti mokytojo pareigų.

Studentų at-kų korporacijos po metinės konferencijos ėmėsi aktyvaus darbo. Priimta apie 140 naujų narių. Vytauto klubo pirmininkas yra K. Balkūnas, Kęstučio — A. Bistrickas, „Šatrijos" draugijos — Sg. Treigys, Abstinentų — V. E. Zymantas, Gajos korp. — P. Kazlauskas ir Birutės — Lukošiūtė.

Į užsienius. At-kas kun. A. Sideravičius išvažiavo į Liuveną Belgijoj pagilint filosofijos studijų. J. Navickas, buvęs Marijampolės at-kų pirm., išvyko į Friburgą Šveicarijoj taip pat filosofijos studijuoti. Baigęs Prienų gimnaziją St. Žemaitis į Gentą Belgijoj technikos mokslų eiti.

Ateitininkų Sportininkų laimėjimai. Rugsėjo 29-30 d. įvykusiose Kauno miesto lengvosios atletikos pirmenybėse LGSF, kurios nariai beveik visi ateitininkai, laimėjo I vietą 84 taškais prieš LFLS 82 tašku, gaudama didelę dovaną „Belaisvė". Laimėta tai pat mūsų ir olimpinei estafetei dovana — sidabro taurė. Pirmąsias vietas iš mūsiškių laimėjo: Liūdžius, Galinis, Ožinskas, Vabalas, Balsys, Vilčiauskas ir Poderys.

Iš. C. Valdybos raštinės.

Valdyba posėdžius daro kas ketvirtadienis. Jau priimtas bendras veikimo planas, vyrų, mergaičių ir jaunesniųjų programos. Reikalų vedėjai dabar siuntinėja kuopoms aplinkraščius ir laukia, kada jos visos praneš Centrui apie savo pirmuosius darbus.

Valdybos vice-pirmininku išrinktas L. Tamošauskas ir sekretoriaus pavaduotoju — J. Bielevičius.

Per Ražancavos atlaidus, X. 7. Centro iždininkas P. Karuža buvo Vilkaviškio kuopos visuotiniam susirinkime. Čia at-kai smarkiai kyla. Yra eucharistininkų, meno-literatūros ir visuo-

meninkų sekcijos. Vyrų kuopelei pirmininkauja K. Juodviršis, mergaičių — U. Lietuvninkaitė.

Pirmas maršrutas. Visuomeninkų ved. K. Kleiva spalių 13 21 d. išvyko į pirmą ilgesnę kelionę po Šiaurės Žemaičius. Aplankys 10 at-kų kuopų.

Vysk. M. Reinys, geriausias kat. jaunimo draugas, paaukojo C. Valdybai kelionių reikalams 200 lt. Už taip didelę auką Valdyba J. Ekscelencijai reiškia didžiausios padėkos žodį.

Sąjungos Revizijos Komisija pradeda veikti. Pirmam savo posėdy pasiskirstė pareigomis ir tarėsi dėl šių metų veikimo. Pirmininku išrinktas stud. Vyt. Valiukevičius, sekretorium stud. St. Tomsaitė. Rev. Komisija nusistačiusi stropiai sekti sąjungos judėjimą, ypač atkreips dėmesį į kuopų atsiskaitymo ir veikimo pranešinėjimų regularumą, darbo tvarką, organizacinę drausmę.

Įsteigtas Ateitininkų koperatyvas. Spalių 8. d. įvyko steigiamasis posėdis. Koperatyvas pavadintas „Kauno Vartotojų Bendrovė „Ateitis". Koperatyvas veiks Ateitininkų Rūmuose, vienoj patalpoj. Bus laikomos prekės, reikalingos kasdieniam gyvenimui: maisto produktai, galanterijos prekės ir kit. Toliau numatoma ir knygų prekyba.

Kas girdėti kuopose?

Kasdien iš visų keturių Lietuvos kampų siunčiami į Centrą raštai rodo, kad daugely kuopų prasidėjo aktyvus judėjimas. Nežiūrint vietomis daromų kliūčių, darbas vyksta gana plačiu mastu. Šaukiami susirinkimai, perrenkamos valdybos, nustatomos tolimesnio veikimo gairės. Steigiamos naujos kuopos, kur jų dar nebuvo. Ateitininkiškas judėjimas apima vis platesnes moksleivių mases.

Antalieptė. Gražios Antalieptės apylinkės, gražus ir at-kų veikimas. Pirmas susirinkimas sušauktas rugsėjo m. 18 d. Mokyklos direkt. O. Zaštautaitė laikė paskaitą apie mūsų tautos didelį veikėją prel. A. Dambrauską - Jakštą. Dvasios vadu vėl pakviestas kun. K. Žitkevičius, kuopos globėja St. Urnevičaitė. Kuopa pasiskirsčiusi į mergaičių ir bernaičių kuopeles. Mergaitėms vadovauja V. Karaliūtė, bern.—L. Baleiša, o visai kuopai—pirm. St. Janauskaitė.

Neseniai buvo apsilankęs prel. Dambrauskas - Jakštas. Jam pagerbti sušauktas nepaprastas susirinkimas, kuriame gerb. svečias laikė paskaitą „Katalikiškas veikimas".

Linkuva šiemet jaučiasi visai gerai. Jau padaryti keli susirinkimai, laikytos paskaitos apie modernizmą, judrumą ir jo reikšmę. Manoma išleisti kuopos laikraštėlį „Atžalą".

Kedainių kuopos valdybą šiais mokslo metais sudaro pirm.—Pr. Kuprys, vice-pirm.—E. Litvinaitė, sekret.—Pr. Deveikis, ižd.—Vl. Grigas ir archyv.—St. Urbelis.

Kaišiadorių kuopa susirūpino savo gyvavimo 4-ių metų sukaktuvėmis. Rugsėjo m. 27 d. susirinkime kuopos globėjas kun. Švogžlys laikė paskaitą „Kas yra at-kas?"; kuopos pirmininku išrinktas Pr. Surmilavičius, sekret.—Jer. Maksimavičias.

Skuodo at-kai nutarė įsigyti amžinąją knygą ir leisti laikraštėlį „Sielos žiedai". Kuopos pirm.—Pr. Kervytė.

Biržų kuopos prieky stojo šiemet jauni žmonės, leisdami aštuntokams iš šalies pasižiūrėti. Valdyba šiaip atrodo: K. Atkočiūnas—pirm., Z. Palilionytė—v.-pirm., J. Maldutis—sekret., K. Rinkevičius—iždin. ir Vl. Mačiukas—narys. Spaudą platina Sil. Balčiūnas ir A. Meškinis.

Lazdijų dzūkai rugsėjo 24 d. priėmė valdybos deklaraciją. Valdyba stengsis visomis jėgomis palaikyti ir įgyvendinti gražiausius at-kų principus. Pirmininkauja J. Šlavėnas.

Merkinės kuopos valdybą sudaro: J. Barysas—pirm., St. Mačiulskaitė—v.-pirm., V. Juralevičius—sekret., J. Kancevičius—knyg., Ad. Gudaitis—iždin.

Švėkšnos at-kai turi didelį knygyną, sudarė chorą 4-iais balsais, nutarė leisti laikraštėlį. Kuopai padeda kapel. Stasiulis. Kuopos valdybą sudaro: A. Balčytis—pirm., A. Kentra—vice-pirm., St. Šaulys—sekret. J. Plačas—iždin., A. Rimkus—knyg., spaudos platintojai B. Norvilaitė ir Vl Deksnys.

Kražiečiai gyvuoja gerai. Kuopa pasiskirsčiusi į šias sekcijas: eucharistininkų, abstinentų, visuomeninkų ir meno. Valdybon šiems metams pateko Mauragis—pirm., V. Eidukytė—vice-pirm., Bajorinas—sekr., K. Kojelis—ižd., V. Burkauskas.

Šeduvos jaunieji darbininkai bruzda gerai. Išjudino juos iš atostoginės nuotaikos kun. kap. B. Bumšas. Išrinktoji valdyba taip pasiskirstė pareigomis: M. Čalutka—pirm., Januškevičius—vice-pirm., Šidlauskas—sekretorius, Micevičiutė—ižd. ir Butrimavičiūtė—knygin.

Telšių gimnazijos at-kai pirmą poatostoginį susirinkimą padarė spalių 1 d. Išrinkta nauja valdyba taip atrodo: J. Maniukas—pirm., E. Vaitkaitė—sekr., V. Sobutas—iždin. ir Kenstavičius—spaudos platintojas.

Mažeikių kuopai šiemet vadovauja Br. Kenstavičiūtė.

Rokiškio at-kai pirmą susirinkimą turėjo spalių 2 d. Valdyba pareigomis pasiskirstė: V. Bulovas—pirm., St. Vainauskaitė—vice-pirm., N. Jurgelionytė—sekr., Vl. Vilčinskas—kasin., A. Dambrauskas—archyv.

Gruzdžių aukšt. gyvulininkystės mokyklos at-kų kuopos susirinkime išrinkta nauja valdyba: L. Žukas—pirm., J. Labukas—vice-pirm., A. Radvilas, B. Kuprionytė—iždin. ir A Lažaunikas—knygin.

Šiaulių mokyt. seminarijos kuopos valdybą sudaro: Pr. Gužaitis—pirm, Em. Kleivaitė—vice-pirm., F. Gelumbauskas—sekr., Reg. Šiaučiūnaitė—iždin. ir J. Jankus—narys. Spaudą platina Aleks. Laikūnas, T. Buivytė ir Br. Nemickas.

Zanavykai sukruto. Šakių vyresnieji at-kai pirmam susirinkime išsirinko naują valdybą: pirm. J. Maumevičius, sekret. M. Sutkaitytė, vice-pirm. A. Baršauskaitė, iždin. A. Narbūda ir knygin. P. Gailiūnas. Įstojo keletas naujų narių. Dvasios Vadas—kun. Vaitiekaitis.

Kedainiuose tik geros žinios. Mokytojų J. Paukštelio, Tylenio ir kun. Mališausko padedami rengiasi švęsti 5 mt. kuopos gyvavimo sukaktuves. Valdyboj dabar yra—pirm. Pr. Kuprys, vice-pirm. E. Litvinaitė, sekret. Pr. Deveikis, iždin. Vl. Grigas ir knygin. St. Urbelis. Revizija: Br. Sereika, J. Laucytė ir G. Kazlauskas.

Utena išsirinko naujus vadus: pirm. Tumasonis V., pavad. Repšys Al., sekret. Daukša N., archyv. Dumbrovaitė Z. ir kasin. Šukys A. Revizijoj—A. Maceika, V. Malevičiūtė ir Gružauskas. Susirinkime dalyvavo naujas direktorius Dr. J. Puodžiukynas ir kun. Rauda. Tikisi surengti vakarą ir dalį pelno atsiųsti C. Valdybai.

Liet. Kamčatkoj—Zarasuose Aukšt. Komercijos mokyklos direkt. Dr. J. Steponavičius at-kams skaitė pasaulėžvalginę paskaitą. Išrinkta nauja vadovybė: pirm. P. Barda, vice-pirm. E. Drungaitė, raštv. B. Šukys, kasin. J. Namajūnas ir knygin. F. Kavoliukaitė. Užsimojimai dirbti platūs.

Knyga ir menas

A. Kirtiklis. **Gegužės vakaras.** 31 pusl. Išleido „Šaltinis“ Marijampolėje 1928 m.

Dar vienas naujas poetas ar bent kandidatas į tokius. Šiemet jų nelauktai užderėjo, bet vertesnius ant rankos pirštų galima suskaityti. Ko verta stud. A. Kirtiklio dramatizuota poemėlė?

Poemos motto eina: „Jaunas vaikinas išplaukia į jūrą, senelis grįžta atgal“. Turinio vedamasis motyvas meilė — pati banalioji tema, iš studentų gyvenimo. — Kryžkelėj susitikę seni širdies draugai — Džiugas ir Lauža — neturi ko kalbėti. Charakteringa visiems įsimylėjusiems ir baigiantiems mylėti žymė. Vieno koncerto metu Džiugas jau su pirmosios drauge Gražute flirtuoja, žadėdamas ją iškelti už debesų ir viską mylimosios garbei paaukoti. Ta iš pradžios, rodos, gana karštai myli, tik vėliau atvėsta. Mat, jaunųjų meilė saldi kaip medus, bet, menkam nesusipratimui pasitaikius, kaip medus ir ištirpsta. Dėl to visi trys

nepavykusios meilės didvyriai nutaria eiti į tolimą šalį laimės ieškoti.

Autoriaus norėta pasirodyti originaliu. Tam parinkta savotiška forma; prozos ir poezijos mišinys. Savo vietoj tai gal tiktų, bet čia nesudaro reikiamo ansamblio ir skamba įkyriu disonansu. Realizmas poezijoj reikalauja didesnio talento. Yra vietų, paimtų tiesiog iš žmonių tautosakos ir tam tikros laiko filosofijos.

Pav.: „Ūžkim dieną, ūžkim naktį
Pas kaimyną storakaklį!..“
- - - - - - - - - - - - -
„Nors mes likimui mokam duoklę,
Tačiau su procentais atgaunam...“ —

filosofuoja Džiugas visai panašiai, kaip Gėtės Verteris. Gaila, kad toks dažnas filosofavimas ir gražbylystė dalykų būvio nepagerina.

Rimai daugiausia gramatiški, poetinės priemonės neįmantrios, nors daiktais pasitaiko ir žmoniškesnių:

„Bet žinok, neretai ta pati valanda
Tai šviesi be ribų, tai tamsi kai kada,
Net puikus rytmetys apsiniaukia dažnai,
Apsiniaukia diena, o kodėl, ar žinai?“

Įvesti liaudiškumą į literatūrą ir poezijos kūrybai panaudoti liaudies stilių — sveikintina, bet mums atrodo, kad jaunam poetui tai ne visai nusisekė. Darbelis išėjo pilkas, dirbtinai sulipdytas.

ABC.

Petras Tarulis, **Mėlynos Kelnės**, apysakų rinkin., Kaunas, 1927 mt. Išleido Keturi vėjai. Kaina 3,50.

Tiems, kurie mūsų literatūra bent kiek domisi, Tarulio vardas yra žinomas. Jis spausdino savo apysakaites įvairiuose žurnaluose—„Skaitymuos“, „Bare“, „Keturiuose Vėjuose“, o dabar surankiojo viską ir išleido atskirą jų rinkinį. Tiesa, jis ko nors ypatingo neduoda, bet už tat daro įdomių bandymų stiliaus srity.

Jo stilius daugiausia ir teks mums liesti, kai imsim vertinti jo kūrinius. Turinio, fabulos jo apysakaitėse labai nedaug. Jis duoda skaitytojui tiktai kokį paprastą, nesudėtingą gyvenimo reiškinį, kokią nors smulkmeną. Kitokio tipo rašytojas tokius dalykus paėmęs neturėtų visai „ko pasakyti“, o Tarulis vis dėlto šį tą pasako. Jis moka tuos paprasčiausius dalykus parodyt tokioj šviesoj, kad jie pasidaro gana įdomūs ir skaitytojas dėl to ir fabulos nepasigenda. Tą „šviesą“ sudaro Tarulio ypatingas žiūrėjimas į daiktus ir reiškinius, kitaip šakant ją sudaro jo stilius.

Tarulis—impresionistas. Jis ima dalyką ir žiūri į jį iš paviršiaus; nusakydamas tą dalyką, jis pabrėžia tik jo charakteringąją pusę, pažiūrėtą, jei taip būtų galima pasakyt, pro tam tikrą didinamąjį stiklą. Taip pažiūrėti dalykai įgauna visai naujos spal-

vos, o sustatyti šalia vienas kito duoda naują pasaulį, kuriame ypatingai jautiesi, kuriame jauti paties autoriaus dalį.

Toks stilius yra gražus tada, kai yra išlaikytas, ypačiai „pasaulio stebėjime“, tam tikras saikas. Šiuo atžvilgiu Tarulio stilius turi kiek trūkumų.

Svarbiausias jo stiliaus ypatumas, tai palyginimų, epitetų ir kitų stiliaus puošmenų gausumas. Galima sakyti, kad nerasim nė vieno sakinio, kuris nebūtų vienaip ar kitaip papuoštas. Tiesa, jo palyginimai dažnai įdėti į perdaug sunkius, perdaug ištęstus sakinius, bet už tat beveik visi ryškūs ir teisingi.

Tarulis vis stengiasi gaudyti gražius išsireiškimus, bet toks jo stengimasis kartais priveda jį prie kraštutinumo. Kartais tie išsireiškimai, daiktų nusakymai perdaug jau nepaprasti, nenaturalūs. Perdaug jau darosi aišku, kad jie ne išviršinio stebėjimo, o jau galvojimo padaras. Pav., švitimą jis taip nusako: „Rytas iš lėto išima iš nakties maišo langą ir pakabina sienoj“ (57 psl.). Arba—„Lūpų raktas pagrobtas“ (65 psl.) (vadinasi—negal žodžio ištart. Galvosūkis! Kažkas panašu į pseudoklasikų „Gracijų patarėją“).

Tarulio apysakaitėse randam daug pasakymų ir ypačiai daug atskirų žodžių, kurie su bendra kūrinių nuotaika, su bendru jų fonu kažkaip nesiderina. Sakysim, prieš mus jis pastato du piemeniūkščius. „Pristatydamas“ juos, Tarulis vienoj vietoj sako: „Pamiršo taip stropiai laikomą f a s o n ą ir pašnabždom sermėgaitei riktelėjo . . .“ (22 p.). Be fasonų, rasim čia ir momentų ir energijos ir daugiau panašių žodžių. Toks žodynas aprašinėjant kaimą ne visai savo vietoj ir, be to, jis čia jau perdaug aiškiai išduoda patį autorių.

Be „moksliškojo“ žodyno yra ir daugiau savotiškumų, sakysim—kreipimasis į skaitytoją. Pav., vaikas gavo diržų. Jis verkia ir pyksta ant tėvo. „Pamanykit patys“, sako Tarulis skaitytojui: „Jei, sakysim, nuolatos m e t o d i n g a i žlegt ir žlegt (diržas — Vir.), tai ir kiekvienam kantrybė gali pasibaigti.“ (26 p.). Arba: „Kas toliau buvo, tuojau paaiškės“ (61 psl.).

Tarulis mėgsta su forma daryti visokių bandymų. Tas rodo, kad jis mėgsta nepaprastumą. Bet tas nepaprastumas ne visumet mus patraukia. Nevykusios konstrukcijos pavyzdys gali būti „Marytės jaunamartės“ pradžia. Nors impresionistas bendrai tik konstatuoja viską trumpai, bet čia tas konstatavimas išreikštas tokia forma, kuri panaši į valsčiaus tarybos posėdžio protokolą. Nepaprasta tai nepaprasta, bet ar gražu, tai reik abejoti.

Kalbant apie „Marytę jaunamartę“ galim dar pridurt, kad tas puslapis (153), kur Tarulis kalba apie lietuvaitę („Nors tas nieko bendra su moterų klausimu neturi“), yra nežinia kam parašytas, jis nieko bendra su „Maryte jaunamarte“ neturi. Tokių žaidimų yra ir daugiau; vieni nieko gero neduoda ir dėl to nereikalingi, kiti (duotas pavyzdys) net viską gadina.

Dar viena smulkmena. Tarulis yra „4 vėjų“ grupės rašytojas. Ši grupė nuolat skelbia, kad romanai dabar turi būti tik kelių puslapių, reikia žodžių ekonomijos. Bet kai pradedi skaityt Tarulio „Pavasario posmus“, tai randi du puslapiu prirašyta apie tai, kaip karvė išėjo iš tvarto ir paslydo ant ledo. 2 puslapiai, o visas dalykėlis 6 puslapių. Karvės paslydimą čia galima būtų pateisint, jeigu jis būtų bent kiek įdomesnis, kad jis būtų iš tikrųjų parodytas, kaip vienas charakteringų „pavasario posmų“. Bet čia tas visai nepavyko parodyt.

„Mėlynas Kelnes“ sudaro devynios apysakaitės. Man rodos, kad geriausiai bus pavykę—„Stabas“ ir „Gyvas Stebuklas“. „Peizažą“ Tarulis būtų galėjęs palikti „Keturių vėjų pranaše“ ir tuo mūsų beletristikai nebūtų padaręs jokios skriaudos. *Vtr.*

Rygiškių Jono **Linksniai ir prielinksniai.** Jų vartojimas mūsų kalboje. „Sakalo“ b-vės leidinys. 134 pusl. Kaunas 1928. Kaina 5 litai.

Šį savo rašinį autorius skiria pirmiausia mūsų laikraštininkams, rašytojams ir šiaip mūsų rašto žmonėms, įvairiems mūsų žodžio skelbėjams, mūsų kalbos m o k y t o j a m s ir jų m o k i n i a m s arba bent daliai tų mokinių. Autoriaus tikslas — parodyti mokytinei mūsų visuomenei, kaip reikia vartoti kalboj l i n k s n i a i ir p r i e l i n k s n i a i.

Kaip kitur, taip ir šiame savo rašiny autorius kalba daugiausia pavyzdžiais. Kokių griežtų autoriaus sprendimų, aiškių nustatytų taisyklių čia maža yra: taisyklės dažniausiai paliekama pačiam skaitytojui susidaryti iš duotųjų pavyzdžių. O tų pavyzdžių čia labai daug. Jie imami iš įvairiausių šaltinių: vieni iš įvairių mūsų krašto vietų, kiti iš įvairių mūsų rašytojų raštų (D u o n e l a i č i o, Ž e m a i t ė s, D a u k a n t o, V a l a n č i a u s, B a r a n a u s k o, K r ė v ė s, B i l i ū n o, V i e n u o l i o...). Galima sakyti, visos mūsų tarmės turi čia savo atstovų. Šitas vienas dalykas jau verčia mus imti į rankas kalbamąjį rašinį su dideliu pasitikėjimu.

Visas rašinys rodo didelę autoriaus apykantą įvairiems tarmių dalykams. Toks visų tarmių pàisymas yra labai svarbus dalykas sudarant bendrinę mūsų rašto ir žodžio kalbą. Nevienam mūsų kalbininkui, dirbusiam šį tą mūsų kalbos reikalui, tokios apykantos labai labai trūkdavo. Rygiškių Jonas, kaip visumet, nesmerkia nė vienos tarmės. Jeigu kartais iš kelių įvairybių jis pasirenka kurią, mūsų kalbai lyg tinkamiausią, tai tuoj vis dėlto pažymi, kad yra žmonių ir kitaip tuos dalykus susakančių, kitaip tas mintis išreiškiančių. Sakysim, autorius, iš kalbos pavyzdžių, yra linkęs matyti skirtumo tarp p r a š y t i *ką* ir p r a š y t i *ko*, k l a u s t i *ką* ir k l a u s t i *ko* (§ 45). Tas skirtumas gali paaiškėti iš šių pavyzdžių: Ar p r a š e i *jį arklio?* Senis jau *kunigo* p r a š o (prašo, kad kunigą jam parvežtų). P r a š y k *Dievą sveikatos.* Ar *Jono* klausiate (ar klausiate, kur yra Jonas, ką jis beveikia, ar jo ieškote...)? K l a u s i a u ir *jį*, bet nieko neatsakė. — Darant tokį

skyrimą yra aiškiai atskiriamas prašomasis (klausiamasis) asmuo nuo prašomojo (klausiamojo) dalyko. Bet kai kurios tarmės šito prasmės skirtumo nieku nepasako, vartodamos kilm-ką abiem reikalam. Autorius tai ir pažymi duodamas gana daug tokio vartojimo pavyzdžių [Įsidrąsinęs tėvas prašė sūnaus čebatų tbatų, pušnių)... Jis kiekvieną nedėlią sukinėjas po alinę ir, kas (ik *jo* klausiasi *ko* (jį ko klausia), tuojau duoda patarimą.].

Autorius skiria sekti *ką* nuo sekti *kuo* (§ 45). Plg: Pasek vištą (pažiūrėk, kur ji nueis, kur pasislėps kiaušinio dėti). Ir tu sek mano *pėdomis* (eik mano einamuoju ar eituoju keliu). Bet vietomis jis vis dėlto pažymi, kad ir jam pačiam šis dalykas nesąs dar galutinai paaiškėjęs, kad čia duotąja antram pavyzdy prasme veiksmažodis sekti vietomis tiktai su gal-ku sudedamas (§ 56). — Rašiny yra keli pavyzdžiai, kur išskirties kilm-ko vietoj vartojamas prielinksnis *iš* su kilm-ku. (*Iš jaunesniųjų klausytojų* nevienas griežė dantimis. Serga kas *iš jūsiškių?* § 81). Autorius ir čia nėr toks griežtas, kaip kai kurie mūsų mokyklų kalbos mokytojai, reikalaujantieji šiam reikalui tik išskirties kilm-ką vartoti. — Panašiai yra ir su paversti, pavirsti *kuo* ir paversti, pavirsti *į ką*. Kaip pirmajam, taip ir antrajam vartojimui randam pavyzdžių (§ 62. A, § 83). Tokių autoriaus apykantos pavyzdžių galima būtų pririnkti labai daug.

Linksniuos ir prielinksniuos yra vienas kitas dalykas, į kurį skaitytojas ypatingai turėtų kreipti akis. Sakysim, skaitytojui labai pravartu būtų gerai įsidėmėti kai kurios naud-ko su bendratim vartojimo atskirybės (§§ 40, 41). Sakiniuose „Tas noras *teisingam* būti yra, ką čia besakysi, geras daiktas... Jo noras *sveikam* toj kovoj išlikti nevisas įvyko..." pabrauktųjų naud-kų vietoj tūlas dabar įnag-ką yra linkęs vartoti. Dar labiau įsidėmėtinas yra vadinamasis póbūvio gal-kas (§ 53. A.), vartojamas sakiniuose dažniausiai po priešdėliuotinių slankos arba sąjūdžio veiksmažodžių, žymėti, kurį laiką kas pasitraukia, pareina ar palieka pabūti, paviešėti... Šito gal-ko vartojimas vis dėlto nėr dar visai aiškus. Sakiniuose „Atostogų išvažiavo jis *visą mėnesį*. Tą mokinį mokytojų taryba nusprendė *visą pusmetį* pavaryti (atleisti) iš mokyklos" pabrauktuosius gal-kus raštuos lig šiol dažniausiai naud-kas pavaduodavo. Šiaip ar taip, šį dalyką turėtų dar kas plačiau ištirti. — Daug dar būtų galima priskaityti tokių didelio susidomėjimo vertų dalykų. Geriausia bus pasakius, kad kalbamasis rašinys ištisai yra vertas didelio visų susidomėjimo.

Toliau čia pažymėsiu vieną autoriaus lyg praleistą ir vieną kitą, mano nuomone, kitaip vertintiną dalykėlį.

Prielinksniui *paliai* yra duodamas tik vienas pavyzdys (§ 87): Tiesiai *paliai daržais* lėkė namo (tiesiog per daržus). *Ryt.* Iš šito pavyzdžio matyt, kad Lietuvos Rytuose prielinksnis *paliai* yra vartojamas su įn-ku. Bet mano tarmėj (Suv. Kalvarijos apylinkėse)

ir kai kur kitur (apie Marijampolę, Vilkaviškį, Pilviškius...) šis prielinksnis yra plačiai vartojamas tik su g a l - k u ir vartojamas kiek kita prasme, kaip minėtajame Rytų Lietuvos pavyzdyje. Tai matyt iš šių pavyzdžių: Šakės guli *pãlė* (paliai) *tvorą* (pas tvorą, prie tvoros...). Arkliai buvo pririšti *pãlė pačias avižas*. *Pãlė upę* buvo gera žolė.

Autorius tam tikram kalbos reikalui yra linkęs vartoti tik prielinksnį *pro*: jis nori, kad visi tiktai „*pro langą*“ (ne „*ver langą*“) žiūrėtume... Tiesa, § 104 jis pažymi, kad vietomis dėl įvairių priežasčių jau ir „per vartus“ (čia kalbama ne apie p a r v e r s t u s v a r t u s) yra važiuojama, bet prielinksnių taisymuos jis vis dėlto liepia ne „*per skylutę*“ bet „*pro skylutę*“ žiūrėti. Šiaip ar taip, priėmęs autoriaus pataisą sunkiai galėčiau su savo krašto žmonėmis susikalbėti. Išgirdę, kad aš einu „*pro duris*“, „*pro vartus*“, jie manytų, kad aš nė nesirengiu įsukti į jų trobą, į jų kiemą. Rodydamas didelės apykantos tarmių dalykams, autorius galėjo ir čia jos daugiau turėti (nereikėjo bent laikyti kalbos „klaida“ pasakymo „*per skylutę* žiūrėjo“).

Dar norėčiau pažymėti, kad kai kuriose tarmėse yra dažnai vartojamas prielinksnis *nuo* ten, kur autorius, iš kitų tarmių, rašo *iš*. Mes esam įpratę g a u t i k ą, l a u k t i k o ne tik *iš ko*, bet, ir *nuo ko* (G a v a u laišką *no* (nuo) *brolio* iš Amerikos).

Korektūros klaidų (neatitaisytų) vieną teturiu pasižymėjęs. Žodyje „*palaũkėmis*“ (80 p.) brūkšnelis ant *u*, tur būt, nėra reikalingas. Šiaip galima tik pageidauti, kad visi mūsų leidiniai savo korektūra būtų toki paveikslingi.

Baigdamas noriu pasakyti, kad kalbamąjį rašomosios mūsų kalbos tėvo rašinį turėtų skaityti bent tie, kuriems pats autorius jį yra skyręs (tam tikra mokytinė mūsų visuomenė). Tik viena galima priminti: kas ima *Linksnius ir prielinksnius* į rankas, tas turi turėt nemaža kantrybės ir atsidėjimo kalbos dalykams. Šitų dalykų neturinčiam pats rašinys gali lyg nuobodus pasirodyt. Autorius dažniausiai duoda tik medžiagą, iš kurios jau pats skaitytojas turi susidaryti taisykles. Įvairių linksnių rūšių nustatymas rašiny yra gana negriežtas (tai ir pats autorius dažnai pažymi). Ta pati mintis, kaip matėm, kartais vienaip, kartais kitaip susakoma. Visa tai reikiamos kantrybės ir atsidėjimo neturinčiam skaitytojui gali sudaryti ir daug painiavų. Bet kas pajėgs atsidėjęs šį linksnių ir prielinksnių dalyką iki galo išstudijuoti, tas turės daug naudos.

S. Treigys.

Redaktorius Juozas Ambrazevičius.

„Raidės“ spaustuvė Kaune, Kęstučio g-vė 44. Telef. 758

Karo cenzūros leista.

Visoms Ateitininkų kuopų valdyboms ir „Ateities" platintojams.

Nežiūrint geroko laiko nuo mokslo metų pradžios, vis dėlto dar nesu gavęs iš kai kurių kuopų jokio pranešimo, po kiek egz. „Ateities" kurlai kuopai siųsti. Be to, kai kuriose kuopose „Ateities" pr-rių skaičius gerokai nukrito. Kreipiu kuopų Valdybų ir „Ateities" platintojų dėmesį, kad viena iš svarbesniųjų ateitininko pareigų yra ir savo organo skaitymas, platinimas ir palaikymas. Todėl tepraneša kuopos tuojau, po kiek egz. „Ateities" joms siuntinėt. Tepasistengia kuo skubiau skaitytojų surasti („Ateities" galima iš Adm-jos papildomai pareikalauti) ir tesiunčia, kaip galima greičiau prenumeratą š. m. II-ram pusmečiui ir užsilikusias skolas.

S. Zareckas
Ateitininkų spaudos adm-rius.

Atsiųsta paminėti.

Satrijos Raganos **Raštai V.** Knygelė jaunoms mergaitėms. „Žinijos" b-vės leid. 1928 m. 252 p. Kaina 4 lit. 50 c.

K. Menroe **Baltieji Meksikos užkariautojai.** „Vairo" b-vės leid. 241 p. Kaina 4 lit.

Romain Rolland **Mikolo Angelo gyvenimas.** Išvertė J. Sužiedėlis. „Dirvos" b-vės leid. 1928 m. 169 p. Kaina 5 lit. 50.

A. Diuma **Grapas Montekristo.** V tomas. „Vairo" b-vės leid. 987—1239 p. kaina 3 lit.

A. Bulvydaitis **Prancūzų kalbos vadovėlis** „Vairo" b-vės leid. 35 p. Kaina 2 lit.

F. Coppens **Trumpas moralinės filosofijos vadovėlis.** Vertė K. F. K. „Žinijos" b-vės leid. 192 p. Kaina 4 lit.

A. Nevski **Kaip dirbti su knyga.** Vertė V. Kauneckas, „Kultūros" leid. 40 p. Kaina 1 lit.

Naujoji Vaidilutė 7—9 Nr. 1928 m.

Lietuvos Mokykla Nr. 8. 1928 m.

Ar žinai,
iš kur imti lėšų užsisakyti
„ŽIDINĮ" 1929 m.?

Ogi iš anksto apsižiūrėk, ar negalėsi surasti „Židiniui" penkis (5) **naujus** metinius prenumeratorius (po 30 lt.) ir pats šeštą egz. gausi dovanai.

„Lietuvos Aidas" yra tikrai pigiausias dienraštis Lietuvoj, nes metams kainuoja tik 36 lt., pusmečiui — 18 lt., 3 mėn — 9 lt., ir 1 mėn. — tik 3 lt.

Todėl neatidėliok ir dar šiandien užsisakyk

„LIETUVOS AIDĄ"

„Liet. Aido" adr.: KAUNAS, Vasario 16 d. g. 2 Nr.

Kas turi atliekamų 1924 m. **„ŽIDINIO"** 1 Nr. egzempliorių — prašome prisiųsti Adm-jai, Kaunas, Laisv. Al. 3. Už atlyginimą.

Reikalaukite visuose knygynuose ir skaitykite šias knygas:

Tarp dviejų aušrų. *Putino.* Paskiausias eilių rinkinys, kuriame įdėta 50 eilėraščių. 101 pusl. Kaina 6 lt.

Anksti Rytą, jaunos mūsų poetės *Sal. Neries* pirmasis eilėraščių rinkinys. Kaina 2 lt. 50 cnt. Sukrauta „Ateities" Adm-joje Kaunas, Laisv. Al. 3.

Žygio Godos, *L. Giros* eilėraščių rinkinys. 118 pusl. Kaina 4 lt. Lengvų skaityti įvairios nuotaikos žinomojo mūsų poeto eilių rinkinys.

Su jaunyste. *K. Inčiūros* eilėraščių ir dainų pirmoji knyga, 128 pusl. Kaina 3 lt. Tikrai jaunyste trykštančių eilių rinkinys. Sukrauta Šv. Kazimiero Dr-jos knygyne.

Iš praėjusio dešimtmečio į ateinantį, *D-ro. K. Pakšto* įdomi knygelė. Sukrauta Šv. Kazim. Dr-jos knygyne. Kaina 75 cnt.

Našlaičio dalia, *B. Prūso* apysaka, S. Zarecko vertimas. 139 pusl. Kaina 3 lt. Sukrauta „Spaudos Fonde".

Kalbos netaisyklingumų ir barbarizmų žodynėlis, *Vikt, Kamantauskas.* Kaina 2 lt. Knygelė pirktina visiems norintiems mažiau kalbos klaidų daryti. Sukrauta „Spaudos Fonde".

Nala ir Damayanti. Epizodas iš Mahabharatos, Indų epo. Gražiai aprašyta karaliaus Nalos ir Damayanti meilės istorija. V. Kamantausko vertimas. Kaina 1 lt. 20 cnt. Sukrauta Šv. Kazimiero Dr-jos knygyne.

„Beethoveno Jaunystė", įdomi *prof. Dro J. Ereto* knyga apie žymiausio pasaulio muziko jaunystę. Kaina 3 lt. 50 cnt. Sukrauta Šv. Kazimiero Dr-jos knygyne.

Ašarėlės, *V. Stonio* eilėraščių knyga. 118 p. 3 lt. Sukr. „Ateities" Adm-joje Kaunas, Laisv. Al.3

Žmogaus tikslas, *kun. Pr. Jakščio.* Kaina 1 lt. 50 Sukr. „Ateities" Adm-joje Kaunas, Laisv. Al. 3.

Bažnytinė Valstybė, *kun Pr. Jakščio.* Kaina 1 lt. Sukr. „Ateities" Adm-joje Kaunas, Laisv. Al. 3.

Mūsų VILNIUS Mūsų!!!

Užgrūdintų Jaunuolių rankose

VILNIAUS atvadavimas!

Jais bus tie, kurie skaitys 1929 met.

„PAVASARĮ"

„PAVASARIS" išeina kas dvi savaiti, su gražiais viršeliais, gausiai iliustruotas, 32 pusl.

Kaina metams 6 litai. ADRESAS: Kaunas, p. d. 88.